

Kungl Utrikesdepartementet

Avd: 5

Grupp: 2

Mål: En^I

Efterforskning av

Raoul Wallenberg

1952, dec. - febr. 1953

EMBASSY OF SWEDEN
WASHINGTON 8, D. C.

Washington den 26 november 1952.

Personligt och strängt förtroligt.

HEMLIG.

Engfeldt/DS
13/12

Kommissarie Danielsson,
f.k.

u.Engfeldt

sep. 20/12-52
K.

Broder,

dm

I ett handbrev till Dig den 20 december 1951 angående vissa uppgifter om Raoul Wallenberg nämnde jag bl.a., att en amerikansk flygefficer lovat leta vidare i sina papper för att se om han kunde hitta något mera preciserat om uppgifter härrörande från tyska krigsfångar i Sovjetunionen, enligt vilka någon gång under år 1948 en del svenskar skulle ha hållits i förvar i ryska fångläger invid Uralbergen.

Jag har idag varit i förbindelse med denne officers efterträdare, vilken visade sig väl känna till saken men upplyste, att man icke kunnat få fram några närmare preciseringar. Man hade endast att röra sig med ytterligt vaga och sinsemellan motstridiga uppgifter, och det vore egentligen omöjligt att därur få fram några obestridda fakta. Min nye sagesman, som liksom den föregående väl kände till Raoul Wallenbergs fall, lovade hålla namnet i minne och sätta sig i förbindelse med ambassaden, därest någon uppgift om honom skulle anträffas. Jag tackade för det välvilliga löftet och sade, att vi skulle uppskatta alla uppgifter av vad slag de vara månne.

Utrikesrådet Dahlman,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Dim Hilgine
R. Berg

aug. Raoul Wallenberg

JOACHIM JOESTEN

84-17 Northern Boulevard
Jackson Heights, L.I., New York City

Fol.

November 27, 1952

Press Division
Foreign Ministry
Stockholm

INK. UTRIKES DEP.T		
D. No 2321504		
1 DEC. 1952		
AVD.	GR.	MAL
P	2	Eu I

SECOND FOLD

Gentlemen:

I am currently working on a series entitled "They Vanished Behind the Iron Curtain," featuring the life stories of men and women kidnaped or otherwise detained by the Soviet secret police.

In this series, I should like to include the story of Raoul Wallenberg, who vanished in 1945 and who, I understand, has recently been decorated by King Gustav Adolf.

I shall be very much obliged if you will be kind enough to make additional material on this case available to me. In particular, I would appreciate your listing for me any articles on this case that may have appeared in Swedish newspapers and magazines, so that I can obtain copies from these publications directly.

If the Foreign Ministry has sent out any releases on this subject, I would be much obliged to receive this material as well as any other information available from the Ministry's files.

Thanking you in advance for any assistance you may be able to give me in this matter, I am,

Very truly yours,

J. Joesten

J. Joesten

84-17 Northern Blvd., 7952

Jackson Heights, I.I., N.Y.

AIR LETTER

**VIA AIR MAIL
PARAVION**

Press Division
Foreign Ministry
(Utrikesdepartement)
Stockholm
Sweden

MESSAGE MUST APPEAR ON INNER SIDE ONLY
NO TAPE OR STICKER MAY BE ATTACHED
IF ANYTHING IS ENCLOSED, THIS LETTER
WILL BE SENT BY ORDINARY MAIL

FIRST FOLD

SECOND FOLD

Überlänmas utan missiv till
Kungl. Utrikesdepartementet.
Bern den 1 december 1952.

Der verschollene Diplomat

Von unserem Mitarbeiter in Stockholm

An seinem 70. Geburtstag hat König Gustaf VI. dem schwedischen Gesandtschaftssekretär Raoul Wallenberg, einem Mitglied der Bankiersfamilie Wallenberg, die goldene Medaille verliehen. Der mit dieser hohen Auszeichnung Bedachte war jedoch nicht anwesend. Er hat ein tragisches Schicksal erlitten. Er ist seit fast acht Jahren verschollen und wahrscheinlich ein Opfer seiner hingebungsvollen Arbeit im Dienste der Menschlichkeit geworden.

Im Frühjahr 1944 wurde Raoul Wallenberg der schwedischen Gesandtschaft in Budapest zugeteilt, um diese bei ihren Hilfsmaßnahmen für die Juden zu unterstützen. Ohne Rücksicht auf sein eigenes Leben führte er seine Aufgabe durch. Er rettete Tausenden von Juden das Leben, indem er ihnen den schwedischen Fremdenpaß verschaffte. Durch sein geschicktes Auftreten gelang es ihm sogar, Juden, die bereits von den Nationalsozialisten zum Tode verurteilt waren, in letzter Minute vor diesem Geschick zu bewahren. Wie sehr man den heldenmütigen Einsatz Wallenbergs in Ungarn schätzte, geht daraus hervor, daß man ihm zu Ehren eine Statue errichtete und eine Straße nach ihm benannte. Sein Wirken im Dienste der Menschlichkeit war von solcher Bedeutung, daß er vor einigen Jahren sogar als einer der Kandidaten des Nobelpreises für den Frieden vorgeschlagen wurde.

Am 17. Januar 1945 fand die Tätigkeit Wallenbergs ein plötzliches Ende. Er wurde von einigen russischen Offizieren in einem Auto nach dem russischen Hauptquartier in Debrecen gebracht. Seitdem hat kein schwedisches Auge Wallenberg mehr gesehen, und es fehlen sichere Nachrichten, was mit ihm geschehen ist. Unter anderem verlautete, daß die sowjetischen Offiziere und Wallenberg von fanatischen Pfeilkreuzlern ermordet worden seien. Andererseits wollen verschiedene Personen, die sich in russischer Gefangenschaft befanden, den verschwundenen Gesandtschaftssekretär in Konzentrationslagern oder in Gefängnissen hinter dem «eisernen Vorhang» getroffen haben. Die frühere Sowjetbotschafterin in Stockholm, Frau Kollontay, hat bei einer Gelegenheit klar zum Ausdruck gebracht, daß sich Wallenberg unter russischem Schutz in der Sowjetunion aufhalte. In einer späteren Note des Außenministers Wyschinski an das schwedische Außenministerium wurde die Behauptung der Kollontay allerdings bestimmt in Abrede gestellt. In dem Schriftstück hieß es: «Eine gründliche Untersuchung hat ergeben, daß es einen Raoul Wallenberg in der Sowjetunion nicht gibt und daß er uns unbekannt ist.»

Trotz dieser eindeutigen Feststellung wollen die Gerüchte nicht verstummen, daß Wallenberg noch am Leben ist und sich in einem russischen Gefängnis befindet. Sie erhielten neue Nahrung durch die Enthüllungen eines italienischen Diplomaten, der bei einer Gesandtschaft auf dem Balkan tätig gewesen und ebenfalls von den Russen verhaftet worden war. Dieser Italiener hatte Verbindung mit Wallenberg vom 20. April 1945 bis anfangs 1948. Bis zu diesem Zeitpunkt habe sich Wallenberg bei guter Gesundheit befunden. Der Zeuge, dessen Name aus bestimmten Gründen geheim gehalten wird, will deshalb so gut über Wallenberg

unterrichtet sein, weil er dessen Zellennachbar in einem Gefängnis in Moskau war. Wie er dem schwedischen Außenministerium schriftlich mitteilt, ist er bereit, die Glaubwürdigkeit seiner Mitteilungen durch einen Eid zu bekräftigen.

Diese Erklärungen haben seinerzeit in der schwedischen Öffentlichkeit das größte Aufsehen erweckt, dies um so mehr, als das Außenministerium den Empfang des betreffenden Schreibens bestätigte. Allgemein wurde die Forderung laut, die schwedische Regierung solle nochmals versuchen, durch einen diplomatischen Schritt das Geheimnis um Wallenberg aufzuklären. Auf Grund der Verleihung der Medaille «Illis quorum» an den verschollenen Diplomaten hat diese Forderung neuen Auftrieb erhalten. «Aftonbladet» meint, das schwedische Außenministerium sei im Besitze geheimer Mitteilungen, wonach Wallenberg noch am Leben sei. Ministerpräsident Erlander hat sich jedoch geweigert, nähere Auskunft zu erteilen, und so bleibt vorläufig die Tragödie des schwedischen Gesandtschaftssekretärs in Dunkel gehüllt.

N. K.

röd lapp.

Yek. 5/12 826 72 Ea^I + -

LÉGATION DE SUÈDE

Bryssel den 3 december 1952.

P 95.

Strängt förtroligt.

2 bil.

AR
Broder,

1
./.
AR
SS
I anslutning till mitt handbrev den 20 november 1952 får jag härjämte insända en promemoria beträffande Åkerréns andra samtal med M.Adam. Som förutskickades i mitt åberopade brev, föreligga vissa motsägelser mellan A:s uppgifter vid de båda tillfällena.

Danielsson och Hammarskjöld från Bonn voro här i går och träffade då A. på beskickningen. Därvid framkom, att A. denna gång påstod, att generalen Kis arkebuserades någon gång i oktober. A:s kunskaper om den militära utvecklingen i Budapest hösten 1944 voro mycket dåliga. Han förlade alla sina sammanträffanden med Wallenberg till Pest. Ur Danielssons fotografi-samling kunde A. icke taga fram något foto av Wallenberg. Den av A. omtalade mustaschen ansåg D. icke dokumenterad och icke heller ansåg han uppgiften om att W. skulle ha uppträtt i uniform vederhäftig. D. bedömde därför A:s vittnesmål som icke tillförlitligt, och A. har ju icke lämnat några uppgifter ägnade att motverka detta intryck.

./.
A. talade om att han blivit utsatt för något slags förföljelser från en M:me Gilet i I.R.O. och lovade att sända ett par exemplar av ett memorandum rörande henne, som han uppgivit sig ha givit vidsträckt spridning. Detta memorandum ha vi nu fått, och det bifogas härjämte. Till detsamma bör anmärkas, att de uppgifter, varom han synes ha förhörts av M:me Gilet, äro omnämnda i Åkerréns första PM. A. har aldrig till oss sagt, att han blivit dödsdömd, tvärtom underströk han i går, att han var tem-

ikesrådet D a h l m a n,
ikesdepartementet.

porärt frigiven från häkte, när han lämnade Ungern.
A. påstår, att han lyckades utverka, att Mme Gilet
fick lämna I.R.O.

Sin käre
Hertskind

P. M.

angående samtal med M. Adam den 19 november 1952.

Adams namn på ungerska är Adam Terebesi István. Terebesi uppges betyda, att han är adelsman.

Beträffande den i brevet till mig den 14 november 1952 omnämnde Ellenberg meddelade Adam, att liksom i många andra länder hade utländska pressföreningen i Bukarest åtskilliga infödda medlemmar. Ellenberg var medlem i egenskap av korrespondent för Stockholmstidningen och Journal d'Orient i Istanbul. I sin egenskap av styrelseledamot i föreningen visste Adam, att den turkiske pressattachén, Karaburçak, protesterat mot Ellenbergs medlemskap, i vart fall så vitt detta baserades på det enligt hans mening icke autentiska korrespondentskapet för Journal d'Orient. Ellenberg hade lovat Adam att skriva till Stockholmstidningen om Wallenberg, ävensom att kontakta svenska legationen för att lämna den underrättelser. Ellenberg vistas sannolikt fortfarande i Bukarest. Adam trodde numera, att Ellenberg var tysk agent, men detta hade han icke trott vid den tidpunkt, då han talat med Ellenberg om saken. Adam hade vid den tidpunkten heller icke trott, att Ellenberg var jude, vilket han senare erfarit. Adam förklarade sig icke vara antisemit. Han ansåg dock, att judar från Balkan vore mindre trovärdiga personer än exempelvis ungrare, ryssar och tyskar. Adam trodde, att Ellenberg berättat för ryssarna om vad Adam anförtrott honom beträffande Wallenberg. Säkert kunde han icke veta detta, och han hade aldrig blivit tillfrågad av vare rumänsk eller ungersk polis om sitt mellanhavande med Wallenberg. Adam hade talat med Ellenberg om Wallenberg vid flera tillfällen efter besöket i Foksanyi.

Uttrycket i brevet "la triste histoire de M. Wallenberg" syftade på situationen såsom han uppfattade den både 1945 och nu. Han ansåg det vara en svår olycka för varje människa att vara i rysk fångenskap, även om många människor frigivits därifrån, till och med om de varit aktiva antikommunister. Han ansåg osäkerhe-

ten vara ett karakteristiskt drag i den ryska verkligheten. Intet kunde där med visshet förutsägas. Två fall behandlades sällan lika. En trogen kommunist, en av nazisterna förföljd jude eller en motståndsmän i allmänhet kunde mycket väl behandlas både sämre och bättre än pilkorsare, nazister eller demokratiska antikommunister.

Beträffande sitt första sammanträffande med Wallenberg lämnade Adam denna gång följande uppgifter.

General Kis, som år 1944 tjänstgjorde i krigsministeriet, var motståndare till den tyska dominansen i Ungern och motsatte sig även judeförföljelser och pilkorsregimen. Adam hade kommit i kontakt med general Kis genom en journalist, vilken under kriget som reservofficer tjänstgjort i krigsministeriet hos överste Literati, en av general Kis' avdelningschefer. Adam, som var antinazistiskt inställd och, som ovan nämnts, icke antisemit, hade av nämnde journalist, vilken senare, enligt uppgift, blivit kommunist, anmodats att inträda som kurir mellan de militära och civila ungerska motståndsgrupperna, för vilket uppdrag general Kis ansett en militär vara lämpligast. Adam hade kunnat åtaga sig detta uppdrag, eftersom han till följd av sin broders död blivit den ende kvarlevande sonen i familjen, och som sådan enligt ungersk lag icke behövde göra fronttjänst. Efter 18 månader vid fronten hade han erhållit befäl över en sapperpluton på ungefär 30 man, som, förlagd i byn Tarnaläläsz vid Matra, sysslade med att förse militära institutioner i Budapest med ved. Till sitt förfogande hade Adam dessutom även ett 80-tal arbetare, som truppen utgjorde ett självständigt detachement, hade han eget uniformsförråd och egna rullor. Han kunde därför i rullorna införa vem han ville och även förse dem med uniform, varigenom han lyckades rädda många av pilkorsarna eftersökta personer. Till slut hade han 400 man i sin pluton. Detta befäl kunde förenas med dagliga resor till Budapest. Efter början av oktober 1944 kunde Adam icke längre uppehålla sambandet med sin trupp och stannade därefter i Budapest.

Adam hade icke erhållit order att arbeta för Wallenberg. Till namnet kände han honom sedan rätt lång tid. Adam visste, att

5.-

Wallenberg var svensk diplomat, vilken i skyddsfrågor samarbetade med nuntiatoren och schweiziska beskickningen. Dessa fakta vore allmänt kända. Enligt Adam ansågos svenska skyddspass värdefullare än schweiziska och påvliga, då de i större utsträckning respekterades av pilkorsarna och tyskarna. Wallenberg var känd för att generöst bistå folk med pass och pengar. Till de svenska passens värde bidrog enligt Adams mening Wallenbergs personliga ingripanden för sina skyddslingar, vilka icke hade någon motsvarighet från övriga skyddsmakters sida. Han kände till några fall, då Wallenberg redan tidigt på hösten ingripit och lyckats förhindra judetransporter såväl i Budapest som på landsbygden. Impulsen till Adams första besök hos Wallenberg gavs, då en granne, som bodde i samma hus som Adam, Våggatan 13, bad Adam att gå till Wallenberg och hämta skyddspass för honom och hans familj. Grannen, som var jude, hette Alexander Digener-Rajna. Denne vågade ej själv gå till Wallenberg, eftersom hans judiska utseende var mycket påtagligt. Adam hade begivit sig till Wallenbergs kontor vid Mozar-gatan vid den tidpunkt, då Digener skulle avhämta sina pass, en av de sista dagarna i november 1944. Utanför huset fanns en folkmassa på kanske 200 personer, som väntade på att få komma in och hämta pass. Alla voro judar, men de blevo icke antastade av polisen, då de innehade intyg om att de begärt och komme att beviljas skyddspass. Judarna hade icke burit davidsstjärnor. Poliser reglerade trafiken och släppte in fyra personer åt gången. Adam fick såsom officer i uniform passera kön. Wallenbergs kontor utgjordes av en två- eller tre-rumslägenhet på nedre botten i ett stort hyreshys. Man kom först in i en stor hall, där sex personer, varav de flesta antagligen voro judar och ingen svensk, voro sysselsatta med olika slags kontorsarbete. Adam bad att få tala med Wallenberg och fördes omedelbart in i hans ganska lilla kontorsrum. De presenterade sig för varandra. Om Wallenbergs utseende erinrade sig Adam, att han vid tillfället i fråga varit elegant klädd i en grå civil-kostym. Han var ungefär av medellängd, högst 176 centimeter - Adams egen längd. Wallenberg hade en liten elegant mustasch av Clark Gable-typ. Hårfärgen var mörk, inte svart, men heller ingalunda blond. Håret hade börjat glesna

vid tinningarna. Han såg omedelbart, att det var en ung man, kanske 25 år, kanske 32. Hans utseende präglades av energi och framåtanda. Adam gav Wallenberg en lapp från Digener med anhängan att passen skulle lämnas till Adam. Wallenberg hade letat efter Digeners pass på en hylla, där stora mängder färdiga pass lågo, försedda med mindre omslag eller skiljepapper, angivande namnet på den, som skulle avhämta passen i fråga. Digener och hans familj - barn, tanter, onklar, kusiner etc. - skulle ha c:a 20 pass. Adam fick passen, kvitterade dem och avlägsnade sig därefter.

I motståndsrörelsen samarbetade Adam med en tecknare och journalist vid namn Koczmaros, vilken under adressen Zsilip-gatan 8 bedrev förfälskning av dokument i stor skala. Koczmaros specialitet var falska stämplat, vilka han gjorde alldeles utmärkt, när han var någorlunda nykter. Hans dåliga nerver tvingade honom å andra sidan till ganska ymnig alkoholkonsumtion. Koczmaros förtjänade ganska mycket på denna verksamhet. För män i värnpliktsåldern brukade man förfärdiga falska identitetshandlingar på basis av ett mycket stort lager militära avlöningsböcker, som Adam lyckats komma över. Då dessa icke vore användbara för kvinnor, åldringar och barn, hade Adam genom en kamrat i motståndsrörelsen, som arbetade hos Wallenberg i dennes kontor vid Bastya-gatan, skriftligen föreslagit Wallenberg ett byte mellan svenska skyddspass och dylika militära identitetskort. Efter några dagar hade Adam med bud fått c:a 100 pass av Wallenberg, vilka saknade personuppgifter, men voro undertecknade, dock ej av Wallenberg, samt försedda med stämpel. Adam kunde icke erinra sig vem som underskrivit passen, men trodde, att det möjligen var svenske ministern. I dessa pass sattes fotografier in, personuppgifterna tillskrevos och Koczmaros förfälskade stämpeln på fotografiet. Adam hade utdelat dessa pass till judar och andra eftersökta. Mottagarna hade uppförts på en lista, på vilken även passnumren angivits; listan tillställdes Wallenberg. Adam hade själv icke tagit något skyddspass, då han ansåg sig tillräckligt säker i uniform och försedd med ett förfälskat öppet brev från Krigsministeriet, vilket berättigade honom att arrestera vem det vara månne.

Andra gången Adam träffat Wallenberg var några dagar före jul 1944 i (Hitl-)banken (=Kreditbanken), där ett möte med motståndsledare i Pest arrangerats. Mötet hade sammankallats för att Adam skulle kunna få till-

fälle att för general Kis inhämta uppgifter om tillgången på stridsduglig personal samt vapen i Pest för en eventuell upprorsaktion mot tyskar och pilkorsare. Tillgången härpå visade sig icke vara tillräcklig för ändamålet. Wallenberg hade kommit tillstädes under sammanträdet lopp och hade icke yttrat sig under detsamma. Efter sammanträdet hade Wallenberg, som var åtföljd av en student från Budapest-universitetet, bjudit Adam och några sammanträdesdeltagare på ett kafé i närheten. Wallenberg hade där bl.a. föreslagit, att Adam skulle bege sig till ett tegelbruk norr om Budapest, där många judar höllos fångna för att sedermera likvideras. Åtskilliga av dessa judar skulle ha skyddspass, och Wallenberg hade ingen lämplig kurir att sända dit. Adam accepterade uppdraget och fick passen med bud från Wallenberg nästa morgon. Adam tog två soldater med sig i en bil, som ställdes till hans förfogande av en underjordisk transportorganisation med högkvarter i ett garage mitt emot Café New York, där mot överenskomna täckord bilar och bensin kunde erhållas. Adam fick i tegelbruket tag på de judar, som skulle ha skyddspass, och lyckades även få dem lössläppta. Adam hade uppfattat detta uppdrag som farligt men föreföll icke särskilt förvånad över att det lyckats.

Tredje gången Adam träffade Wallenberg var utanför stationen Ferencz Varos, där judetransporter brukade inlastas. Han hade där endast hälsat på Wallenberg, som sysslade med att försöka stoppa en transport, varmed han i stort sett lyckades. Han hade även sett Wallenberg och hälsat på honom vid olika ingripanden mot judetransporter ute på gatorna i Budapest. En annan gång hade han på Kellety-stationen sett Wallenberg, som organiserade avsändandet av ett tåg med judar, vilka uppgavs skola föras till Sverige. Adam trodde, att svenske ministern och flera andra medlemmar av svenska legationen varit närvarande vid stationen, men han var icke säker på någon av dessas indentitet och erinrade sig icke några signalement på dessa. Vid dessa sammanträffanden hade Adam icke haft tillfälle tala med Wallenberg.

En gång hade Adam uppsökt Wallenberg på ett kontor, vars adress han icke erinrade sig, men vars belägenhet framgår av nedan angivna kartsnitt. Adam hade därvid bett om och fått ett

antal skyddspass in blanco samt ganska mycket pengar, vilka han använt för inköp av livsmedel på svarta börsen till ghetton och andra hjälpbehövande. Adam hade i detta kontor sett flera personer, som han antog vara svenska diplomater. Han trodde, att detta kontor var det verkliga beskickningskansliet. Vid tillfället i fråga hade Wallenberg tagit emot Adam i en hall, där många människor sprungit om varandra. De pengar, han denna gång fått, hade han lämnat till en grupp judiska f.d. militärer, som bodde i närheten av det kontor han besökt.

Sista gången Adam sett Wallenberg i frihet var en av de första dagarna i januari 1945. Wallenberg hade då haft uniform av khakifärg, en fältmössa av på kontinenten ovanlig typ och som enligt en av Adam ritad skiss förefaller vara av svensk typ. Mössan hade möjligen haft några gradbeteckningar. På vapenrockens slag hade det funnits rödakorsmärken, men Adam kunde icke erinra sig ha sett några gradbeteckningar på vapenrocken. Wallenberg hade haft långbyxor och sabelkoppel. Vid detta tillfälle hade Wallenberg lovat honom nya pass och gett honom en summa pengar. Pengarna hade han använt för motståndsändamål, men passen hade han aldrig sett, då han icke haft tillfälle återvända till sitt och Kocsmaros högkvarter, eftersom han blev indragen i striderna.

Enligt Adams uppfattning talade Wallenberg bättre tyska än Adam, vilket icke förefaller mig osannolikt, då Adams tyska i varje fall för närvarande är ganska dålig. Wallenberg talade även ungerska, visserligen ogrammatikaliskt, men dock tillräckligt för att bli förstådd. Under sina ingripanden mot transporter på gator och järnvägsstationer använde sig Wallenberg av mustigt korpralspråk. I övrigt erinrade sig Adam ingenting särskilt om Wallenberg personligen.

Såvitt Adam visste, samarbetade inga andra ungerska officerare med Wallenberg på här angivet sätt. Alla judiska officerare hade av pilkorsregimen berövats sin grad.

Adam hade aldrig träffat eller talat med andra svenskar än Wallenberg i Budapest. Med undantag för en journalist, som han träffat långt före kriget, hade han överhuvudtaget icke träffat

några svenskar förrän han nu uppsökt svenska beskickningen. I Sverige hade han aldrig varit, och han kände endast en person, som vistats där, f. ungerske advokaten och journalisten Hamori, vilken vore edsvuren translator samt sysselsatt vid Kungl. Biblioteket och som korrespondent till den fria ungerska tidningen Vilag (utg.ort Bryssel), vilken även mottog bidrag av Adam.

Bland Wallenbergs närmaste ungerska medarbetare kände Adam endast till en, nämligen den unge f.d. deputeraden Paul Fabry, vilken varit Wallenbergs närmaste man i kontoret på Bastya-gatan. Fabry uppehölle sig f.n. i New York och vore medlem av den ungerska befrielsekommittén därstädes.

Beträffande sitt arbete för röda armén meddelade Adam, att han, sedan striderna för hans del slutat den 13 januari, begav sig till sin bostad Vag-gatan 13, där även ovannämnde Digener bodde. Digener innehade en metallfabrik i Uj-Pest, vilken redan drevs för rysk räkning. För att kunna leda driften där, hade han fått en passersedel av majoren Nefetov, vilken förde befälet i en del av staden. Digener hade föreställt Adam för major Nefetov, vilken privat anställde Adam som tolk och gav honom en passersedel. Adam hade tillsammans med Koczmaros förfärdigat 200 falska passersedlar på basis av detta dokument. Dessa hade utdelats till diverse personer, bl.a. judar.

Adam hade lärt sig ryska främst i Karpato-Ukraina och hade friskat upp den under tjänstgöring i Ryssland under kriget. Han hade därvid bl.a. varit platskommendant i trakten av Tjernigov och haft partisanbekämpning till uppgift. Adam trodde sig veta, att ryssarna betraktade dem, som sysslat därmed, som krigsförbrytare. Adams ryska är ganska dålig, och hans uttal är vitt skilt från storryskans. Adam hade aldrig i fredstid besökt Ryssland.

Under vistelsen i Bukarest hade Adam flera gånger rest till Budapest med särskilt viktiga artiklar, då postgången var osäker. Han hade åkt tåg till gränsstationen Oreademare (på ungerska Nagyvarad) och därifrån med lastbil till Budapest. Under dessa besök hade ingen talat med Adam om Wallenberg, och han hade själv aldrig bragt honom på tal.

Minister Vladescu Racuasa hade före kriget varit universitetsprofessor. År 1945 hade han deltagit i bildandet av ett progressivt borgerligt parti, och dåför tiden misstänkte ingen, att han var kryptokommunist.

Existensen av ett fångläger i Foksanyi var redan i maj 1945 allmänt bekant i Bukarest. Det låg i Moldavien, icke långt från Galatz.

Adams repatrieringsorganisation hade icke varit officiell. Sina möjligheter att verka för krigsfångarna tillskrev Adam sina förbindelser med en rumänsk skald och advokat vid namn Coriolanus Coltan (= pseudonymen Costa Carei), vars hustru var ungerska. Coltan tjänstgjorde som byråchef i ministeriet för nationalitetsfrågor. Coltan hade meddelat Adam, att det förekom, att gendarmeriet vid centralstationen i Bukarest arresterade förrymda ungerska krigsfångar från Foksanyi.

Om besöket i Foksanyi berättade Adam följande. Han var säker på att det ägt rum i augusti månad 1945. Adam hade rest dit med tåg tillsammans med en i repatrieringsorganisationen verksam ungersk sjuksköterska. Denna hade senare knutits till ungerska legationen i Bukarest. Hon sade sig vara kommunist. I orten Foksanyi funnos två järnvägsstationer. Adam och sköterskan hade stigit av på centralstationen och blivit mötta av en rysk kapten, som troligen hette Pavlov. Alla tre foro till lägret i jeep. Lägret låg icke långt från en järnvägslingje. Trakten var icke kuperad samt trädlös. Lägret var omgivet av taggtråd. När jeepen kom, öppnades stora grinden och sällskapet körde fram till kommandantbyggnaden, som låg vid en stor kaserngård, omgiven av kaserner och baracker, vilka enligt Adams förmodan använts som koncentrationsläger av den rumänska Antonescu-regimen. De hade först besökt den ryske lägerkommendanten, vilken erhållit en liten låda konjak i present av Adam. Adam erinrade sig icke kommandantens namn. Man hade druckit konjak, innan Adam och Pavlov begivit sig ut för att bese lägret. Sjuksköterskan hade stannat hos kommandanten. Den förbindelse, som härigenom knöts med kommandanten, medförde senare viss välvilja från dennes sida mot ungrare, och en del fångar frigåvos.

När Adam och Pavlov kommo ut på kaserngården, hade större delen av de till omkring 2.000 uppgående fångarna varit samlade, och Adam

hade, introducerad av Pavlov, hållit ett kort tal till dem, varvid han sagt ungefär följande: "Den politiska atmosfären har ändrats. Ni kunna säkert räkna med att komma hem så småningom. Intill dess gäller det att visa tålamod och hålla ut." Därefter hade han delat ut en del cigaretter. Adam och Pavlov hade sedan företagit en rundvandring genom åtskilliga baracker. Adam hade därvid kunnat iakttaga, att land fångarna funnos militärer och civila; de flesta nationaliteter voro representerade. Han hade endast igenkänt en person, en gammal kinesisk köpman, som i många år funnits i Budapest. Fångarna hade verkat mycket magra. Han såg inga lik, men däremot personer, som enligt hans bedömande inom kort måste dö på grund av undernäring. I lägret funnos endast vuxna män, huvudsakligen yngre och medelålders. Matsal fanns ej; livsmedel distribuerades på så sätt, att stora behållare ställdes på kaserngården. Fångarna fingo hämta maten i allsköns därför icke lämpliga föremål; matkärl eller bestick funnos ej. Adam hade icke besökt alla baracker, emedan Pavlov blivit otålig och uttryckt önskemål om att få återvända till kommandanten och konjaken. Pavlov hade erbjudit Adam att få se sjukstugan. De hade begivit sig dit. Adam infördes i ett stort mottagningsrum, där ett antal läkare, flertalet kvinnliga, undersökte fångar. Dessa uppträdde med bar överkropp. När undersökningen av varje man avslutats, ritades ett märke med färgkrita på hans rygg. Det hade funnits ganska många fångar i rummet, som väntade på att undersökas. Adam hade delat ut cigarettpaket till dessa. Då öppnades ytterdörren till mottagningsrummet och in trädde en kvinnlig läkare, åtföljd av ett manligt biträde, som bar en med snören ombunden dossier under armen. Adam hade känt igen mannens fältmössa och efter kort funderande kommit ihåg, att det var Wallenberg. Denne hade haft samma slags rödakorsuniform som vid deras sista sammanträffande i Budapest. Sabelkopplet var borta, uniformen var smutsig och skrynklig; långbyxorna voro instoppade i sannolikt tyska armékängor, som voro i dåligt skick. Wallenberg hade haft skägg, och det energiska draget i hans utseende hade försvunnit. Wallenberg hade verkat mycket mager och tämligen apatisk. Han följde efter läkaren inåt rummet, och när han kom i närheten av Adam, sade denne: "Was machen Sie hier, Herr Wallenberg?" Wallenberg hade verkat förvånad över tilltalet, men tycktes snabbt erinra sig,

vem Adam var. Han hade sagt: "Ah, Herr Leutnant", vilket enligt Adams mening innebar, att Wallenberg glömt hans namn, som han däremot känt i Budapest. Wallenberg torde icke ha vetat hans förnamn utan känt honom som Leutnant Adam. Adam och Wallenberg hade skakat hand, varefter Adam givit Wallenberg ett paket cigaretter. Wallenberg hade då sagt: "Ich rauche nicht, aber ich werde gut Geschäft machen". Wallenberg hade tillagt: "Man sagt, dass ich deutscher Kriegsgefangener bin." Pavlov hade då avbrutit samtalet, enligt Adams uppfattning närmast av otålighet, då något förbud mot samtal mellan Adam och fångarna icke förelegat. Adam och Pavlov hade där efter lämnat sjukstugan och begivit sig tillbaka till kommendanthuset. Adam hade under vägen förklarat för Pavlov, att han kände Wallenberg från Budapest, där Wallenberg räddat många kommunister. Pavlov hade då sagt, att Wallenberg säkerligen skulle komma hem så småningom. När de kommo tillbaka till kommendanten, var denne tämligen berusad. Adam hade sagt, att han träffat en fånge Wallenberg, som var svensk. Adam hade även frågat efter en avlägsen släkting, besvägrad med hans tant. Både kommendanten och Pavlov hade då sagt, att de icke kände till namnen på alla fångar. Frågan om Wallenberg kunde lämpligen diskuteras, när Adam gjorde ett nytt besök i lägret. Kommendanten hade sagt, att Adam alltid var välkommen, vilket enligt Adams uppfattning berodde på att kommendanten hoppades på att Adam på nytt skulle medföra konjak och sjuksköterskan. Efter ett par timmars pokulerande hade Adam och sjuksköterskan med tåg återvänt till Bukarest, dit de anlönt sent på kvällen. Adam hade nästa dag uppsökt Vladescu Racuasa på dennes tjänsterum i ministeriet för nationalitetsfrågor på Drottning Elisabeth-boulevarden. Adam redogjorde för sitt sammanträffande med Wallenberg för ministern och hans sekreterare. Den förre gillade Adams tanke, att saken borde framläggas för general Susaikov. Några anteckningar fördes icke av de två rumänerna. Senare på dagen hade Vladescu Racuasa meddelat Adam, att han blivit medbjuden till en privat tillställning hos general Susaikov samma kväll. Närvarande voro general och fru Susaikov, herr och fru Vladescu Racuasa samt deras dotter, Adam, även som en kortare stund Vladescu Racuasas sekreterare. Andra ryssar voro däremot ej närvarande. Susaikov och Vladescu Racuasa voro uppenbarligen goda vänner och hade flitigt familjeumgänge. En gång när generalen besökt Moskva, hade han bjudit fru Vladescu Racuasa

att följa med dit. Både Susaikov och Vladescu Racuasa voro förtjusta i dryckeslag, och det dracks ganska mycket denna kväll. Susaikov var dock tämligen nykter, när Adam talade med honom och hans hustru om sitt sammanträffande med Wallenberg i Foksanyi. Han framhöll, att Wallenberg var en kamrat till honom från motståndstiden i Budapest, varvid Wallenberg räddat många kommunister och andra motståndsmän från tyskar och pilkorsare. Wallenberg vore svensk diplomat. Att Wallenberg framför allt räddat judar hade Adam däremot icke sagt, då enligt hans mening många ryssar vore antisemiter. Adam kände icke till Susaikovs inställning till judar. Susaikov hade antecknat Wallenbergs namn och möjligen något enstaka ord ytterligare för att komma ihåg saken. Både Susaikov och hans fru hade uttryckt sig på sådant sätt, att Adam fått den uppfattningen, att de ansåge det riktigt, att Wallenberg skulle sändas till sitt hemland, om Adams uppgifter visade sig riktiga.

Nästa dag ringde majoren Balan till Adam på Athenée Palace och anmodade honom inställa sig hos denne på censuren. Balan var i fredstid medarbetare i Isvestija och förestod tillsammans med en annan rysk major vid namn Levy från Bukovina censuren av utgående presskorrespondenser. Censurens arbetsspråk var franska, vilket Balan väl behärskade. Alla artiklar skrevs på franska. Adam betraktade Balan som en personligen trevlig kamrat, vilken han träffade nästan dagligen. Under deras samtal brukade Balan försöka övertyga Adam om kommunismens förträfflighet och ville förmå Adam att bli kommunist. Adams avståndsgående tog han icke illa upp. När Balan återkallades till Moskva, hade han för Adam omtalat, vilka personer - ungerska kommunister - som hade i uppgift att övervaka Adam. Vid det aktuella samtalet hade Balan mycket kortfattat antytt på Adams samtal med general Susaikov om Wallenberg. Balan hade på franska sagt: "Si tu ne veux pas accompagner les captifs de Foksanyi, alors ne continue pas cette affaire. Tu dois courir après toi-même". Adam hade då framhållit, att Wallenberg var svensk och diplomat samt hade hjälpt många kommunister och andra motståndsmän. Adam hade lämnat en tämligen utförlig redogörelse för Wallenbergs verksamhet. Balan hade därefter endast sagt: "Laisse tomber

cette affaire." Adam hade därefter aldrig berört saken med Balan.

Adam hade för minister Vladescu Racuasa berättat, vad Balan sagt. De hade då gemensamt konstaterat, att det knappast funnes något att göra åt saken.

Efter detta besked hade Adam icke vågat begära tillstånd att på nytt besöka Foksanyi. Han hade däremot tillåtits besöka ett annat läger i Arad. Den till Adams organisation knutna sjuksköterskan hade av chefen för Foksanyi-lägre begåvats med ett permanent besökstillstånd. När hon berättat härom för Adam, hade denne anmodat henne att söka vid sina besök inhämta uppgifter om ungrarna i lägre och om Wallenberg. Ungefär tre veckor efter Adams besök i Foksanyi hade sjuksköterskan - troligen av lägerkommandanten - erfarit, att Wallenberg sänts till Ryssland tillsammans med åtskilliga medfångar ombord på ett av de f.d. rumänska fartyg, som ryssarna beslagtagit.

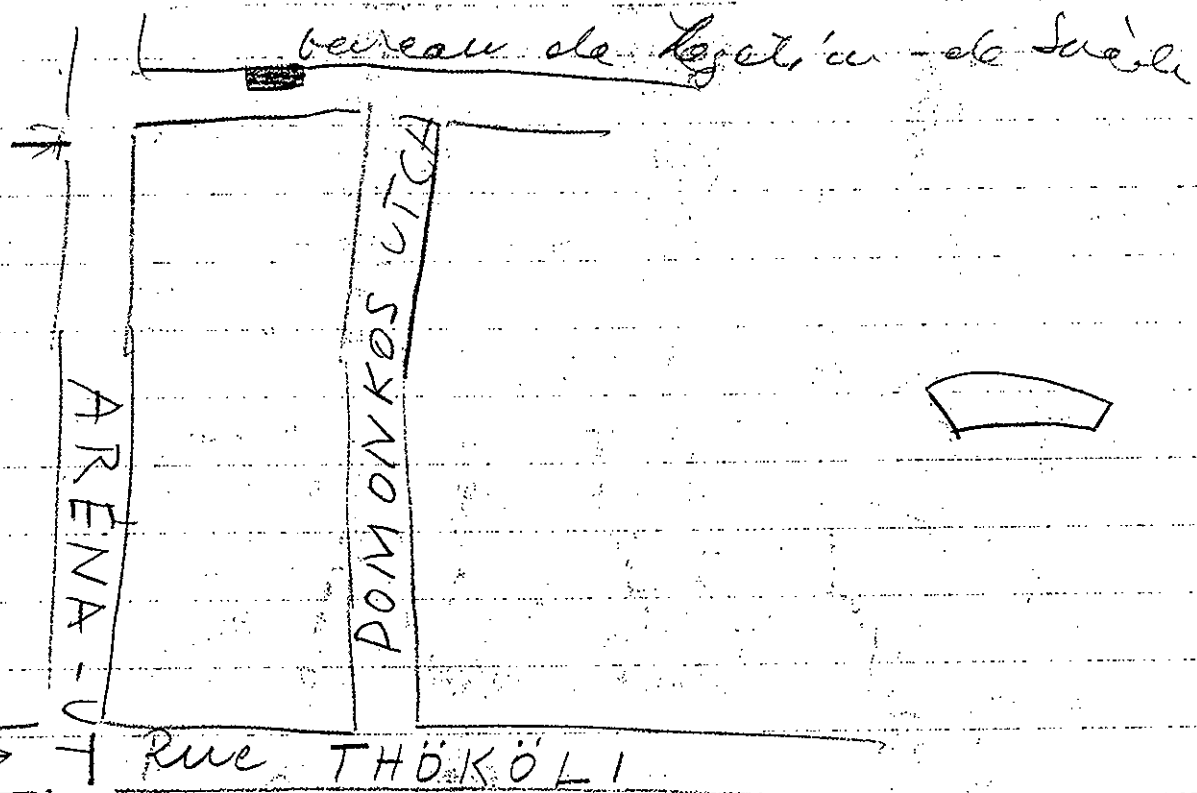
Adam hade aldrig blivit tillfrågad om Wallenberg efter denna tid. Han erinrade sig, att han berättat om honom för en biträdande ungersk handelsattaché i Budapest, Dr. Vincentyi, vilken först anförtrott Adam, hur han lyckats fly från rysk krigsfångenskap. Vincentyi hade varit en blyg ung man i låg tjänsteställning och hade sannolikt icke vågat till sina överordnade föra vidare, vad Adam berättat om Wallenberg.

Adam insisterar på att han, när han någon gång kommit att tänka på Wallenberg, alltid sagt sig, att Wallenberg antagligen repatrierats. Att ingen talade med Adam om Wallenberg efter hans återkomst till Ungern, berodde enligt Adams mening på att inga människor vågade kontakta honom, eftersom han var misstänkt av polisen.

Bryssel den 23 november 1952.

Paul Guerin

Adams teckning av
 W: s uniformer och samt
 karta utvisande belägen-
 heten av de bontor som
 han trodde vara beskik-
 ningskasti.

GARF KELETTI

MEMORANDUM

à l' U.N.O., à Madame ROOSEVELT (U.S.A.) et à l'O.I.R. à Genève (Europe)

adressé par,

Etienne T. Adam, journaliste, ancien rédacteur pour les Balkans aux Agences de Presse " Europ " et du journal quotidien "KIS UJSAG".

J'ai l'honneur de solliciter Votre Haute Intervention pour obtenir justice.

Arrivé en Belgique il y a déjà plus d'un an, l'O.I.R. à Bruxelles, c'est-à-dire, son employée (d'origine russe) Madame GILET ne veut pas reconnaître ma carte d'identité de presse (délivrée par l'Association de la Presse Etrangère en Roumanie) et signée par le Président M. O'BREIN, journaliste américain, correspondant de guerre. Elle n'admet pas non plus mon ancien passeport pour m'identifier.

Selon la méthode soviétique, elle m'a convoqué plusieurs fois au bureau de l'O.I.R., mais je n'ai jamais pu obtenir audience. Je me trouvais toujours vainement dans la salle d'attente. Sauf une fois, où Mme. GILET m'a posé la question suivante: "D'où avez vous pris, et par qui, des nouvelles pour votre journal rédigé dans la zone américaine en Autriche en 1948 ?"

Et elle me conseille de regagner la Hongrie, où cinq de mes ouvrages ont été mis à l'index par les communistes et où ma famille a été déportée. Or, MM. O'BREIN et MARKHAIM, célèbres journalistes américains, (avec lesquels j'ai travaillé dans les Balkans) peuvent affirmer que les Russes m'ont condamné à mort.

Peut-être suis-je de ce fait encore un de ces "individus " - soi-disant - en Europe, sans pays et sans droits?

J'ai alerté également le Directeur de l'O.I.R., mais vainement; bien que ma lettre fût adressée "recommandée" je ne reçu jamais de réponse.

C'est pourquoi je me vois obligé de combattre publiquement pour répandre la vérité. Et pour ce faire, il m'est possible de me retourner contre Madame GILET: c'est elle qui est arrivée de Russie avec de faux papiers. Je suis en mesure de le témoigner s'il le faut, mais uniquement devant un Tribunal indépendant.

Fait à Bruxelles,
le 11 août 1951.

Etienne T. ADAM
176, rue de l'Hôtel des Monnaies
Bruxelles (Belgique).-

Rom den 4 december 1952. 15

2 bil. Strängt förtroligt.Ch. tel. friis
Beck 8/1229
fy
Broder,

Från vår konsul i Turin emottog jag nyss i avskrift närlagda brev av gårdagen angående en italienare vid namn Mario Rumiano, som uppgiver sig ha haft kontakt med Wallenberg våren 1945. Jag närsluter likaledes den i brevet omförmälda artikeln i den i Turin publicerade tidningen "La nuova Stampa", vanligen kallad "La Stampa". Då ärendet Wallenberg ju bör behandlas med största diskretion, har jag ej velat omedelbart vidtaga någon åtgärd utan att först ha inhämtat Dina instruktioner. Jag kan nämna, att legationsrådet Bergenstråhle beräknar att den 13 eller 14 december avresa till Sverige på semester och kan han eventuellt stanna över en dag i Turin. Jag vore tacksam för instruktioner, helst telegrafiskt.

Din tillgivne
Johan DeckertHerr Kabinettssekreteraren A. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

Turin, le 3 décembre 1952.

Exprès.

Monsieur le Ministre,

"La nuova Stampa" et "Il Popolo Nuovo" de ce matin viennent de publier une correspondance de Stockholm (le texte en est à peu près égal dans les deux quotidiens) concernant l'affaire du secrétaire de légation, Monsieur Raul Wallenberg. Je ne vous envoie pas la coupure portant cette correspondance étant donné que, d'après ce que m'a informé M. Bergensträhle, la Légation possède "La nuova Stampa".

Ce matin un certain Monsieur Rumiano a téléphoné au Consulat en disant qu'il était en mesure de donner des renseignements concernant cette affaire. J'étais sorti et ensuite je l'ai retrouvé par téléphone et je viens de causer toujours par téléphone avec lui. Il s'agit d'un nommé Mario RUMIANO, qui est conseiller d'administration à ce qu'il dit d'une société coopérative "SCOLA" (Società Cooperativa Lavoratori), ayant son siège ici à Turin (Via U. Cosmo, 5; tél. 81-992), où il travaille; il paraît que cette société s'occupe de constructions et bâtiments.

Monsieur Rumiano m'a dit qu'il se rappelle de M. Wallenberg, avec lequel il a été en relation à Budapest à la fin de l'année 1944; M. Rumiano s'y trouvant à la débandade et tâchant de pouvoir se sauver: but dans lequel M. Wallenberg aurait cherché de l'aider. Monsieur Wallenberg et lui auraient été saisi dans une rafle: peut-être dans la même rafle. Les deux se sont perdus de vue mais ils se seraient encore rencontrés, Monsieur Rumiano ne se rappelle pas exactement la date et la localité, en voyage vers un "lager", traversant la Bulgarie au printemps de 1945. Dans cette occasion M. Wallenberg

Monsieur le Baron Johan Beck-Friis,
Ministre de Suède à R o m e.

aurait été reconnu non seulement par M. Rumiano mais aussi par un autre débandé Italien qui demeure actuellement à Turin mais dont Rumiano ne connaît que le sobriquet. Dans cette occasion un hongrois ami de Rumiano, le Docteur Vascos (?), qui a accompli ses études de médecine ici à Turin, aurait causé avec M. Wallenberg.

Ceci est ce que M. Rumiano vient de me dire. Je lui ai conseillé de vous écrire directement à la Légation en vous relatant, exactement et en détail, tout ce qu'il se rappelle à cet égard;^{1/1} Entretiens je tâche de m'informer concernant Monsieur Rumiano et, si possible, l'autre débandé italien dont ledit Rumiano ne connaît pas exactement le nom.

Veillez agréer, Monsieur le Ministre, les assurances de ma considération la plus distinguée.

Carlo Brusa

1/1 et il a déclaré de le faire.

B.

La stampa 3-12-52

PRIGIONIERO DEI RUSSI

Rivelazioni sulla sorte di un diplomatico svedese

Scompare nel '44 da Budapest - I vani tentativi del governo di Stoccolma per rintracciarlo - Stalin interessato alle indagini - Il segreto svelato da un italiano

(Nostro servizio speciale)

Stoccolma, 2 dicembre.

Il Governo svedese, e per esso il Ministero degli Esteri, sta combattendo una dura lotta dietro le quinte: contro Mosca per ottenere il rilascio di uno dei suoi diplomatici illegalmente fatti prigionieri e deportati nell'Unione Sovietica fin dal principio del 1945. E' il caso del quarantenne segretario della Legazione svedese a Budapest, Raul Wallenberg, il quale venne preso in « custodia protettiva » da un reparto dell'esercito rosso allorché questo entrò nella capitale magiara verso la fine della guerra.

Wallenberg si serviva della sua posizione speciale per favorire tutti coloro che volevano sottrarsi al gioco nazista e si era valso della sua immunità diplomatica per adoperarsi a favore di migliaia di ungheresi, ebrei, socialdemocratici, monarchici o semplicemente anti-nazisti, che venivano sistematicamente braccati dalla Gestapo. Egli li forniva di salvocondotti speciali, della Croce Rossa svedese e potevano così riparare in Svezia.

Nel dicembre 1944 Raul Wallenberg mandò a Stoccolma il suo ultimo rapporto, poche ore prima che cominciasse l'assedio famoso posto dalle armate comuniste. Più tardi, non ricevendo ulteriori sue comunicazioni, il Governo svedese diede istruzioni al proprio ministro a Mosca perché avviasse indagini. Ci volle qualche tempo prima che Dekanozov, vice-ministro sovietico degli Esteri, comunicasse che l'esercito rosso aveva trovato Wallenberg il 16 gennaio 1945 in casa di Benčzur Utca e aveva « preso tutte le necessarie misure per proteggerlo ».

Strana protezione, che si protrasse anche quando non vi era più guerra né era rimasta traccia alcuna di nazisti, i quali del resto non avevano mai molestato il diplomatico svedese. Passò dell'altro tempo e la Russia diede qualche altro particolare, affermando che Wallenberg aveva lasciato Budapest il 17 gennaio « in compagnia di tre persone appartenenti all'esercito russo, le quali lo condussero a conferire col comandante militare ». Dopo di che la radio sovietica annunciò che il diplomatico svedese era stato assassinato dalla Gestapo.

Né i parenti del diplomatico né il Ministero svedese degli Esteri prestarono fede a que-

sto racconto e non meno di venti note diplomatiche e memorandum e pro-memoranda furono mandati a Mosca nei dodici mesi successivi. A tutte le richieste, i russi risposero confermando la versione data per radio. Finalmente nel 1946 il Ministro di Svezia a Mosca ottenne una speciale udienza con Stalin e parlò al generalissimo del caso Wallenberg: Stalin gli promise che avrebbe fatto tutto ciò che era in suo potere per ritrovarlo.

Sei mesi dopo, a dimostrazione dell'interessamento del dittatore rosso, il ministro degli Esteri sovietico Wiscinsky, inviò al governo svedese una nota che riferiva sulle investigazioni fatte e concludeva che Wallenberg non si trovava nell'Unione Sovietica e che non era conosciuto da nessuna autorità dell'U.R.S.S. Per altri 5 anni il governo svedese continuò le sue ricerche e finalmente riuscì ad ottenere una testimonianza diretta che Wallenberg era prigioniero di Stalin.

Fu un diplomatico italiano, di cui per il momento non viene fatto il nome, a fare la rivelazione. Si tratta di uno di coloro che nel 1943 si rifiutarono di prestare giuramento al Maresciallo Badoglio e rimasero a Budapest, Bucarest e Sofia come rappresentanti diplomatici della repubblica di Mussolini, che viveva allora le sue ultime tragiche ore. Dopo che le armate rosse ebbero occupato queste tre capitali, i diplomatici italiani vennero incarcerati e uno di questi fu rinchiuso in una cella attigua a quella occupata da Raul Wallenberg. L'italiano e lo svedese parlarono a lungo tra loro, e si raccontarono le reciproche disavventure, al punto che l'italiano ha saputo tutto della vita di Wallenberg e non vi può essere il minimo dubbio — si palesa a Stoccolma — sulla identità del diplomatico svedese.

Il diplomatico italiano, rimpatriato recentemente dalla prigionia in Russia, ha confermato il suo racconto con un giuramento solenne e la Svezia ha ripreso i contatti con Mosca, nonostante la granitica muraglia che le autorità sovietiche oppongono a qualunque richiesta d'indagine. Pochi giorni fa, re Gustavo Adolfo ha concesso a Wallenberg la più alta onorificenza svedese per chi abbia svolto lavoro unitario. Intanto il Ministro degli Esteri svedese attende una ri-

sposta da Mosca: se sarà ancora una volta negativa, Stoccolma pubblicherà e diffonderà la testimonianza del diplomatico italiano, affinché il mondo giudichi. o. k.

3.12.1952

237

DAL 1945 PRIGIONIERO DEI SOVIETICI

La misteriosa scomparsa di un diplomatico svedese

Si tratta dell'ex-segretario della Legazione di Svezia a Budapest - La testimonianza di un diplomatico italiano

(Nostro servizio speciale)
Stoccolma, 2 dicembre.

Il Governo svedese, e per esso il Ministero degli Esteri, sta combattendo una dura lotta dietro le quinte contro Mosca per ottenere il rilascio di uno dei suoi diplomatici illegalmente fatti prigionieri e deportati nell'Unione Sovietica fin dal principio del 1945. E' il caso del quarantenne segretario della legazione svedese a Budapest, Raul Wallenberg, il quale « venne preso in custodia protettiva » da un reparto dell'esercito rosso, allorché questo entrò nella capitale magiara verso la fine della guerra.

Wallenberg si serviva della sua posizione speciale per favorire tutti coloro che volevano sottrarsi al gioco nazista, e si era valso della sua immunità diplomatica per adoperarsi a favore di migliaia di ungheresi, ebrei, socialdemocratici, monarchici o semplicemente anti-nazisti, che venivano sistematicamente braccati dalla Gestapo. Egli li forniva di salvacondotti speciali della Croce Rossa Svedese e le autorità tedesche e quelle ungheresi filo-naziste rispettavano tali documenti.

Nel dicembre 1944 Raul Wallenberg mandò a Stoccolma il suo ultimo rapporto, poche ore prima che cominciasse il famoso assedio posto dalle armate comuniste. Più tardi, non ricevendo ulteriori sue comunicazioni, il Governo svedese diede istruzioni al proprio ministro a Mosca, perché avviasse delle indagini. Passarono vari mesi prima che Dekanozov, vice-ministro sovietico degli Esteri, comunicasse che l'esercito rosso aveva trovato Wallenberg il 16 gennaio 1945 in una casa di Benzen, Utca e aveva « preso tutte le necessarie misure per proteggerlo ».

Nei primi di Raul, né il Ministero svedese degli Esteri prestarono fede a queste strane affermazioni e non meno di venti note diplomatiche e memorandum a promemoria furono mandati a Mosca nei dodici mesi successivi. A tutti, i russi risposero che non ne sapevano nulla e che certamente Wallenberg era stato ucciso dalla Gestapo. Finalmente nel 1946 il ministro di Svezia a Mosca ottenne una speciale udienza con Stalin e parlò al « generalissimo » del caso Wallenberg. Stalin gli promise che avrebbe fatto tutto ciò che era in suo potere per ritrovarlo.

Six mesi dopo, a dimostrazione dell'interessamento del dittatore rosso, il ministro degli Esteri sovietico, Vinnitsky, inviò al Governo svedese una nota che riferiva sulle investigazioni fatte per concludere che Wallenberg non si trovava nell'Unione Sovietica e che non era conosciuto da nessuna autorità russa.

Per altri cinque anni il Governo svedese continuò le sue ricerche e finalmente riuscì

a ottenere la testimonianza che Wallenberg era prigioniero di Stalin.

Fu un diplomatico italiano — di cui per il momento non viene fatto il nome — a fare la rivelazione. Si tratta di uno di coloro che nel 1943 si rifiutarono di prestare giuramento al maresciallo Badoglio e rimasero a Budapest, Bucarest e Sofia come rappresentanti diplomatici della Repubblica di Mussolini, che viveva allora le sue ultime tragiche ore. Dopo che le armate rosse ebbero occupato queste tre capitali, i diplomatici italiani vennero incarcerati e ad uno di loro avvenne di essere posto in una cella attigua a quella occupata da Raul Wallenberg. L'italiano e lo svedese parlarono a lungo tra loro, familiarizzarono, si raccontarono le reciproche disavventure, al punto che l'italiano seppe tutto della vita di Wallenberg: non vi può esse-

re dunque il minimo dubbio sull'identità del diplomatico svedese.

Il diplomatico italiano, rim-patriato recentemente dalla prigione in Russia, ha confermato il suo racconto con un giuramento solenne, e, in base a questo, la Svezia ha ripreso i contatti con Mosca, nonostante la « muraglia » che le autorità sovietiche oppongono a qualunque richiesta d'indagine. Pochi giorni fa re Gustavo Adolfo ha concesso a Wallenberg la medaglia « Illis quorum meruere labores », la più alta onorificenza svedese per chi abbia svolto lavoro umanitario. Intanto il ministro degli Esteri svedese attende una risposta da Mosca: se questa risposta sarà ancora una volta negativa, Stoccolma pubblicherà e diffonderà la testimonianza del diplomatico italiano.

j. m.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Jarring/AA.

STOCKHOLM 8 december 1952.

N:o 18

BUD.
Chiffer.

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

9^I
Lew

Besk.Rom.

För Beck-Friis. Bergensträhle bör om
möjligt höra Rumiano och Vascos. Inga led-
frågor, ytterst detaljerat förhör önskvärt.
Möjligheten av provokation bör beaktas.

Cabinet

Kp 8.12.1952 del. 17⁰⁰ / 5

9 DEC 1952

Italiensk diplomat vill söka Raoul Wallenberg i Sovjet

ROM 8 dec. — (ST) Den italienske diplomaten Claudio de Mohr som var den siste som var i kontakt med Raoul Wallenberg så sent som 1948 i Lefortovskaja-fängelset i Moskva har nu förklarat sig villig att som medlem av en internationell kommission bege sig till Moskva och framlägga sina bevis med hjälp av den lokalkännedom han själv förvärvat under fem års rysk fångenskap.

Hän väntar sig knappast att de sovjetryska myndigheterna kommer att vara honom behjälpliga därmed men han vill på så sätt visa hur säker han är på vad han dels själv och dels genom medfångar erfarit direkt av Wallenberg eller om honom.

Det är hans svar på ryssarnas sätt att fortfarande låtsas som om Wallenberg aldrig fallit i deras händer.

Fortfarande är han av den meningen att de svenska myndigheterna aldrig kommer att få någon definitiv rysk reaktion beträffande Wallenberg om de inte sätter hårt mot hårt och arresterar något sovjetrisk medborgare med eller utan diplomatisk immunitet, exempelvis av det slag som haft att göra med de sovjetryska spionerna i Sverige på sistone och sedan byta ut honom eller dem mot Wallenberg.

I samband med detta har det nu kommit fram genom ungerska flyktingar som för inte länge sedan tagit sig över till Italien nya detaljer om den staty som de ungerska myndigheterna så sent som våren 1949 dvs innan ännu kommunisterna lyckats få hela landet i sitt våld ville resa över Wallenberg. Den skulle stå på en

öppen plats i det kvarter av Budapest som heter Uj Szent Istvan Varos och där det finns många minnen från Wallenbergs verksamhet.

Skulpturen utfördes också av den kände ungerske skulptören Pal Patzay men avtäckningen skulle enligt uppgift ha inställts i sista minuten på grund av kommunisternas hållning. Dessa motsatte sig resolut och till och med hotade att låta vräka ihull statyn om inte allt tystades ned.

Röd lapp.

AMBASSADE DE SUÈDE

857 I Jan. 1912+
P 2 En
Moskva den 8 december 1952.

Strängt förtroligt.

Ag.
Besw.
12/12
Broder,

Enligt vad vi under hand erfarit från härvarande brittiska beskickning häktades för omkring en månad sedan i Onega vid ishavskusten en engelsk sjöman, vilken varit påmönstrad det svenska fartyget Freden. Anledningen till häktningen var att sjömannen i fyllan och villan slagit ned en sovjetisk polis, vilket här torde räknas som en ganska allvarlig förbrytelse. Efter att ha hållits fängslad i Onega under en vecka transporterades vederbörande till Arkangelsk, där han så småningom ställdes inför rätta och dömdes till ett års fängelse. För några dagar sedan anlände sjömannen hit till Moskva, där han för närvarande vistas i Butirskaja-fängelset. En tjänsteman från brittiska beskickningen fick häromdagen tillstånd att besöka honom därstädes och kunde meddela, att han behandlades väl och var efter omständigheterna tillfredsställd med sitt läge.

Som ett närmast komiskt moment i denna historia må nämnas att sjömannen i Arkangelsk som lektyr erhållit några nummer av den engelskspråkiga kominformtidningen. Dessa fråntogs honom vid ankomsten till Moskvafängelset såsom utländsk propagandalitteratur med subversivt innehåll.

Nyligen häktades även i Murmansk en norsk sjöman, vilken under motsvarande omständigheter hade slagit ut några fönsterrutor i staden. På en norsk framställning till MID för omkring en månad sedan ha hittills endast ingått en bekräftelse av att vederbörande häktats, utan närmare angivande av det straff han eventuellt ådömts eller var han vistas.

Utrikesrådet Dahlman,
Utrikesdepartementet.

Namnet Butirskaja ger ju vissa associationer till affären W. Skulle med anledning härav försök anses böra göras för att från engelskt håll eventuellt erhålla kompletterande uppgifter vore vi tacksamma för instruktion.

Dir. Ulysse

R. Hichens Bergström

/R. Hichens Bergström/

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN
I
LONDON

R. röd lapp.

ms. 1455

Sub 10/12 +

29 PORTLAND PLACE
W.1.

P2 Gu I

London den 8 december 1952.

1 bil.

13/12 Mr. Krogdahl

Q.A.

S.S.

Broder,

Raoul Wallenberg ger fortfarande svallvågor i brittisk press, senast en cirkulärartikel av Reuters Stockholmskorrespondent, som ger en livlig sammanfattning av Wallenbergshistorien och kraftigt understryker att han fortfarande är i livet. I slutet talas om en ny energisk protest, som avgivits i Moskva emot att Wallenberg hålles fängslad. Det säges också, att svenska regeringen i december 1951 fick direkta bevis på att Wallenberg var Stalins fånge. Det antydes, att U.D. snart kan komma att publicera dessa bevis och låta världen döma. Genom Reuters torde artikeln ha spritts till alla brittiska tidningar.

Med hänsyn till spridningen av Reuters uppgifter vore det av värde att få veta om Harris artikel skrivits i samförstånd med Er på U.D. och om artikelns förhoppningsfulla tonfall har något fog för sig.

Artikeln bifogas i urklipp.

Din tillgivne
Sten - Arvid Sundfeldt

Förste Sekreteraren Per Anger,
Utrikesdepartementet.

SWEDEN FIGHTS TO FREE "Stalin's prisoner" LOST ENVOY

BY THOMAS HARRIS

Stockholm, Wednesday.

SWEDEN'S Foreign Minister is fighting a behind-the-scenes battle with Moscow to secure the release of its diplomats illegally imprisoned in the Soviet Union since early 1945.

He is 40-year-old Raoul Wallenberg, former secretary in the Swedish Legation in Budapest, who was "taken care of" by the Red Army when it entered the city towards the end of the war.

Wallenberg, who speaks Hungarian fluently, used his position to help fugitives from Nazi aggression. He provided thousands of Hungarian Jews, Gentiles, Social Democrats, and Royalists hunted by the Gestapo with Swedish Red Cross passes.

The Germans and the pro-Nazi Hungarian authorities respected these passes and the holders were allowed to go abroad, many of them to Sweden.

Wallenberg sent his last report from Budapest in December, 1944, before the Red Army's siege began. Hearing nothing more from him, the Swedish Government instructed its Minister in Moscow to make inquiries.

"MURDERED"

The Soviet vice-Foreign Minister, Dekanozov, told the Swedish envoy that the Red Army had found Wallenberg in a house in the Benczur Utca and had "taken the necessary measure to protect him."

Later, Russia said Wallenberg had left Budapest on January 17 with "three military persons" who were taking him to see the local military commander.

Then the Soviet radio reported that Wallenberg had been murdered by the Gestapo.

Neither Wallenberg's relatives in Sweden nor the Swedish Foreign Ministry believed this. At least 20 diplomatic Notes and aides-memoire were sent to Russia in the following year. A score of oral representations were made.

To each the Russians replied that Wallenberg was not in their custody and that he had almost certainly been shot by the Gestapo.

NEW EVIDENCE

In December, 1951, the Swedish Government obtained first-hand evidence that Wallenberg was Stalin's prisoner.

This evidence came from Italian diplomats repatriated after imprisonment in the Soviet Union. One was imprisoned in a cell next to Wallenberg. They spoke to each other.

Sweden renewed her demarches in Moscow. The Russians again stone-walled and insisted that Wallenberg was not in the Soviet Union.

But new evidence reached the Swedes from other prisoners who had met Wallenberg. King Gustaf Adolph awarded Wallenberg Sweden's highest award for humanitarian work.

The Ambassador in Moscow has now made a new strong protest against Russia's imprisonment of Wallenberg. Sweden is now awaiting Moscow's reply. If the Russians still persist that Wallenberg is dead the Swedish Foreign Ministry may publish its evidence and let the world judge.

Reuter.

Telegram

Dahlman/DS

STOCKHOLM den 10/12 1952

N:o 20 BUD
Chiffer BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

2
kur

Svensk Rom

ly
14/12
Anmoda Bergensträhle före avresan besöka signora Garcia
adress Via Vittorio Veneto 56 Rom verksam Presidenza del
Consiglio Sernizi Radio, ^hcz Lucidi. Damen har tillhört
italienska diplomatgruppen i rysk fångenskap och lär ha
uppgifter om Wallenberg. Han bör utfrågas om sina erfaren-
heter från fångenskapen och om Zoltan Rivo, som skall ha
varit cellgranne med Wallenberg. Vi har fått anvisning
på signora Garcia från en annan Rivo för närvarande i
Tyskland till vilken hon själv vänt sig för att få
uppgifter om Wallenberg. Undvik leading questions. Vi
hänvisa till promemorian om de Mohr.

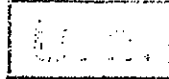
Cabinet

Xp 10.12.52 bl. 1030 / 8

Frychius/Fl

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. Raoul Wallen-
berg.

Stockholm 10 december 1952.

\$ bil.		
N:o 1023.		BIL.
INK. D. N:o 232/504 1.12.52.		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I

Broder,

Jag förmodar, att vår gamle vän Joachim Joesten allt-
jämt lever i beskickningens medvetande, sedan han i början av
kriget startade en ytterst intensiv och hätsk kampanj i ameri-
kansk press mot Sverige. Åtskillig skriftväxling om honom före-
kom på den tiden mellan beskickningen och departementet.

Som av bifogade skrivelse från Joesten framgår planerar
han nu publicitet om Raoul Wallenberg. På frågor i Wallenberg-
fallet från svenska pressen svarar vi nu alltid med att UD inte
har någonting att säga och att ärendet kan skadas av publicitet.
En vädjan av detta slag vore givetvis bortkastad på Joesten.
I samförstånd med kabinettssekreteraren översänder jag härmed
det material, som kan komma i fråga att tillställa Joesten och
överlämnar till beskickningens och Ditt bedömande att avgöra,
huruvida man bör på detta sätt tillmötesgå Joesten eller lämna
hans framställning obeaktad.

u/ Sven Frychius

EXPEDIERAT	
med	10
sv. kurir	12
utl. kurir	12
luftpost	12
vanl. post	12

Förste Ambassadsekreteraren Sven Backlund,
Washington.

EMBASSY OF SWEDEN
WASHINGTON 8, D. C.

/ Legal öppnat i arvetan
på min statshuset (fr. Paris)
S.S.

7. 11/12

röd lapp

1318

P2 GWT

Washington den 26 november 1952.

Strängt förtroligt.

1 bil.

Engfeldt/DS
11. dec. 52

a + b HEMLIG.
Kommissarie Danielsson;
f. (strängt förtroligt) kännedom.
u. Engfeldt,

exp. 11/12-52
72.

Broder,

5.8
I anslutning till mitt handbrev den 28 sistlidne
augusti angående ett visst spår i Wallenberg-affären ber
jag få överlämna avskrift av ett brev, som jag idag fått
från Hellström i Minneapolis, varav framgår att den om-
skrivne Bigelow tyvärr icke har något bidrag att lämna
till efterforskningarna efter Wallenberg. Detta spår sy-
nes alltså beklagligtvis icke leda till någonting.

Din. Helt förnöje
R. Bergman

Förste Sekreteraren Engfeldt,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Avskrift.

ROYAL CONSULATE OF SWEDEN
MINNEAPOLIS 5: MINNESOTA

Minneapolis den 24 november 1952.

Personligt och strängt förtroligt.

Gode Broder,

I anslutning till Bohemans brev den 14 maj 1952 och Din senare förfrågan den 22 augusti samt vårt telefönsamtal därefter ber jag härmed få meddela Dig, att jag i går hade ett längre samtal med förutvarande amerikanska legationsrådet i Budapest, Donald F. Bigelow, som nu besöker släktingarna i hemstaden St. Paul.

Bigelow bad mig framföra, att han till sitt allra största beklagande icke visste eller hört någonting om Wallenbergs öde efter dennes försvinnande i Budapest. Han kunde icke heller lämna några upplysningar eller anvisningar till ledning i fortsatta sökandet efter Wallenberg.

Det föreföll mig som om Bigelow icke hade mycket reda på vad som vid tiden tilldragit sig på svenska beskickningen i Budapest. Han var mycket pessimistisk då han uttalade sig om ryska myndigheterna och fånglägren. Det är ledsamt, att detta spår icke lett till någonting.

Bigelow är en ofantligt angenäm och trevlig man med många svenska bekantskaper. Han lämnar inom kort U.S.A. för att återvända till Europa, där han är bosatt under adress: Gstaad, Switzerland.

/u/ C.F. Hellström

Minister Bagge
Washington.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 11 december 1952.

STOCKHOLM
Strängt förtroligt.

19

N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. <i>P</i>	GR. <i>L</i>	MÅL. <i>ew</i>

Broder,

S. 4
12/12

Med anledning av Ditt handbrev av den 8 december 1952 till Dahlman ber jag att få meddela Dig, att det synes oss tveksamt, om det verkligen skulle vara möjligt att använda denne engelske undersåte för ett erhållande av uppgifter om Wallenberg. Detta skulle närmast betyda, att den engelske ambassadtjänsteman som besöker honom i fängelset skulle direkt säga till honom att hålla ögonen öppna för en viss medfänge. Jag antar, att denne engelske tjänsteman icke får föra något samtal med den engelske sjömannen utan att vittne är närvarande. Även om något vittne inte funnes, får vi utgå från att samtalet sannolikt ändå avlyssnas. Om Wallenberg nu verkligen finns i Butirskaja och ryssarna upptäckte att vi genom denne engelske fänge sökte få konstaterat faktum, är jag rädd att följden bleve att Wallenberg kanske gömdes undan på något annat - kanske mera svårkontrollerbart - ställe.

Under alla förhållanden bör Du naturligtvis hålla kontakt med engelsmännen, så att Du, så snart sjömannen frigivits, får veta om han eventuellt har observerat någon medfänge, vars signalement kan stämma på Wallenberg. Det vore naturligtvis frestande att genom engelsk förmedling få sjömannen ifråga att rent generellt hålla ögonen öppna för samtliga medfångar - alltså utan att ett speciellt signalement på Wallenberg avges - men inte ens detta skulle väl med häns till avlyssningsrisken gå att genomföra.

undert. Jarring.

Herr t.f. Chargé d'Affaires Hichens Bergström,
Moskva.exp. 11/12 med kurir,
Moskva.

75

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Rom
Avsant den 12 /12 19 52 kl. 1922
Inkom den 12 /12 19 52 kl. 2300
Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 49: B		12
Avd. P	Gr. 2	Mål. E I

22.

12.

Bergenståle har idag samtalat med Emma Grazia Edert chiffer 20. Samtalet var föga givande. Hon hade aldrig hört talas om att det fanns någon svesnk i Lefortovskaja och Butskaja där hon satt från oktober 1944 till maj 1950 och hade sålunda inga uppgifter om Wallenberg, vilket namn hon aldrig ens hört. Zoltan Rivo kände hon flyktigt. De hade varit tågkamrater på fångtransporten från Bulgarien till Moskva i september 1944. Hon sade att tjänstemannen vid italienska generalkonsulatet i Hamburg Romeo Moschetti varit cellkamrat med Rivo i Moskva. Rapport över samtalet kurirsändes. Bergenståle reser till Turin i morgon middag och i förmiddag samtal med Rumiano på söndag förmiddag. Våmos ej tillgänglig.

Beck-Friis

Coll.: *[signature]*

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Cairo den 6 december 1952.

med tidningsartikel om
"Wallenbergsaffären"

Nr 460 i bil. i 2 ex. ✓

Freydhius
Kale. utr.
varning
avbeholdt
Lidén

INK. UTRIKES DEP.		
D. N:o 26.1460.		
12 DEC. 1952		
AVD.	GR.	MÅL
<i>P</i>	<i>2</i>	<i>F</i>

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

sa
5/12

Under senare år ha några gånger i den egyptiska pressen förekommit korta notiser rörande den s.k. Wallenberg-affären. I dagarna har affären för första gången blivit föremål för större uppmärksamhet, därigenom att ett Reutertelegram från Stockholm den 4 dennes slagits upp med stora rubriker på första sidan i landets största franskspråkiga tidning, "Le Progrès Egyptien".

./. Jag får härmed vördsamt insända artikeln i utklipp i tvenne exemplar.

W. Tafelberg

P2 Eu^I

Lutte sourde entre Stockholm et Moscou

Qui est Wallenberg?

Ancien secrétaire à la légation de Suède à Budapest, le diplomate est détenu en Russie depuis 1945. — Après avoir annoncé son assassinat, les Russes prétendent ne pas le connaître.

Stockholm, (Reuter). — Le ministère des Affaires Etrangères de Suède est en train de mener une lutte dans les coulisses avec Moscou en vue de la libération d'un de ses diplomates détenu en Russie depuis 1945.

Il s'agit de M. Raoul Wallenberg, âgé de 40 ans, précédemment secrétaire à la Légation suédoise à Budapest, lequel a été "protégé" par l'Armée Rouge lorsqu'elle entra dans la capitale hongroise vers la fin de la dernière guerre.

Wallenberg qui possède parfaitement la langue hongroise, usait de son influence pour aider les fugitifs contre l'agression des nazis. Il a procuré des laissez-passer de la Croix-Rouge suédoise à des milliers de juifs hongrois, et des socialistes démocrates et royalistes pourchassés par la Gestapo. Les Allemands et les autorités hongroises pro-nazi, respectaient ces permis dont les détenus étaient autorisés de partir, plusieurs d'entre eux pour la Suède.

Version russe

Le dernier rapport de Wallenberg à son gouvernement était adressé en décembre 1944 avant que l'armée soviétique ait commencé à occuper la capitale hongroise. N'ayant plus reçu de nouvelles de leur diplomate, les autorités suédoises de Stockholm ont chargé leur ministre à Moscou d'ouvrir une enquête.

Le ministre des Affaires Etrangères adjoint soviétique, M. Dekanozov, a informé le ministre suédois que l'armée russe avait trouvé Wallenberg dans une maison à Benczur Utca le 16

janvier et avait pris les "mesures nécessaires pour sa protection". Les Russes ont par la suite ajouté que Wallenberg avait quitté Budapest le 17 janvier avec "trois militaires" qui l'avaient escorté jusqu'à chez le commandant militaire local. Plus tard, la radio soviétique annonçait que le diplomate suédois était assassiné par la Gestapo.

Ni les parents, ni le ministère des Affaires Etrangères suédois ont pu admettre cette nouvelle. Au moins 20 notes et aide-mémoires diplomatiques ont été adressés au gouvernement soviétique durant les douze mois qui suivirent cette nouvelle et les Russes répondaient toujours que Wallenberg ne se trouvait pas dans leur prison et qu'il fut certainement fusillé par la Gestapo.

Staline promet

Au commencement de 1946, le ministre suédois à Moscou a eu une entrevue spéciale avec Staline concernant cette affaire. Le chef de l'Etat soviétique a promis de faire tout ce qui était en son pouvoir pour que Wallenberg soit retrouvé.

Six mois plus tard, M. Vichinsky, ministre soviétique des Affaires Etrangères informait par écrit le gouvernement de Suède qu'à la suite des recherches faites, il avait été établi que Wal-

lenberg ne se trouvait pas en URSS et qu'il n'était pas connu par les autorités russes. Aussi, a-t-il ajouté, il a été impossible de connaître l'officier soviétique qui avait escorté le diplomate suédois.

Wallenberg est vivant

Les Suédois toujours non convaincus ont poursuivi leurs investigations, mais malheureusement aucune autre nouvelle ne fut reçue pendant cinq ans. En décembre 1951, le gouvernement de Suède a pu obtenir des preuves que Wallenberg était prisonnier de Staline. Ce sont des diplomates italiens rapatriés après leur détention par les Russes, qui ont fourni ces preuves. D'autres prisonniers rapatriés ont également confirmé cette nouvelle en déclarant avoir vu Wallenberg en Russie.

De nouvelles démarches suédoises auprès du gouvernement de Moscou ayant échoué, le roi Adolf Gustav de Suède est intervenu en novembre dernier et a exprimé sa conviction que Wallenberg était encore en vie entre les mains des Russes, en rejetant les assurances de Vichinsky selon lesquelles le diplomate suédois leur était inconnu.

Le roi de Suède a décerné à Wallenberg le "Illis Quorum Meruere Labores", la plus haute distinction suédoise de travail humanitaire. Cette distinction n'a pas été décernée à titre posthume.

Bonn, p.t. Köln den 11 december 1952.

Strängt förtroligt.

1 bil.

Engfeldt/DS
20/12

a + b
Komm. Danielsson, f.k.
u. Engfeldt.

exp. 20/12-52
73.

A2.

Broder,

Under Danielssons besök häromdagen framkommo ytterligare ett par namn på personer, vars adresser det överenskomms att vi skulle söka utröna. De äro:

Freiherr Filip von Wamboldt
Kloster Neuburg bei Heidelberg
Benediktinerkloster

Dr. Heinz Hass
Fürth /Bayern
Jakobinenstrasse 8 (egen praktik)

Vidare framkom, att Wolfgang Meiners' (f.3.5.24) fader, Rektoratschullehrer August Meiners, är bosatt i Erwitte bei Dortmund, Lippstädterstrasse 43. Wolfgang Meiners själv torde, som Danielsson redan känner till, vara kvar i rysk fångenskap.

Uppgiften rörande Wolfgang Meiners erhöles från Nachforschungszentrale für Wehrmachtsvermisste, Kriegsgefangenen-dokumentationszentrale, München, Infanteriestrasse 7.

Jag vore tacksam, om Du, samtidigt som Du underrättar Danielsson om ovanstående, ville överlämna bifogade skrift, Jesco v. Puttkamer, Von Stalingrad zur Volkspolizei, till honom. Den kompletterar fyra andra böcker, alla behandlande de tyska krigsfångarna i Ryssland, som Danielsson fick med sig härifrån (Heinrich Graf Einsiedel, Tagebuch der Versuchung; Assi Hahn, Ich spreche die Wahrheit; Helmut Gollwitzer, ... und führen wohin du nicht willst; Theo Klein, Sakra budjet). Alla utom den sistnämnda behandla särskilt lägret i Krasnogorsk. Böckerna ifråga komma även att tillställas departementet.

Förste Sekreteraren Engfeldt,
Utrikesdepartementet.

Din tillgivne
Felix Hauser

röd lapp

m. 133

Ins. 16/12

P 2 kv I₁₅

LÉGATION DE SUÈDE

Rom den 12 december 1952.

Engfeldt/DS
29/12

a + 1 b.
Danielsson, för
kännedom.

2 bil. Strängt förtroligt.

u. Engfeldt.

exp. 29/12 52

49
Broder,

5.4
Närslutet ber jag få översända en promemoria, som
Bergensträhle uppgjort över sitt samtal i dag med signora Emma
Grazia i Wallenbergsaken.

22/12
Skulle ytterligare upplysningar önskas av den till
synes upplysningsvilliga damen utgår jag ifrån att Bergensträhle
under sitt Stockholmsbesök anmodas samtala med henne ännu en
gång.

För Din kännedom närsluter jag en avskrift av
konsulns i Turin svar till mig å ett brev, däri jag bad honom
ordna ett sammanträffande mellan Bergensträhle samt Rumiano
och Vamos. B. skall träffa Rumiano på Turinkonsulatet den 14
dennes. Över samtalet med honom torde B. få avlägga rapport o-
medelbart efter sin ankomst till Stockholm.

Din tillgivne
Johan Deck. Bruns

Herr Kabinettssekreteraren A. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

Strängt förtroligt.P.M.angående samtal med signora Grazia i Wallenberg-affären.

Efter därom träffad överenskommelse besökte mig fru Emma Grazia i dag på mitt tjänsterum. Hon var cirka 30 år och gift; i likhet med sin make anställd å Presidenza del Consiglio. Fru Grazia uppgav sig vara av ungersk härkomst. Vårt samtal fördes på italienska och tyska.

Fru Grazia berättade följande. Det skedde spontant och knappast alls utan att jag behövde fråga. Sedan jag vidrört anledningen till, att jag velat tala med henne (jag sade, att jag hört, att hon var med i den s.k. italienska diplomatgruppen i Ryssland efter kriget) omtalade hon, att hon hösten 1944 var bosatt i Sofia, där hennes make var verksam såsom journalist och universitetslärare. I september 1944 hade de lämnat Sofia tillsammans med den italienska legationspersonalen därstädes. Vid Svilengrad hade de den 19 september 1944 råkat i rysk fångenskap och transporterats till Moskva. Samtidigt med fru Grazia togos ytterligare följande fångar.

Fru Grazias make,

Italienske chargé d'affaires, generalkonsul
Carlo Simen x/

Pressattachén Claudio de Mohr.

Kanslisten Giovanni Runcho x/ + Ronchen

Till fånggruppen fogades även tyske Sofia-

x/ Jag har ej kontrollerat dessa namn.

ministern Beckerle^{x/} och hans stab.

Fru Grazia hade sedan tillbringat sex år i fångenskap i Moskva. Hon var i Lefortovskaja-fängelset i nästan 6 år, d.v.s. till i maj 1950 och sedan ett par månader i Butskaja. Den 6 oktober 1950 hade hon återkommit till Rom med sin make, som hela tiden hade varit i samma fängelse som hon, dock å andra avdelningar. Under fängelsetiden hade fru Grazia nästan hela tiden delat cell med ungerskan Morgit Jacob. Fru Grazia visste ej, var hon nu befunde sig.

I fängelset hade behandlingen varit "schlecht". De utländska fångarna fingo ej några ryska pengar, så att de kunde köpa extra förplägnad. Någon gång hade emellertid vakterna "Herze gehabt" och givit dem extra föda. Kommissarierna voro "furchtbare". Födan var enformig, mest "Krautsuppe".

Fru Grazia hade i Lefortovskaja haft sin cell i första våningen i en av flyglarna. Se bifogade skiss. Hon hade i följd bott i cellerna 64,70,71,75, alla belägna i första våningen.

I hennes avdelning hade befunnit sig bl.a. fru Spalke, maka till en tysk militärattaché i Bukarest, som var general, med 13-årige sonen Carlo. Dessa voro kvar, när fru Grazia lämnade fängelset.

Till 1946 hade fru Grazia en tid delat cell med en fru Steltzer, som var av fransk-österrikisk härkomst. Maken var tysk diplomat. Vidare hade en tysk generalkonsul Rohde en tid befunnit sig på avdelningen.

Med nämnda fångar hade fru Grazia knacktelegrafierat, särskilt ivrigt med Carlo Spalke.

Fru Grazia hade aldrig hört talas om, att det fanns svenskar i de fängelser, där hon vistades. Namnet Wallenberg hade hon aldrig hört. Det hade funnits amerikanare och japaner i Lefortovskaja-fängelset, men deras namn visste hon ej.

Vad Zoltan Rivo beträffar, var han en ungersk stu-

Obs:
Doch en beträ-
ffande på Zoltan
finns, att han var
ungare och från
Sofia, i prov. Alachi
beätriche. Rivo
han besökte. S.S.

dent vid Sofias universitet hösten 1944. Han hade tillfångatagits av ryssarna och transporterats i samma grupp som fru Grazia till Moskva. De hade endast träffats under resan Bulgarien-Moskva. Bekantskapen var sålunda mycket flyktig.

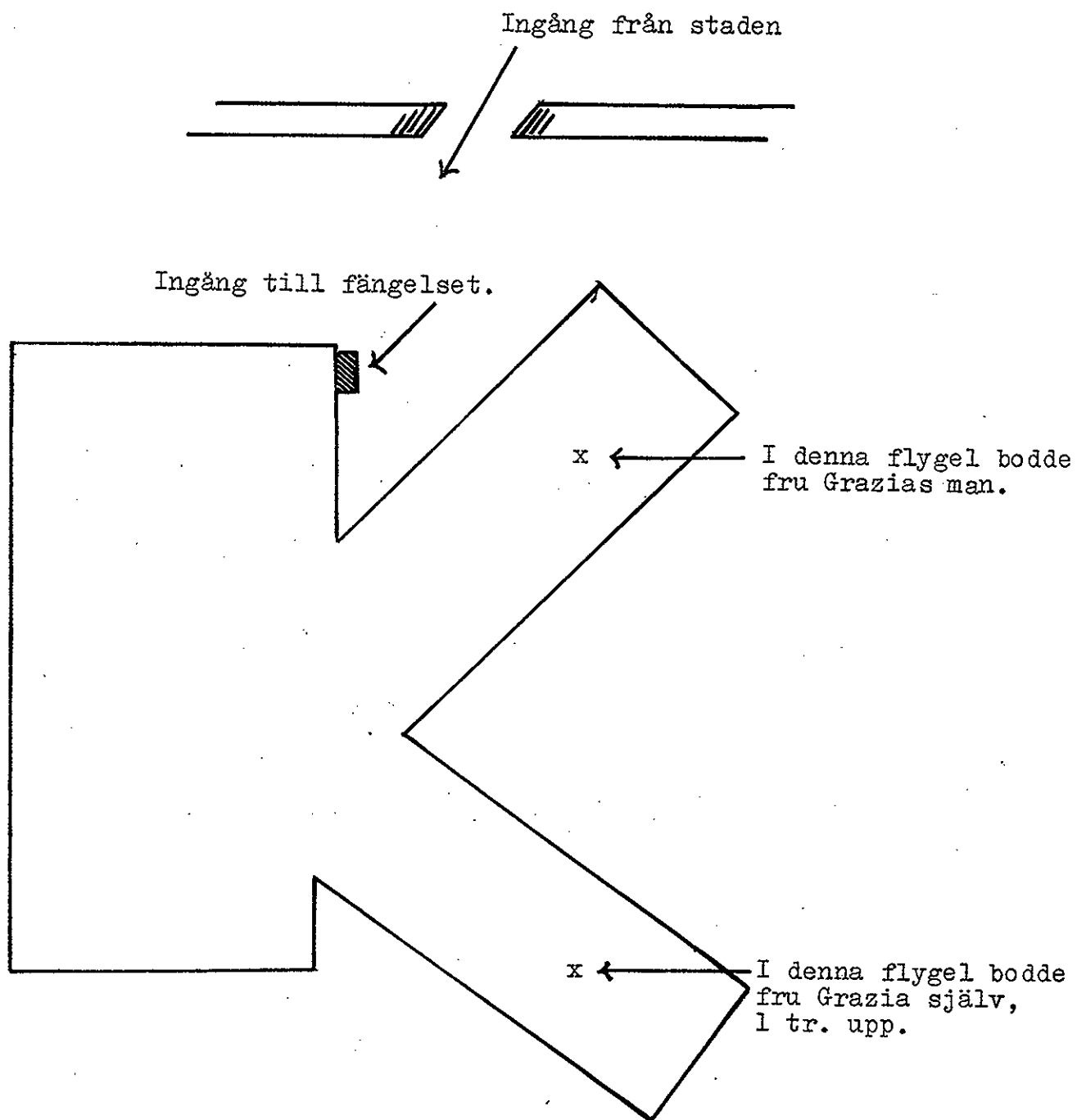
Av en händelse hade fru Grazia för några dagar sedan här i Rom träffat en italienare Romeo Moschetti, som för närvarande var anställd på italienska generalkonsulatet i Hamburg. (Bekräftat av italienska utrikesministeriet). Denne hade vid ett par tillfällen talat ungerska med fru Grazia och då fru Grazia frågat honom, var han lärt sig detta, svarade han, att han gjort det i ett fängelse i Moskva, där han några år delat cell med en ungrare, som hette Zoltan Rivo. Fru Grazia sade av sig själv, att denne Moschetti säkert kunde berätta mycket om de ryska fångelserna och lämna upplysningar om så skulle önskas. Vid samtal med Moschetti finge gärna fru Grazia åberopas för en introduktion.

Fru Grazia, som hela tiden till synes helt uppriktigt och utan svek berättat ovanstående sade sig gärna stå till tjänst med ytterligare upplysningar, därest så skulle önskas. Hennes bostadsadress är Via di Liburni 6, Rom, (tel. 490 953 eller 490 748).

Rom den 12 december 1952.

Carl Bergenstråhle

Lefortovskaja fängelset i Moskva.
=====

Avskrift.

LÉGATION DE SUÈDE

Turin le 10 décembre 1952.

P.Express.

Consulat de Suède.

TURIN.

Monsieur le Ministre,

Je viens de recevoir votre lettre expresse de hier et j'y réponds immédiatement.

1o) Il n'y a pas de possibilité de pouvoir conférer avec le Docteur Vamos (je rectifie ainsi son nom), qui ne se trouve plus à Turin, où il avait accompli ses études universitaires mais où il ne résulte avoir fait retour après son séjour (captivité?) en Russie.

2o) Monsieur Rumiano n'a pas pu retrouver encore l'autre italien demeurant à Turin, dont il ne connaît ni le nom de famille ni l'adresse, qui aurait rencontré M. Wallenberg en route à la destination de la Russie. Il tâche de le rencontrer dans les endroits où il se rappelle de l'avoir vu; espérons que il y ait à réussir.

3o) D'après ce que M. Rumiano vient de me dire, aussi d'autres débandés demeurant à Turin se sont adressés à M. Wallenberg à Budapest afin d'être aidés par lui dans le but de rapatrier ou de passer en pays neutres. M. Rumiano ne pourrait être en mesure de massurer que ces gens-là ont encore vu M. Wallenberg après Budapest.

4o) Monsieur Rumiano m'a dit de n'avoir pas encore pu écrire à la Légation ayant dû rester quelques jours hors de Turin et ayant dû être pris par son travail urgent à son retour ici.

5o) Monsieur Rumiano est à notre disposition soit samedi

Monsieur le Baron Johan Beck-Friis,
Ministre de Suède, ROME.

13 dans l'après midi soit dimanche 14 courant. Lors que je connaîtrais l'exacte rendez-vous je l'informerai par téléphone du jour et heure du rendez-vous avec M. Bergensträhle au Consulat. Entretemps il cherchera à retrouver l'autre italien dont ci-dessous à 2b) et à fouiller dans ses souvenirs pour se rappeler le plus de détails que possible.

Je reste dans l'attente d'un télégramme concernant le passage de M. Bergensträhle et l'exacte rendez-vous et j'espère d'ici là de pouvoir avoir les renseignements concernant M. Rumiano que je vous avais promis.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les assurances de ma considération la plus distinguée.

C. Brusa

Yuh. 15/12

P 2 bu I
15

sid 3.

P. M.*Koh.-rekr. rek
samtidig P.m.
3.12.53*

ly
Härmed redovisas promemorior över samtal med italienske medborgaren Zoltan de Rivo, tyska medborgarna Edgar Klaus, Josef Schreiner, Magnus Städtler, Richard Horstmann, Josef Gillösen, ungerske medborgaren Etienne Adam, tyska medborgarna Rudolf Jiru, Arthur Schwartz och Willy Jensen. Beträffande Wolfgang Meinerg hänvisas till promemoria, emligt vilken han ännu icke återvänt till Tyskland.

Redovisning har ännu icke lämnats över samtal med tyske medborgaren Eugen Glietenberg, enär jag begärt en komplettering beträffande vissa uppgifter. Svar väntas inom de närmaste dagarna.

Stockholm den 16 december 1952.

Följande åtgärder ha vidtagits:

I P.M. rör. Edgar Klaus:

I P.M. rör. Magnus Städtler:

I P.M. rör. Richard Horstmann:

I P.M. rör. Josef Gillösen:

I de övriga fallen har tillsvidare ingen åtgärd vidtagits.
Samråd har ägt rum med kommissarie Danielsson.

Hbr. Engfeldt-Peder Hammarskjöld 30.12.
and. HothPeder Hammarskjöld kontaktar Dr. Hass i
Fürth

- " -

- " -

16 12 52

46. m. 1.

Samtal med italienske medborgaren Zoltan de Rivo, boende Teresienstrasse 17, 2 tr., c/o Hanselmann, München (hotell Carlton), tisdagen den 25 och onsdagen den 26 november 1952.

Under samtalet framkom, att Zoltan de Rivo icke är identisk med den Zoltan Rivo, vilken omnämndes av den italienske diplomaten Moschetti. Herr de Rivo förklarade, att han genom signora García, tidigare italiensk kulturattaché i Sofia, nu boende Via Vittorio Veneto 56 i Rom, nu presidenza del consiglio, servizio radio i Rom, närmare upplysning kunna erhållas genom en doktor Lucidi, erfarit, att en "professor" Zoltan Rivo, vilken under kriget varit anställd i Sofia, skulle sitta inne med viktiga upplysningar om Raoul Wallenberg. Signora Garcia hade tydligen varit av den uppfattningen, att de Rivo kunde vara identisk med Zoltan Rivo.

Herr de Rivo var av den uppfattningen, att de svenska myndigheterna borde försöka få ett samtal till stånd med signora Garcia, vilken säkerligen skulle kunna ge mycket intressanta upplysningar både om Zoltan Rivo och förhållandena i Moskva-fängelserna, där hon själv suttit fängslad tillsammans med de övriga italienska diplomaterna.

Under onsdagen den 26 november 1952 hade undertecknad och attaché Hammarskjöld tillfälle att föra ett längre samtal med fru de Rivo, vilken av allt att döma är identisk med den i handlingarna tidigare omnämnda "damen i Rom". Hon berättade, att hon sammanträffat med Wallenbergs syster, Nina Lagergren, vilken i sällskap med någon svensk attaché gjort en del frågor angående Wallenberg. Fru de Rivo berättade nu ungefär i enlighet med vad som framgår av sekreterare Angers promemoria av den 30/3 1951. Några kompletterande och delvis olika lydande uppgifter framkommo dock i enlighet med följande:

Fru de Rivo tjänstgjorde efter kriget i ungerska utrikesdepartementet i Budapest och blev därigenom i tillfälle att i viss mån följa Wallenbergs-fallet. Fru de Rivo tycktes vara helt övertygad om att processen mot pilkorsarna, vilka erkände, att de skulle ha mördat Wallenberg, blott var en skenprocess, tillkommen för att finna en för-

klaring och ett svar på de talrika svenska démarcherna angående Wallenbergs öde. Fru de Rivo hade varit i tillfälle att få se en hemligstämplad rapport, upprättad av ungerske ministern i Wien, Laszlo Bártok, vilken rapport innehöll en uppgift om att Wallenberg blivit igenkänd av en österrikare i något fångläger. Tidpunkten för rapportens avfattande torde ha varit i slutet av 1946 eller i början av 1947. I juni 1947 hoppade Bártok av och bor nu i Brasilien.

Fru de Rivo berättade vidare, att hon genom sin syster erfarit, att en väninna till systemen sammanträffat med en ungersk jude, vilken under någon av månaderna september - december 1947 återvänt från rysk fångenskap, varefter han för systemens väninna berättat, att han på återvägen från Ryssland i Foscani i Rumänien sett Wallenberg, som då var på väg i motsatt riktning, tydligen i färd att resa till Ryssland. Ifrågavarande jude skulle ha samarbetat med Wallenberg i Budapest och skulle ha känt honom väl, varför han skulle ha varit säker på att det var Wallenberg han såg. Namnen på systemens väninna och juden kände fru de Rivo icke till. Jag frågade fru de Rivo om hon möjligtvis icke skulle vilja uppgiva namnet på systemen så att vi på omvägar skulle försöka få kontakt med henne. Med hänsyn till de vanskliga omständigheterna och osäkerheten i Ungern ville fru de Rivo icke utlämna namnet, och herr de Rivo påpekade samtidigt, att han och hustrun måste iakttaga stor försiktighet, när de Rivos fader befann sig i Ryssland. Emellertid erbjöd sig fru de Rivo att skriva till systemen och försöka få reda på namnen på väninnan och den ifrågavarande juden samt om möjligt få uppgifter om huruvida någondera av dem kommit ut från Ungern. För den händelse fru de Rivo får något svar från systemen, skulle hon i brev till attaché Peder Hammar-skjöld meddela resultatet. (Jag hade icke handlingarna ang. "damen i Rom" med mig, men det stod klart för mig att sekreterare Angers promemoria omnämnde Kiev som mötesplatsen mellan Wallenberg och ifrågavarande jude. Dock gjorde jag icke några ^{på}mötsställanden beträffande orten. Det torde nu vara svårt för fru de Rivo att bestämt erinra sig vilken av platserna som avses).

Med hänsyn till fru de Rivos utsago är det givetvis av visst intresse, att någon av beskickningens medlemmar i Rom träder i förbindelse med signora Garcia, vilken bör utfrågas noggrant om vad hon känner till beträffande Zoltan Rivo samt i övrigt få en så detaljerad berättelse som möjligt om förhållandena i de ryska fängelserna i Moskva. Särskild vikt bör läggas vid hennes uppfattning om de Mohr, Moschetti och Ronchi.

Vidare borde man måhända söka kontakt med Laszlo Bártok även om man kan förmoda att den österrikare, som fru de Rivo talar om såsom sagesman till uppgifterna i Bártoks hemliga rapport är identisk med von Maasburg.

I München bor en ungrare Kálmán Konkoly, Lamonstr.16, 4 tr., vilken är anställd vid Radio Free Europe. Enligt herr de Rivo torde det inte vara omöjligt att herr Konkoly kan sitta inne med några uppgifter om Wallenberg. Med hänsyn till Konkolys ställning vid Radio Free Europe ansåg jag det vara förenat med en viss fara för publicering, om jag vände mig till honom i wallenbergssaken. Denna uppfattning delades av herr de Rivo, vilken förklarade sig villig att under en eller annan förevändning närma sig Konkoly och höra sig för, om Konkoly satt inne med några uppgifter, som kunde vara av värde. I så fall skulle herr de Rivo meddela sig med attaché Hammarskjöld.

Fru de Rivo nämnde ytterligare ett namn på en ungrare, vilken samarbetat med Wallenberg och skulle skrivit ut sjukbrev på Wallenbergs uppdrag. Denne man blev efter kriget legationssekreterare vid den ungerska legationen i Rom. Hans namn är Guido Forbath. Han hoppade av 1947 och är nu anställd i en firma i Lima, Peru.

Stockholm den 9 december 1952.

Otto Larsson

16.12.52

Samtal med tyske medborgaren Edgar Klaus, vilken enligt uppgift av Regierungsrat Magnus Stadtler, skulle vara boende under adress Haunstätten bei Augsburg.

Vid undersökning konstaterades att Klaus avflyttat den 7 juni 1952 till Forchheim, omkring 6 mil norr om Nürnberg. Klaus är boende och anställd under adress Bayreuthstrasse 30 A i Forchheim i ett spinneri därstädes. Han hördes torsdagen den 27 november 1952 och uppgav:

Det var inte riktigt som Stadtler uppgivit, att han varit barackäldste (starchi) i karantänsbaracken innan Wolfgang Meiners tillträdde denna befattning. Däremot var det riktigt att Klaus efter tillfångatagandet vid Stalingrad blev förd till zon 1 i Krasnogorsk-lägre, där han vistades under flera år. Han har icke hört omtalas att någon svensk diplomat befunne sig som fånge i Ryssland och då namnet Wallenberg nämndes förklarade han, att detta namn icke sade honom någonting. Däremot hade han hört, att "många svenskar" skulle ha befunnit sig i den s.k. karantänsbaracken. Till denna barack hade de övriga internerade i zon 1 icke haft någon som helst möjlighet att vinna tillträde, såvida det icke varit någon som hade något speciellt uppdrag t.ex. en läkare eller någon av prästerna. Han hänvisade i detta sammanhang till en Pfarrer Arndt och Pfarrer Josef Schreiner, den sistnämnde boende i Passionisten-Kloster söder om München, närmare bestämt i Pasing. Klaus ansåg att det kunde vara möjligt att någon av dessa skulle ha haft tillfälle att besöka karantänsbaracken på grund av sin tjänsteställning. Klaus kände till den av Stadtler omnämnde barackäldsten Wolfgang Meiners, och Klaus trodde att Meiners skulle kunna ha möjlighet att yttra sig om, huruvida Wallenberg verkligen vistats i karantänsbaracken. Han i sin tur hänvisade till Stadtler, vilken Klaus hade väl reda på sig. Vidare nämnde Klaus en tysk flicka vilkens namn han trodde vara Hoß. Hon skulle ha varit väninna till någon av generalerna och möjligtvis haft litet större möjlighet än övriga internerade. (Vid senare samtal med Stadtler erinrade han sig att namnet mycket riktigt var Hoß och förnamnet säkerligen Marie-Louise. Hon torde vara född 1911).

Uppgift -
Klaus är tysk
30/12

Jag frågade Klaus, huruvida han kände till den ungerske medborgaren Mandula, vilken han förklarade sig mycket väl känna igen. På min fråga om Klaus trodde Mandula vara kommunist, svarade Klaus: "i så fall måste jag vara ärke-kommunist". Om Mandula är i kommunisternas tjänst måste detta bero på en nödtvungen anpassning för att kunna leva.

Klaus hänvisade till en Oberleutnant LEHMKUHL boende på Unterländerstrasse i Stuttgart (okänt nummer), vilken möjligtvis skulle kunna lämna upplysningar om de internerade i karantänsbaracken. Vidare ifrågasatte han om inte någon av de polska adelsfamiljerna, vilka varit internerade i karantänsbaracken, skulle kunna sitta inne med upplysningar om andra interner i samma barack. Han nämnde namnen Furst Radziwil, Brannicka, (döttrarna Maria och Anna) samt familjen Kroszicki. Dessa familjer skulle ha återsänts till Polen och eventuellt har någon av familjerna kommit över till Västtyskland.

Stockholm den 9 december 1952

Otto Jankowski

16.12.1952
Samtal med Pfarrer Josef Schreiner den 28/11 1952.
Anledningen till att jag uppsökte Pfarrer Josef ^{var den} ~~Josef~~ ^{att} ~~Edgar~~
Klaus sade sig tro, att Pater Josef i egenskap av fältpräst
möjligen skulle kunna ha haft tillträde till karantänsba-
racken. Vidare hade Pater Mohr enligt uppgift till attaché
Hammarskjöld tidigare hänvisat till Pater Josef. Enligt
såväl Klaus' såsom Mohrs uppgifter skulle Pater Josef vara
anträffbar i Passionisten-Kloster strax utanför München,
närmare bestämt i Pasing. Vid ankomsten till klostret er-
hölls emellertid den uppgiften att pater Josef numera tjänst-
gjorde i ett Passionisten-Kloster i Schwarzenfeld i
Oberpfalz.

Vid samtalet med Pater Josef visade det sig, att han
icke haft några möjligheter att komma i förbindelse med
internerna i karantänsbaracken. Enligt hans uppfattning
var han på grund av sin ställning som fältpräst mer upp-
märksamrad från ryssarnas sida, varför han icke kunde ta
sig några som helst friheter. Någon som helst kontakt med
folket i karantänsbaracken hade han icke. Han var i Kras-
nogorsk-lägre, zon 1, från april 1944 - april 1948.

Pater Josef ville fästa vår uppmärksamhet på en
schweizare, som hade en betydande ställning inom det schwei-
ziska Röda Korset. Denne man kom tillsammans med diplomater
från Berlin och placerades i karantänen. Säkerligen skall
schweiziska Röda Korset kunna lämna uppgift om vilken man
som avses.

Några namn på de internerade i karantänsbaracken
hade Pater Josef aldrig hört, men han kände till, att
svenskar befunnits i karantänsbaracken. Till slut frågade
jag honom om namnet Wallenberg sade honom något. Han för-
klarade då omedelbart att detta namn var honom välbekant
ifrån Krasnogorsk-lägre, men detta namn bars av en ung
tysk, som var aktivist, d.v.s. hade anslutit sig till
antifa-rörelsen. Pater Josef bereddes tillfälle att granska
ett antal medförda fotos över dels Wallenberg och dels
andra personer. Dessa fotos voro inte till någon ledning
för Pater Josef, och då jag pekade på Wallenbergs foto
förklarade Pater Josef, att den man som han lärt känna under

namnet Wallenberg icke var identisk med den man som fotot föreställde.

Endast ryska läkare skulle enligt Pater Josef ha haft tillträde till karantänen.

Enligt vad Pater Josef erfarit skulle någon av de adliga polska familjerna, som befunne sig i karantänen ha fått återvända till Polen och någon av familjerna skulle

möjligen ha lyckats komma vidare till Väst-Europa. De familjer, vilkas namn Pater Josef erfarit voro Brännicki, Kraszicki och Zamoilski. Den sistnämnda familjen torde säkerligen ha återkommit.

Stockholm den 10 december 1952

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Otto Larsson". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke extending to the left.

16.12.52
8

Samtal med Regierungsrat Magnus Stadtlter, boende Buxacherstrasse 56, Memmingen i Allgäu, anställd i Vermessungsamt i Mindelheim. Samtalet ägde rum den 29/11 1952.

Herr Stadtlter förklarade bestämt, att han hört namnet Wallenberg nämnas, men han kunde icke klargöra under vilka omständigheter detta namn kommit till hans kännedom. Enär vid samtal med Pfarrer Josef Schreiner framkommit, att Schreiner sade sig känna igen namnet Wallenberg, men att denne enligt Schreiners mening skulle ha varit tysk, frågade jag Stadtlter, om han trodde eller hade hört omtalas, att det funnits någon tysk med det namnet, men Stadtlter förklarade att han icke hört omtalas att det fanns någon tysk med detta namn i lägret. Han för sin del var beredd att tro, att Pater Josef avsåge en tysk med ett något nära liknande namn.

Beträffande karantänbaracken lämnade Stadtlter den intressanta uppgiften, att denna först på våren 1945, möjligen i maj, blev avskild från de övriga barackerna i zon 1 i Krasnogorsk-lägret genom ett brädstaket, som var så högt, att insyn utifrån lägret till karantänsbaracken och vice versa omöjliggjordes. Lägerinterna i zon 1 hade icke någon möjlighet att ta reda på vilka som befunno sig i karantänsbaracken, undantag dock för barackäldsten (starchi), vilken enligt Stadtlters uppgift var Wolfgang Meiners från Hannover. Innan karantänsbaracken var avskild genom brädstaketet hade Edgar Klaus varit barackäldste. Enligt Stadtlters mening borde Meiners vara den, som skall kunna lämna uppgifter om civilinternerna i karantänsbaracken. (Jämför dock af Sandebergs uppgift om jugoslaven Ivan Dianovic, vilken vid tiden för Sandebergs vistelse i karantänsbaracken skulle ha varit befälhavare. Detta tyder på att Meiners först på ett något senare stadium blivit befälhavare. Om möjligt bör försök göras att spåra Dianovic. Med hänsyn till att ett gott förhållande rådde mellan Stalin och Tito under de första åren efter krigslutet skulle man kunna räkna med att Dianovic fått återvända till Jugoslavien. Enligt af Sandebergs mening skulle Dianovic möjligtvis ha varit jurist. Ålder omkring 50 år enligt nuvarande beräkning.)

Widmer, 9
a. 10. Nordström
c. Sandberg

Såsom Stadttler tidigare framhållit borde lantbrukaren Willi Jensen i Jübek kunna vara i stånd att lämna uppgifter om vilka personer som efter karantänbarackens avstängning befunne sig där, enär Willi Jensen betecknades såsom ett slags "Stubenmädchen" och hade tillträde till sådana utrymmen, bl.a. karantänsbaracken, dit inga andra internerade hade tillträde.

Stadttlers uppgift om inhägnandet av karantänsbaracken är mycket intressant med hänsyn till den uppgift, som tidigare har lämnats av finske medborgaren ^{en} Paul Nordström. Han talar nämligen om avspärrandet av en av barackerna i zon 1 och denna barack skulle enligt hans uppgift vara avsedd för generaler och andra prominenta personer. Tydligtvis avser Nordström karantänsbaracken som hade nr 4 bland barackerna och som stod i direkt anslutning till ingången och NKVD:s kontrollkontor. Någon annan barack inom zon 1 var icke avspärrad, och följaktligen finnes icke längre någon större anledning att speciellt söka komma i kontakt med generaler, som varit internerade i Krasnogorsk-lägre.

Bland personer, som skulle kunna tänkas sitta inne med upplysningar om Wallenberg, nämnde herr Stadttler en doktor Hass, vilken enligt vad som senare framkommit, nu skall tjänstgöra på ett sjukhus i Fürth utanför Nürnberg. Han var läkare i Krasnogorsk ^{redan} under 1945.

Vidare hänvisade doktor Stadttler till doktor Richard Horstmann i Legau i Allgäu. Arbetar i Heilstätte Lauthach.
Stockholm den 10 december 1952.

Otto Danielsson

omskickat
H. H.
Danielsson.
S. 21

ad P.M. 16.12.1952

16 12 52

Samtal med leg. läkaren Richard Horstmann, boende hos doktor Fendt i närheten av järnvägsstationen i Legau i Allgäu, den 29/11 1952.

(Anvisningen till doktor Horstmann hade lämnats av Regierungsrat Magnus Stadtler.)

Då jag framförde mitt ärende och förklarade att det gällde en försvunnen svensk, uppgav doktor Horstmann, att han genom en tidningsartikel erfarit att en svensk diplomat vid namn Wallenberg erhållit någon orden och att han försvunnit i Ryssland. Doktor Horstmann, som ankom till Krasnogorsk-lägre först i juli 1945 sade sig icke ha hört omtalas att en svensk diplomat med namnet Wallenberg skulle befunnit sig i något ryskt krigsfängeläger. Doktor Horstmann visade sig vara en man med ett mycket gott minne, och han lämnade uppgifter på personer, som skulle kunna tänkas hava hört något om Wallenberg. Sålunda hade i Krasnogorsk-lägre funnits en person vid namn Krämer, som möjligtvis var född i Ryssland. Denne man hade tillfångatagits av ryssarna i Tyskland, och i Krasnogorsk-lägre hade han använts som tolk. Just på grund av denna tjänstgöring som tolk skulle han möjligtvis kunnat fått tillfälle att lära känna Wallenberg.

En annan man, vilkens hjärna var mycket klar, var doktor Hass, men Hass kom först i oktober 1945 till lägre. (Visserligen kan man anse, att Hass icke skulle kunna ha några möjligheter att lära känna Wallenberg, om denne i enlighet med Nordströms - Erlandssons uppgifter skulle ha befunnit sig i Krasnogorsk innan den s.k. svensk-gruppen kom dit, men om man jämför Gillesens uppgift - en uppgift som jag tillmäter tämligen stort värde - så är det inte omöjligt att Wallenberg befunnit sig i Krasnogorsk även efter sommaren 1945, och med utgång härifrån skulle det inte skada om doktor Hass kunde kontaktas. Jag har talat med attaché Hammarskjöld om saken och han skulle efter samråd med envoyé Kumlin försöka nå kontakt med doktor Hass.)

Doktor Horstmann nämnde vidare friherre Philip von Wamboldt - omnämnd tidigare, vilken tillfångatogs vid

Vilikie Luki 1944 och som befann sig i Krasnogorsk-lägre under mycket lång tid. von Wamboldt talade god ryska och tjänstgjorde som sjukvårdare. Denna hans tjänstgöring gav honom säkerligen många tillfällen att skaffa sig informationer om personer och förhållanden, som övriga interner icke kunde skaffa sig. Han har säkerligen återvänt från Ryssland och han har en syster, baronessan von Wamboldt, boende Schloss Zeil ej långt från Memmingen. Furstinnan Zeil torde kunna lämna uppgifter om von Wamboldts adress, om systemen skulle ha flyttat.

Wolfgang Meiners bör vara en mycket viktig man att komma till tals med enligt doktor Horstmann.

En italiensk kirurg befann sig samtidigt med doktor Horstmann i Krasnogorsk och var verksam som kirurg vid lasarettet. Baronessan von Wamboldt kände säkerligen till namnet på den italienske kirurgen.

Jag meddelade doktor Horstmann, att Pater Josef Schreiner påstått sig ha träffat en tysk vid namn Wallenberg. Doktor Horstmann hade dock aldrig hört detta namn nämnas i lägre, och han trodde att Pater Josef missminner sig.

I Krasnogorsk-lägre befann sig en doktor Riegger, okänd uppehållsort. Ej känt om han återvänt till Tyskland, dessutom en doktor Kail från Leverkusen, vilken är anställd vid IG-Farben. Han är läkare och lepraspecialist. Han kom dock först 1946 till lägre, men eftersom han satt långa tider i Ljubjanca, skulle det vara möjligt att han sitter inne med några uppgifter av värde. Dessutom nämnde doktor Horstmann en dermatolog, doktor Pallas, vilken dock icke torde ha kommit till lägre förrän 1947. Han skall nu vara verksam i Berlin. Han torde ha varit en gammal kommunist och hade varit arresterad av Gestapo men frigivits från koncentrationslägre och inkallats till armén.

Den näst äldste sonen till greve Waldërsee, vilken är hemmahörande i närheten av Kiel, befann sig också i Krasnogorsk. En man vid namn Witzleben, vilken genom doktor Pallas kom med i den s.k. nationakommittén, befann sig likaledes i lägre, men torde nu vara anställd vid folkpolisen i Öst-Berlin.

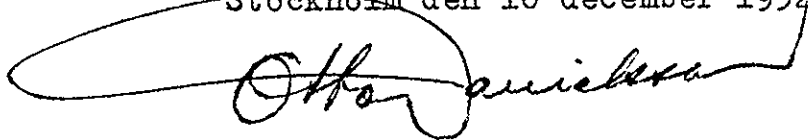
En man vid namn Spiëgel spelade en framträdande roll i lägre under vintern 1945-1946. Han bor nu någonstans i Rhenlandet.

I Illustrierte Zeitung har doktor Horstmann läst en artikel om någon skönhetsdrottning vid namn Susanne Eriksson, vilken skulle ha varit gift och befunnit sig i Krasnogorsk 1945, enligt artikeln, som stod att läsa under år 1951. I artikeln hade nämnts något om att hon önskat resa till Sverige eller Danmark. De närmare detaljerna erinrade sig icke doktor Horstmann.

En professor Schreiber hade suttit anhållen eller bott tillsammans med fältmarskalk Paulus i Stalingrad, där de haft en villa till sitt förfogande. Emellertid hade professor Schreiber suttit arresterad i Ljubjanca-fängelset. Professor Schreiber var medicinsk specialist inom bakteriologin. Han släpptes av ryssarna för att resa till Östzonen men flydde omedelbart till Berlin och kom sedan till Amerika. Denne man torde sitta inne med många intressanta uppgifter.

Doktor Hörstmann framhöll, att i zon 1 icke funnits civila fångar med undantag för förenämnde Krämer. Undantag endast för sådana som sutto i barack 4, d.v.s. karantänsbaracken.

Stockholm den 10 december 1952.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Otto Quicken", is written over a large, loopy horizontal flourish.

ad P.M.16.12.1952

16 12 52
cc. nr 21.
Samtal med ingenjör Josef Gillesen, boende Ruhrtahl-
strasse 27, 4 trappor upp hos Wilhelm Corsten i Düsseldorf.
Samtalet ägde rum den 1/12 1952.

3/1
Gillesen ankom till zon 1 i Krasnogorsk-lägrät i
augusti eller september 1945. I zon 1 kvarstannade han
till den 17 september 1949. Tidigare lämnade uppgifter
måste ha missuppfattats av mannen från Suchdienst.

Då ingenjör Gillesen i februari 1952 hördes av man-
nen från Suchdienst hade han fått se ett foto, vilket var en
reproduktion av ett tidningsfoto och föreställde en man i
militäruniform. Det var med ledning av detta foto, som
Gillesen trott sig känna igen en man, som han förmodade kunde
vara Wallenberg. Jag lade fram ett antal fotos över såväl
Wallenberg som andra personer. Wallenbergs fotografier fun-
nos i tre olika tagningar, nämligen ett passfoto, taget för
några år sedan, där Wallenberg har ett mycket ungdomligt
utseende, ett foto av Wallenberg i sergeantuniform, samt ett
foto enligt uppgift taget på hans kontor i Budapest. Dessa
fotografier skilja sig tämligen mycket från varandra. Trots
dessa skiljaktigheter plockade ingenjör Gillesen fram såväl
det tidigare tagna passfotot som det sist tagna fotot från
Budapest och därjämte givetvis fotografiet i uniform, vilket
han sett tidigare. Ingenjör Gillesen upprepade sin beskriv-
ning över den av honom i Krasnogorsk-lägrät, zon 1, iakttag-
ne mannen. Ingenjör Gillesen är själv omkring 170 cm lång
och det är därför naturligt att han beskriver den av honom
iakttagne mannen såsom stor (180 cm). Han talar om mannens
raka hållning men anmärker att mannen hade huvudet något
framåtböjt. Det var särskilt mannens sätt att tala, han
hade talat sakta och lågmält, som kommit ingenjör Gillesen
att fästa sig vid mannen. Dessutom hade han observerat en
någon egendomlighet i vissa ljud, vilken egendomlighet
tydde på, att mannen antingen var utlänning eller att han
läspade något. Det är omöjligt för ingenjör Gillesen att
bestämt yttra sig om tidpunkten för samtalet med mannen
ifråga, men det måste ha inträffat antingen under 1945
eller 1946. Ingenjör Gillesen är vidare övertygad om att
sammanträffandet måste ha skett i zon 1 och icke inne i
karantänsbaracken, dit ingenjör Gillesen icke hade något
tillträde. Det är nu omöjligt för ingenjör Gillesen att i

minnet återkalla vad samtalet rört sig om med mannen. Ehuru han nu icke kan med hundraprocentig säkerhet säga, att mannen verkligen är identisk med Wallenberg, anser han dock att mycket talar för, att det verkligen var Wallenberg han sammanträffat med.

(I detta sammanhang bör framhållas, att ingenjör Gillesen verkade mycket ömdömesgill och gav ett synnerligen tillförlitligt intryck. Om hans iakttagelse är riktig, måste det alltså betyda, att Wallenberg antingen vistats en längre tid i zon 1 eller också att han, om han först varit i karantänsbaracken, vid den s.k. svensk-gruppens ankomst dit den 21/6 1945 förts bort därifrån och direkt ut till zon 1 eller till något av fängelserna, samt i sistnämnda fall ifrån fängelset åter till zon 1. Ingenjör Gillesen var säker på att han själv icke kom till zon 1 förrän tidigast i augusti 1945).

Ingenjör Gillesen var av den uppfattningen, att en doktor Hass, med vilken Gillesen umgicks i zon 1, säkerligen skall kunna lämna uppgifter om den av Gillesen iakttagne mannen. (Enligt senare inkomna uppgifter skall Hass tjänstgöra som läkare i Fürth, och jag har talat med attaché Hammarskjöld om att han efter samråd med envoyé Kumlin vid lämpligt tillfälle bör försöka få ett samtal med doktor Hass).

På särskild fråga förklarade ingenjör Gillesen, att han aldrig hört namnet Wallenberg nämnas under sin ryska fångenskap. (jämför Pater Josef Schreiners utsago).

Ingenjör Gillesen förklarade likaledes på särskild fråga, att han kände till Wolfgang Meiners, vilken bar ett långt svart haksäck. Meiners kan säkerligen lämna informationer om vilka som varit internerade i karantänsbaracken.

Bland personer som vistades i lägret samtidigt med Gillesen nämnde han en chaufför Max Weyder, boende Nippers-Hohenheckenweg 9 i Köln.

Vidare nämnde Gillesen en person vid namn Karl Ballendahl, som härstammade från Bochum. Det kan möjligtvis vara denne man som Pater Josef Schreiner syftade på.

Doktor Willy Börn, Koblenzerstrasse 30, Koblenz-Mosel-Weiss, var länge i Krasnogorsk-lägre.

En doktor Teichen från Düsseldorf, Haroldstrasse 3. Denne var dock kommunistanstucken.

*Hammar skjöld
doktor Hass,
attaché Hammarskjöld
2/1*

På min fråga om det fanns några civilinternerade i zon 1 utanför karantänsbaracken, förklarade Gillesen att det verkligen fanns några civilinternerade, bl.a. någon polsk adelsfamilj.

Stockholm den 12 december 1952.

A handwritten signature in cursive script, reading "Otto Larsson". The signature is written in dark ink and is positioned below the typed name.

20
55
3/1

Samtal med tyske medborgaren, f.d. löjtnanten Rudolf Jiru, nu anställd som trädgårdsmästare hos friherre von Cannstein i Grisse, Kreis Hameln (jämför promemoria av den 8 april 1952). Samtalet ägde rum den 3 december 1952.

Herr Jiru förklarade, att han i april 1952 uppsökts av en man från Suchdienst, och denne man hade gjort förfrågningar angående Wallenberg, varvid mannen uppvisade ett fotografi över en man i militäruniform. Då herr Jiru fick läsa vad mannen från Suchdienst antecknat över samtalet i april 1952 förklarade herr Jiru, att uppgiften om att Jiru skulle ha sett den man, som fotot föreställde i karantänzonen, helt missuppfattats av mannen från Suchdienst. Något dylikt yttrande hade herr Jiru aldrig fällt och han kan inte förklara hur mannen ifråga kunnat komma till denna uppfattning. (Den enda möjliga förklaringen skulle enligt undertecknads mening vara den, att Jiru såsom varande sudettysk varit svår att förstå. Därtill kan också ha bidragit att Jiru talar mycket fort). Herr Jiru fick se fotosamlingen med bland andra de båda övriga fotna av Wallenberg, men han kunde icke känna igen någon såsom varande Wallenberg, och han hade icke sammanträffat med någon man som påminde om de å fotografierna förekommande personerna. Samtalet med herr Jiru ägde rum i närvaro av friherre von Cannstein, vilken sistnämnde icke hade något att tillägga utöver vad som framgår i den på tyska språket avfattade promemorian av den 8 april 1952, och de båda herrarna diskuterade sinsemellan, vilka personer, som skulle kunna tänkas sitta inne med de bästa upplysningarna om vilka personer, som verkligen befunnit sig i Krasnogorsk-lägrets olika avdelningar (zoner). Båda voro av den uppfattningen att en f.d. doktor Kaufmann (se Assi Hahns bok "Ich spreche die Wahrheit") säkerligen var en av de män, som bäst kände till förhållandena i karantänsbaracken dit han ofta i hemlighet beredde sig tillträde.

Hugo Laichner från Tyrolen nu omkring 37-38 år gammal (se tidigare uppgifter om Laichner) skulle möjligtvis kunna sitta inne med uppgifter om de olika internerade.

En person vid namn Kirchgeorg (jämför doktor Glietenbergs uppgift) betecknades såsom en man med god iakttagelseförmåga.

En doktor Fritz Kessler, Bahnhofstrasse 9 Neunkirchen/

Saar. Han var visserligen icke karantänsläkare, men skulle möjligtvis kunna ge upplysningar om huruvida någon tysk läkare tjänstgjort som karantänsläkare eller också ge uppgift om vem som var "starchi".

Pater Motzko boende Kirchröderstrasse 12 A Hannover/Krefeld telefon 50 712 skulle också kunna tillfrågas.

En italiensk läkare doktor Rottolo (jämför doktor Horstmanns utsago angående en italiensk kirurg) var lägerläkare i zon 1.

Albrecht Grützner till yrket geograf boende Hoch Allé 23 i Hamburg var en man med gott minne.

En man vid namn von der Schalk innehavare av en stor export och importfirma med samma namn i Hamburg var också en längre tid i lägret.

Såväl herr Jiru som friherre von Cannstein voro av den uppfattningen att bästa sättet för att bedriva efterforskningarna voro om några stycken av de forna krigsfångekamraterna kunde komma tillsammans och diskutera saken, varvid man skulle kunna komma fram till, vilka personer, som bäst skulle kunna lämna upplysningar. Vid en sådan diskussion skulle många omständigheter kunna komma fram. Herr Jiru lovade att föra saken på tal om han sammanträffade med forna krigsfångekamrater och om han erfor något, skulle han sätta sig i förbindelse med attaché Hammarskjöld.

Stockholm den 13 december 1952.

16 12 52

25/11
Samtal med tyske medborgaren Arthur Schwartz, boende Heinrich Hertzstrasse 9 i Bremen. Samtalet ägde rum torsdagen den 4 december 1952.

Han ankom till Krasnogorsk-lägrät zon 1 vid jultiden 1943 och i februari 1944 överfördes han till läger n:r 20 B i Planinaja, också detta läger beläget ej långt från Moskva. Därifrån överfördes han vid någon tidpunkt under vintern 1945 till Butyrka-fängelset, där han stannade till ungefär september 1945, då han överfördes till arbetszonen, zon 2, i Krasnogorsk. Under fängelsevistelsen i Butyrka träffade han sjömannen Erlandsson, och detta måste ha inträffat under sommaren 1946.

I zon 2 sammanträffade han med af Sandeberg. Schwartz var mycket tillsammans med af Sandeberg, general von Bogen och den ungerske militärattachén Dejeux (Dejö).

På det fotografi, som uppvisades för honom av en man från Suchdienst våren 1952, hade herr Schwartz trott sig känna igen Wallenberg. Herr Schwartz säger, att han "bildet sich ein" att det var Wallenberg, som han sett. Ur den medförda fotosamlingen tog herr Schwartz fram det sist tagna fotografiet av Wallenberg, och han säger, att den man han tänkt på mycket liknar den å fotografiet avbildade mannen. Tidpunkten för iakttagelsen måste ha varit omkring augusti-september 1945, d.v.s. strax efter det att herr Schwartz ankommit till arbetszonen i Krasnogorsk-lägrät. Någon närmare beskrivning kunde herr Schwartz icke erinra sig, men mannen hade verkat att vara omkring 40 år gammal (Ende 30 oder 40 Jahre). Under sina samtal med Erlandsson och af Sandeberg hade Schwartz icke hört något om att ytterligare en svensk skulle ha befunnit sig i rysk fångenskap. Herr Schwartz gav anvisning på följande personer, vilka möjligtvis skulle kunna tänkas sitta inne med upplysningar angående Wallenberg.

Den tyske generalen Busch, en stridsflygare, hade suttit ganska länge i Butyrka-fängelset. Om Wallenberg befunnit sig där, skulle general Busch antingen själv kunna ge upplysningar eller kunna ge anvisningar på andra fångar.

En tysk överste Hitzeröth befann sig i zon 2 under den tid herr Schwartz var där. (Här kan omnämnas att Schwartz stannade i zon 2 till sommaren 1949).

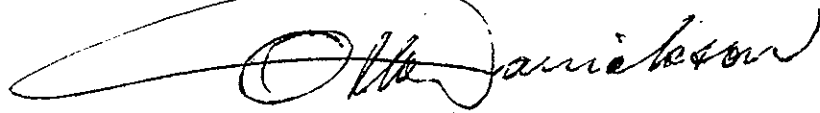
En överste von Tempelhof, son till generalen von

Tempelhof, kvarhölls en längre tid i Butyrka-fängelset.

En ungrare Sziracki från Budapest befann sig under en längre tid i zon 2.

En ung flygofficer Steinmann, vilken återkom till Tyskland i början av 1950, befann sig under åren 1945-1946 i zon 2. Han skrev i början av 1950 en artikel i tidskriften "Der Spiegel" över sina erfarenheter från Krasnogorsk. Enär Steinmann hade en viss förtroendeställning i lägret, skulle det kunna vara möjligt, att han kunnat erfara något om Wallenberg. De båda tyska diplomaterna Bischoff och Wagner befunno sig också i zon 2.

Stockholm den 13 december 1952.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Otto Jannickson". The signature is fluid and cursive, with a large loop at the beginning and a long, sweeping tail that extends to the right.

16.12.52

P.M.

Över tyske medborgaren Willi Jensen, lantbrukare från Jübek bei Schleswig, vilken enligt utsago från olika tyskar skulle ha varit ordonnans och "Stubenmädchen" i zon 1 i Krasnogorsk-lägrät och i denna sin egenskap skulle haft tillträde till karantänsbaracken även efter den tid, då denna avspärrades med ett högt trästaket.

Vid besök i Jübek den 4 december 1952 framgick det att Willi Jensen är en nära 70 år gammal lantbrukare, vilken är boende byn Jübek, där han innehar en lantgård. Vid sammanträffande med denne man förklarade han, att ett missstag på förnamn av allt att döma skett, ty han var den ende mannen i Jübek som heter Willi Jensen. Säkerligen avsågs hans son Hans Jensen. Anledningen till namnförväxlingen kan vara den, att fadern, då han brevväxlar med sonen eller skickar paket i enligt med en Röda Kors-bestämmelse brukar skriva även sitt förnamn Wilhelm eller Willi, så att adressen till sonen faktiskt lyder Hans Willi (Wilhelm) Jensen. Sonen befinner sig alltså i rysk krigsfångenskap, och han har blivit dömd till 25 års straffarbete för krigsförbrytelse, vilken enligt ryssarna skall ha bestått däri, att sonen som var kulspruteskytt, under striderna vid Stalingrad in i det sista försvarade sig med sin kulspruta, även sedan striderna i huvudsak upphört.

Då det torde ha inträffat, att tyska soldater som i likhet med Hans Jensen blivit dömda till straffarbete, benådats och återsänts, träffade jag ett avtal med fadern om att denne skulle, om sonen kommer tillbaka, lämna ett meddelande till svenska konsulatet i Hamburg på det att ett samtal med sonen Hans måtte komma till stånd.

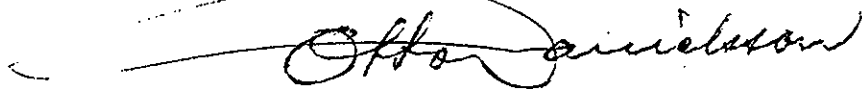
Lantbrukaren Jensen har varit i förbindelse med kamrater till sonen Hans, vilka i likhet med Hans blevo tillfångatagna vid Stalingrad och som i motsats till honom återkommit till hembygden. Huruvida någon av dessa befunnit sig i krigsfängelägrät Krasnogorsk, kunde lantbrukaren Jensen icke säga. Bland de återkommande nämnde han en lantbrukare Mathiessen, Klein Wohlstrup bei Flensburg, som återkom våren 1950.

En person vid namn Erichsen, anställd Bei der Städtischen

Sparkasse i Schleswig, boende Mönchenbruckstrasse.

Werner Molt från Barmstädt i Holstein samt Alfred
Kopperschmidt, Wehrstädt 105, Bezirks Himmelsheim.

Stockholm den 13 december 1952.

Ad P.M.16.12,1952

P.M.

angående tyske medborgaren Wolfgang Meiners, bördig från Hannover, vilken enligt ett flertal personers utsago skulle ha varit lägeräldste eller barackäldste (starohi) i karantänsbaracken i zon 1 i Krasnogorsk-lägre.

Genom efterforskningar hos Such-Dienst i Hamburg och i München erhöles den upplysningen, att Meiners icke återvänt från Ryssland.

Stockholm den 13 december 1952.

Otto Larsson

Ad P.M.16.12.1952

29

STATENS BEHÖRIGHET
16 12 52
STATENS BEHÖRIGHET

Samtal med ungerske medborgaren Etienne Adam på svenska beskickningen i Bryssel den 2 december 1952.

Såsom av från beskickningen till Utrikesdepartementet översända handlingar/^{framgår} har Adam inför sekreterare Åkerrén avgivit två berättelser, och i den första ville han göra troligt att det var den ungerske generalen Kis, som beordrat honom till tjänstgöring hos Wallenberg. I sin andra berättelse synes han icke hålla så starkt på denna standpunkt, och uppgiften om att general Kis beordrat Adam till att taga kontakt med Wallenberg, torde vara helt gripen ur luften, ty på min fråga, när general Kis arkebuserats av tyskarna - se Adams första berättelse - svarade Adam omkring i oktober 1944. En granskning av berättelsen n:r 2 ger dock vid handen, att Adam säger sig ha sammanträffat med Wallenberg strax före jultiden 1944 och att Adam närvar vid denna sammankomst för att för general Kis' räkning insamla namn på lämpliga män för den ungerska motståndsrörelsen. Då jag under samtalet fann att Adam av allt att döma fantiserat ihop en berättelse om sina sammanträffanden med Wallenberg, ansåg jag det onödigt att direkt påvisa att han ljög, varför jag nöjde mig med att anteckna de olika omständigheterna som vittna om att man icke bör sätta någon tilltro till Adams berättelse.

Adam sade sig ha sammanträffat med Wallenberg första gången på Wallenbergs kontor på Vadász-gatan och ej som han tidigare uppgivit i första berättelsen på Masargatan. Han sade sig ha gjort ett misstag på gatunamnen. Adam ritade själv upp en skiss och utmärkte platsen för Wallenbergs kontor. Nästa möte med Wallenberg skedde på ett annat av Wallenbergs kontor beläget på Bástya-gatan ej långt från Calvin-platsen. Vid samliga tillfällen, då Adam sammanträffat med Wallenberg hade sammanträffandena ägt rum i stadsdelen Pest. Angående de olika sammanträffandena och tiderna därför hänvisas till sekreterare Åkerréns rapport n:r 2.

Jag frågade Adam om han trodde sig vara i stånd att taga ut Wallenbergs foto om detta blandades upp med andra fotografier. Herr Adam förklarade sig vara säker på att kunna göra detta. Enär jag av sekreterare Åkerréns

andra rapport sett att Adam beskrev Wallenberg hava varit iklädd en kakiuniform med officersbälte samt en egendomlig uniformsmössa förstod jag, att Adam varit i tillfälle att se något tidningsfoto av Wallenberg, där han varit iklädd sin svenska sergeantuniform med s.k. lägermössa (båtmössa). Innan jag visade fotografierna för Adam frågade jag honom, om han icke läst någon artikel om Wallenbergs verksamhet i Ungern, men detta förnekade Adam och sade att han under sitt uppehåll i Belgien varit gruvarbetare och därför icke haft tid att följa med pressen, varför eventuella tidningsartiklar om Wallenberg gått honom förbi. Med hänsyn till mina misstankar om att Adam sett Wallenbergs fotografi, där han var iklädd den svenska sergeantuniformen, tog jag bort detta fotografi från fotosamlingen. Kvar var det s.k. passfotografiet, en bild av Wallenberg för några år sedan, d.v.s. innan han försvann i Budapest, och det fotografi, som skall vara taget på Wallenbergs kontor i Budapest. I fotosamlingen ingick fotografier över ett tiotal olika personer. Herr Adam tog fram ett fotografi av en helt annan person och förklarade att detta föreställde Wallenberg, men vid de tillfällen då Adam sett Wallenberg, hade Wallenberg burit en kort mustasch. Det av Adam urtagna fotografiet bifogas denna handling.

./.

Herr Adam förklarade sig ha blivit tvingad att delta i försvaret av Budapest och hade kämpat på fronten mot öster d.v.s. inom stadsdelen Pest, och frontlinjen hade sträckt sig utefter "Jardin de ville" och en i norr-söder gående järnvägslinje. Trots att herr Adam sålunda deltagit i striderna och trots att han var journalist till yrket kunde han icke besvara min fråga, vilka ryska generaler, som kommenderade de mot Budapest insatta ryska styrkorna. Han kände dock till att ryssarna men sina främsta patruller redan i september under sin omringning av staden nått fram till norra och södra delarna av Buda. Det skulle inte ha förekommit några svårigheter att komma över floden från Buda till Pest och vice versa, enär broarna icke skulle ha varit sprängda.

På en fråga om Wallenberg vid något tillfälle beklagat sig över störningar i sin verksamhet från pilkorsarnas sida förklarade herr Adam att pilkorsarna tvärt om respekterat

Wallenberg i hög grad, i varje fall mera än de respekterat den schweiziske representanten samt Vatikan-representanten, vilka samarbetat med Wallenberg i fråga om utställandet av skyddspass för judar.

Innan herr Adam skulle ha blivit kommenderad som adjutant hos Wallenberg hade en officer vid namn Geza Peters haft denna kommendering. Denne Peters tjänstgör nu vid den ungerska statsradion i Budapest.

Såsom av sekreterare Åkerréns rapporter framgår, hade herr Adam icke hört något av Wallenberg efter den 2 eller 3 januari 1945, då han skulle ha träffat honom i stadsdelen Pest, förrän han såsom av de tidigare berättelserna framgår sammanträffat med honom i lägret i Focsani. På upprepade frågor vidhöll herr Adam, att han verkligen sammanträffat med Wallenberg i Focsani-lägret, och att tidpunkten för detta sammanträffande verkligen varit i augusti 1945.

I slutet av oktober 1947 lämnade Adam Ungern under mer eller mindre legala former. Visserligen hade han icke fått något formellt utresetillstånd, men han hade dock alla sina identitetshandlingar vid denna tid. Efter att ha frigivits av den politiska polisen - se tidigare berättelse - hade han uppgivit, att han skulle bege sig till sin moders bostad i närheten av Balatonsjön, men hade i stället överskridit den ungerska gränsen och lämnat landet. Detta hade varit möjligt på grund av att gränspolisen vid denna tidpunkt - 1947 - icke varit så väl organiserad, att en effektiv gränskontroll varit möjlig.

Under sitt uppehåll i Belgien hade herr Adam råkat ut för ett egendomligt förhållande i det att han blivit kallad till polisen och blivit hörd med anledning av att en person vid namn Serge Texière hade blivit arresterad och uppgivit Adams namn. Det hade emellertid kunnat klarläggas att Adam var den rättmätige innehavaren av namnet. Herr Adam lovade att översända en kopia av den promemoria, som han skrivit till belgiska polisen, vilken promemoria skulle klarlägga samtliga detaljer beträffande Texières-affären.

Trots att herr Adam vid början av samtalet förklarade, att han icke läst någon artikel om Wallenberg uppgav han i slutet av samtalet, att han verkligen läst en artikel i någon amerikansk tidskrift om Wallenberg och enligt denna

artikel hade det framgått att Wallenberg skulle ha haft för avsikt att från Budapest bege sig till Debrecen. Denna artikel skulle Adam dock ha läst efter första samtalet med sekreterare Akerrén.

+ + + + +

Jag vill som min bestämda uppfattning framhålla, att jag icke tror, att herr Adam någonsin råkat Wallenberg. Denna uppfattning grundar jag på följande omständigheter:

1. Herr Adam tog fel på Wallenbergs fotografi och valde ett fotografi, som icke företer några nämnvärda likheter med Wallenberg.

2. Han påstår att Wallenberg skulle ha haft mustasch en omständighet som icke tidigare framförts av någon, och det i Budapest tagna fotografiet jävar detta påstående.

3. Herr Adam säger sig ha sammanträffat med Wallenberg på Wallenbergs kontor vid Vadász-gatan (hade tidigare sagt Masargatan) och Bástyá-gatan, båda gatorna belägna i Pest. Dessa båda gatunamn torde icke tidigare ha framkommit, då Wallenbergs kontor eller förrådsbyggnader i Budapest omnämns. Enligt flera tidigare lämnade uppgifter hade Wallenberg först omkring den 11 eller 12 januari 1945 begivit sig över Donau från Buda till Pest i avsikt att taga upp kontakt med ryssarna. Om herr Adam verkligen tilldelats en tjänstgöring som adjutant åt Wallenberg, så torde det vara mindre troligt att ^{han} uppsökt Wallenberg på något av dennes underavdelningskontor i Pest, även om det kan vara möjligt att Wallenberg verkligen haft någon underavdelning på de av herr Adam nämnda gatorna och att det även kan vara möjligt att han besökt dessa underavdelningskontor vid de av herr Adam angivna tiderna.

4. Enligt tidigare lämnade uppgifter skall ju Wallenberg ha haft mycket stora besvärigheter med pilkorsarna, men herr Adam synes ha en annan mening.

5. Det förefaller mig som om herr Adam är synnerligen dåligt underrättad om förhållandena i Budapest under slutet av 1944 och början av 1945, och jag frågar mig, om han verkligen befann sig i Budapest under slutstriderna. I så fall anser jag, att en journalist som deltog i striderna mot ryssarna, borde ha känt till namnen på de ryska generalerna

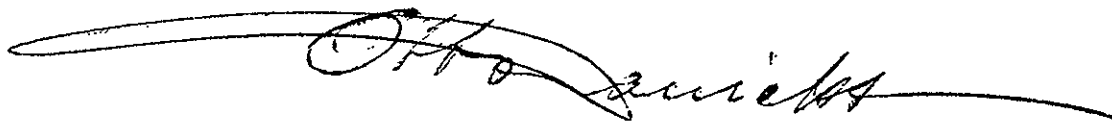
vilka kommenderade armégrupperna i anfallet mot Budapest.

Beträffande motivet till att Adam sökt kontakt med svenska beskickningen frågar jag mig om han icke helt enkelt hoppats att med sin aktion kunna få inresevisum till Sverige. Jag tyckte mig märka att han icke alls var tillfredsställd med sin ställning i Belgien, och enligt vad sekreterare Åkerrén uppgav skulle herr Adam vid ett samtal låtit framskymta att han hört omtalas, att Sverige skulle vara ett mycket bra land att vistas i.

+ + + + +

Herr Adam sade sig vara bekant med den ungerske journalisten doktor Hamori, vilken vistas i Stockholm. Jag ämnar vid lämpligt tillfälle tillfråga Hamori vad han känner till om Adam.

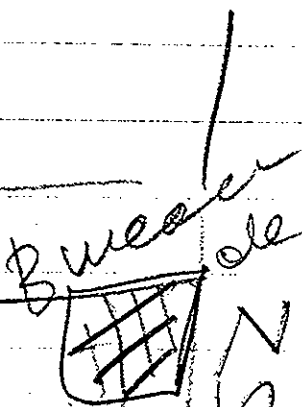
Stockholm den 12 december 1952.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Otto Quisling', with a long horizontal flourish extending to the right.

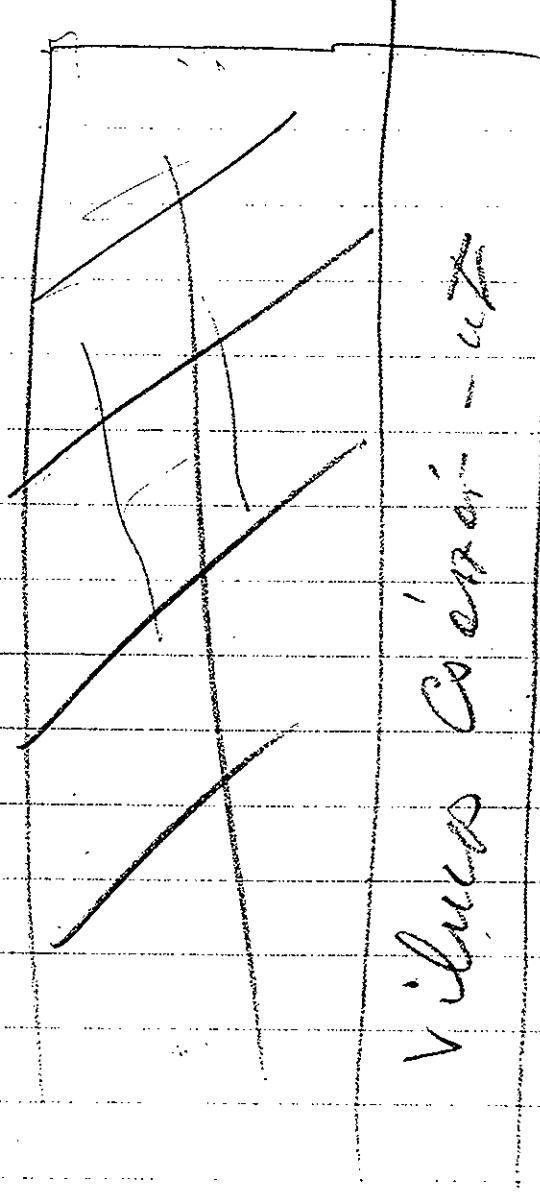
Police de rue VADÁSZ
RENDŐR KAPITÁNYSAĞ

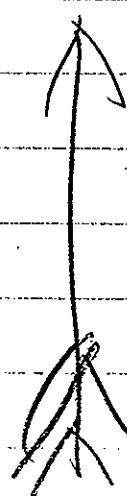
Rue VADÁSZ

Bucarest A. MALLENBERG

Vilmos Csépai - ut

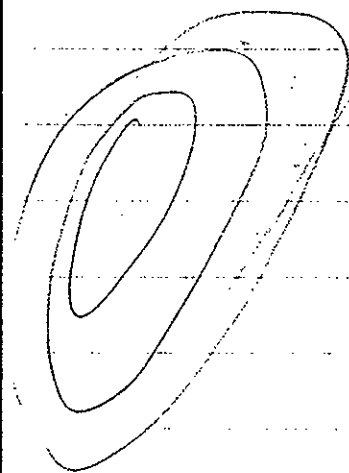

Gare de l'Est
Nyugati
PALYAUD-
VAR

BÁSTYA

4

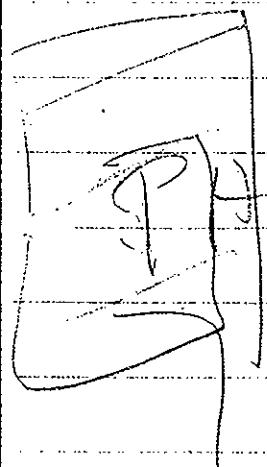
HÁRMAS HÁTA'R HEGY

HA

Bude

||

PHLA

⊙

KE

DANVLO

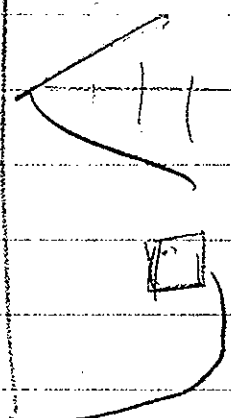
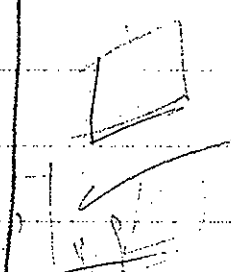
ZUGLO

Pool

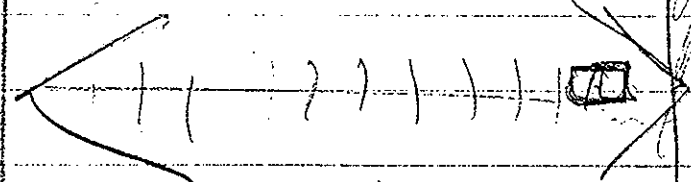
Field

||

||

GARE

Vilken P. v. i ansvaret
på Vamors saken.
9/1 R. L.

Engfeldt/DS
29/12

a
Danielsson, för kännedom.
u. Engfeldt.

avg. 29/12-52

18/12-52 röd lapp. m. 795a

2 bil.

P 2 aut
15

Strängt förtroligt.

P.M.

angående samtal med italienske sjukvårdaren Mario Rumiano
i Wallenberg-frågan.

Enligt erhållna instruktioner har jag den 14 december 1952
haft ett samtal med italienske medborgaren Mario Rumiano (född
i Turin den 4.6.1923 och bosatt därstädes) i Wallenbergsaken.

Konsuln i Turin, generalkonsul Brusa, hade ordnat ett sam-
manträffande med R. på konsulatet därstädes. Vid mitt samtal
med R. närvar även generalkonsul Brusa. Samtalet fördes på ita-
lienska och franska, vid ett par tillfällen tjänstgjorde konsuln
såsom tolk.

Jag kom, som överenskommit var, till konsulatet kl. 9.30 f.m.
Vid min ankomst befann sig R. redan där. R. hade tydligen på
förhand tänkt igenom vad han ville säga. R. verkade vaken och
gjorde ett öppet intryck. Utan inledande frågor berättade R.
följande:

./.
R:s fru hade en dag i tidningen (La Stampa, 3 december 1952)
läst artikeln (bil. 1) om den försvunne svenske diplomaten, och
makarna hade kommit att tala om fallet, synbarligen av den anled-
ningen att R. för sin fru vid något tidigare tillfälle berättat
om sin egen fångenskap hos ryssarna och om att han under sin
vistelse hos ryssarna hört talas om att även en svensk diplomat
eller konsul varit fånge där. R. och hans fru hade ansett, att
de borde upplysa de svenska myndigheterna om vad R. visste om
dylik fångenskap samt om att R., som nämnts, hört att en svensk
funnits bland de fångar, som ryssarna tagit.

Jag bad nu R. något redogöra för hur han själv fallit i
ryssarnas händer. Han omtalade då följande:

I början av 1944 blev R. tagen av tyskarna och enrollerades
för tvångsarbete. Han fördes via Monfalcone till Zagreb till
ett läger, som hette Mamburg nära den österrikisk-ungerska grän-
sen. Den 19 mars 1944 fördes han till Budapest, där han inrange-
rades i ett arbetskompani, som bl.a. hade till uppgift att lossa
ammunitionsvagnar åt tyskarna. R:s arbetskamrater voro mesta-
dels judar. R. hade särskilt blivit god vän med en judisk lä-
kare, som hette Vamós (förmämnet R. obekant), vilken studerat

medicin i Turin och därför kunde italienska.

Bland soldaterna i arbetskompaniet gick ett rykte, att vid svenska legationen i Budapest funnes en av generalen Badoglio upprättad sektion för repatriering av italienare. Italienarna i arbetskompaniet talade inbördes om att söka komma i kontakt med svenska legationen för att få ett samtal med den tjänsteman, som hade hand om dessa italienska repatrieringsfrågor. Italienarna hade större rörelsefrihet än judarna i kompaniet.

Efter några månader - det torde ha varit i augusti 1944 - hade också ett par av italienarna på arbetskompaniet begivit sig till svenska legationen i Budapest, men där blivit avvisade. En tjänsteman hade frågat vad de ville, de hade sagt sitt ärende, och sedan ombetts ge sig iväg, då man på legationen icke kunde hjälpa dem.

Då Vamos hört talas om deras besök på legationen hade han grälat på dem och sagt, att de icke borde göra några barnsligheter. V. sade att han kände en person på svenska legationen, och det vore bäst ordna ett besök genom honom. Något sådant, av V. ordnat besök kom emellertid aldrig till stånd.

R. hade emellertid vid något tillfälle själv träffat en svensk legationstjänsteman, det var då han en gång gick på ett kaffé med en ungerska, som hette Irma Bacany. Restaurantens namn mindes han ej, men den låg nära restaurant Lido. På kafféet träffade han en bekant ungrare, som i sällskap hade en svensk konsul eller diplomat. Man hade frågat svensken, om han kunde hjälpa R. till Sverige eller Turkiet. Något svar härå kunde svensken icke lämna.

Jag visade R. omslagen på Philipps bok om Raoul Wallenberg. R. sade att han tyckte sig minnas att den svensk han träffat var magrare än bilden på omslaget.

R. transporterades senare till Komary, där han grävde skyltegravar åt tyskarna, som sågo den ryska invasionen nalkas. Härför flydde han den 6 januari 1945, då ryssarna ej voro långt borta. R. flydde mot de ryska linjerna, då man sagt honom, att ryssarna toge väl hand om alla italienare och fransmän, som kommo dem tillmötes och gav sig till dem. Efter några dagar mötte han den ryska hären och följde till en början med denna på dess framryckning såsom fånge. Han hade då sällskap med bl.a. två fransmän, två ungrare och en jugosláv, vilka också voro fångar.

När han varit tre veckor hos ryssarna, sändes den lilla fånggruppen bakåt under bevakning av en rysk soldat. Han kom så småningom till ett läger, som hette Marianostra, där han återigen träffade Vamos. Från sistnämnda läger fördes han i en kolonn på cirka 500 fångar till ett läger, som hette Advan, nära Budapest. Där funnos alla fångar som togs av ryssarna, även civila ungrare fördes dit. Inalles funnes säkert 10.000 personer i lägret. R. hade bott i en kasern, som hette Tanganyika. Ryssarna hade gjort en stor razzia i Budapest, varvid många ungrare togos. De civila ungrarna, som kommit till lägret, talade om den ryska razzian i Budapest, vilken hade varit mycket hemsk, då man tagit både gamla och unga och personer ur olika samhällsklasser. Man talade även om, att en svensk konsul tagits av ryssarna samt sänts till fängelset i Vac.

För att få dubbel matranson tog R. arbete som lägerbarberare. Några italienare, som voro i lägret, hade tillhört SS, bl.a. en från Verona. Även Vamos var i Advan-lägret. Han var sjuk där.

Något senare, R. minnes ej exakt när, transporterades R. från Advan till Rumänien med tåg, där han var på två olika läger. Det första hette Focsani, vilket även var ett genomgångsläger för fångar, som skulle österöver. Han minns ej det andra lägrets namn.

I Focsani hade han återigen träffat Vamos, som kommit dit före R. Vamos var nu frisk igen. Vamos tjänstgjorde som lägerläkare och hade till uppgift bl.a. att gå igenom passerande fångtåg och där taga hand om sjuka eller döda. Vamos gick igenom alla passerande tåg, de stannade en bit från stationen.

Vid ett tillfälle ådrog sig R. ett svårt skoskav. Vamos vårdade honom härför i sjukstugan och man lät med flit vårdtiden bli lång. När R. var bra i sin fot, ordnades så, att R. blev sjukvårdare åt Vamos med uppgift biträda honom med att gå igenom de ankommande tågen. R. fick härigenom såsom lägerarbetare dubbel matranson.

En dag när R. och Vamos stodo på stationen och tittade på ett ankommande tåg, sågo de, att bland de vanliga godsvagnarna med fångar även fanns en vagn med fönster, bakom vilket de skönjde ett ansikte. Detta torde ha varit någon gång i september 1945. Vamos sade då till R. att "i den där vagnen sitter väl några högdjur". R. hade sedan gått bort till "sina" vagnar i tåget, medan Vamos gick in i vagnen med fönster.

nyf. o. 400
a. 26
Budapest
Courtenja
S.E.

96/1
Efter passagerargranskningen omtalade Vamos för R. att "bland högdjuren i fönstervagnen var den där svenske legationssekreteraren, som jag träffat tidigare i Budapest".

På min fråga, sade R. att Vamos icke omtalat vilka de övriga passagerarna i vagnen voro. R. visste ej varifrån vagnen kom eller vart den skulle gå. Jag bad R. rita av vagnen. Han kunde det knappast. "Det var ej en vanlig passagerarvagn, sådan som vi ha nu, men i alla fall en vagn med fönster".

Sedermera hade R. transporterats till Constanza och, med en båt som hette "Transylvania", över Svarta Havet till Novorisisk. Så småningom hade han kommit till Donbas, varifrån han repatrierats till Italien i slutet av 1945.

R. hade ej avhört Vamos, sedan de skiljdes i Focsani. Han visste ej om han överhuvud levde.

Ok
Vamos har, som ovan antytts, studerat i Turin och generalkonsul Brusa skulle söka på universitetet där erhålla fullständiga namnuppgifter och födelsedatum för honom.

R. sade avslutningsvis, att han kände ett par personer i Turin med omgivningar, som varit i samma läger som R. i Ungern och Rumänien. De visste dock knappast något om ovannämnda "järnvägs-vagn med fönster" eller dennas passagerare. Om så önskades, skulle R. gärna försöka få tag på dessa personer.

När vi skiljdes, frågade jag R. var han bodde. Han nämnde en stadsdel rätt långt från konsulatet. Jag ville då ge honom 100 lire (85 öre) i spårvagnspengar. R. blev då närmast stött och sade, att han absolut icke kunde emottaga någonting. Han hade kommit "av inre övertygelse" och väntade sig icke någon som helst ersättning.

./.
En av konsuln i Turin, generalkonsul Brusa, efter ett samtal med R. uppgjord promemoria i saken bifogas (bil.2.). Denna innehåller några felaktigheter och oriktiga slutsatser, vilket konsuln medgav efter mitt (och hans) nya samtal med R.

p.t. Stockholm den 18 december 1952.

Carlberg Gustaf

La Stampa 3/12/52

ed 18/12-52

PRIGIONIERO DEI RUSSI

Rivelazioni sulla sorte di un diplomatico svedese

Scomparso nel '44 da Budapest - I vani tentativi del governo di Stoccolma per rintracciarlo - Stalin interessato alle indagini - Il segreto svelato da un italiano

(Nostro servizio speciale)

Stoccolma, 2 dicembre.

Il Governo svedese, e per esso il Ministero degli Esteri, sta combattendo una dura lotta dietro le quinte contro Mosca per ottenere il rilascio di uno dei suoi diplomatici illegalmente fatti prigionieri e deportati nell'Unione Sovietica fin dal principio del 1945. E' il caso del quarantenne segretario della Legazione svedese a Budapest, Raul Wallenberg, il quale venne preso in « custodia protettiva » da un reparto dell'esercito rosso allorché questo entrò nella capitale magiara verso la fine della guerra.

Wallenberg si serviva della sua posizione speciale per favorire tutti coloro che volevano sottrarsi al gioco nazista e si era valso della sua immunità diplomatica per adoperarsi a favore di migliaia di ungheresi, ebrei, socialdemocratici, monarchici o semplicemente anti-nazisti, che venivano sistematicamente braccati dalla Gestapo. Egli li forniva di salvocondotti speciali, della Croce Rossa svedese e potevano così riparare in Svezia.

Nel dicembre 1944 Raul Wallenberg mandò a Stoccolma il suo ultimo rapporto, poche ore prima che cominciasse l'assedio famoso posto dalle armate comuniste. Più tardi, non ricevendo ulteriori sue comunicazioni, il Governo svedese diede istruzioni al proprio ministro a Mosca perché avviasse indagini. Ci volle qualche tempo prima che Dekanozov, vice-ministro sovietico degli Esteri, comunicasse che l'esercito rosso aveva trovato Wallenberg il 16 gennaio 1945 in casa di Benczur Utca e aveva « preso tutte le necessarie misure per proteggerlo ».

Strana protezione, che si protestasse anche quando non vi era più guerra né era rimasta traccia alcuna di nazisti, i quali del resto non avevano mai molestato il diplomatico svedese. Passò dell'altro tempo e la Russia diede qualche altro particolare, affermando che Wallenberg aveva lasciato Budapest il 17 gennaio « in compagnia di tre persone appartenenti all'esercito russo, le quali lo condussero a conferire col comandante militare ». Dopo di che la radio sovietica annunciò che il diplomatico svedese era stato assassinato dalla Gestapo.

Né i parenti del diplomatico né il Ministero svedese degli Esteri prestarono fede a que-

sto racconto e non meno di venti note diplomatiche e memorandum e pro-memoranda furono mandati a Mosca nei dodici mesi successivi. A tutte le richieste, i russi risposero confermando la versione data per radio. Finalmente nel 1946 il Ministro di Svezia a Mosca ottenne una speciale udienza con Stalin e parlò al generalissimo del caso Wallenberg: Stalin gli promise che avrebbe fatto tutto ciò che era in suo potere per ritrovarlo.

Sei mesi dopo, a dimostrazione dell'interessamento del dittatore rosso, il ministro degli Esteri sovietico Wiscinsky, inviò al governo svedese una nota che riferiva sulle investigazioni fatte e concludeva che Wallenberg non si trovava nell'Unione Sovietica e che non era conosciuto da nessuna autorità dell'U.R.S.S. Per altri 5 anni il governo svedese continuò le sue ricerche e finalmente riuscì ad ottenere una testimonianza diretta che Wallenberg era prigioniero di Stalin.

Fu un diplomatico italiano, di cui per il momento non viene fatto il nome, a fare la rivelazione. Si tratta di uno di coloro che nel 1943 si rifiutarono di prestare giuramento al Maresciallo Badoglio e rimasero a Budapest, Bucarest e Sofia come rappresentanti diplomatici della repubblica di Mussolini, che viveva allora le sue ultime tragiche ore. Dopo che le armate rosse ebbero occupato queste tre capitali, i diplomatici italiani vennero incarcerati e uno di questi fu rinchiuso in una cella attigua a quella occupata da Raul Wallenberg. L'italiano e lo svedese parlarono a lungo tra loro, e si raccontarono le reciproche disavventure, al punto che l'italiano ha saputo tutto della vita di Wallenberg e non vi può essere il minimo dubbio — si palesa a Stoccolma — sulla identità del diplomatico svedese.

Il diplomatico italiano, rimpatriato recentemente dalla prigionia in Russia, ha confermato il suo racconto con un giuramento solenne e la Svezia ha ripreso i contatti con Mosca, nonostante la granitica muraglia che le autorità sovietiche oppongono a qualunque richiesta d'indagine. Pochi giorni fa, re Gustavo Adolfo ha concesso a Wallenberg la più alta onorificenza svedese per chi abbia svolto lavoro unitario. Intanto il Ministero degli Esteri svedese attende una ri-

sposta da Mosca: se sarà ancora una volta negativa, Stoccolma pubblicherà e diffonderà la testimonianza del diplomatico italiano, affinché il mondo giudichi.

o. k.

Ein Exklusiv-Bericht der «Sie und Er»

Befreit Wallenberg

Seit bald acht Jahren führt der schwedische Schriftsteller Rudolph Philipp (unser Bild) einen selbstlosen Kampf für die Befreiung des 1945 hinter dem Eisernen Vorhang verschwundenen Diplomaten und Wohltäters Raoul Wallenberg. Philipp verfaßte für die «Sie und Er» den nachstehenden, aufschlußreichen Exklusiv-Bericht über den Fall Wallenberg, der weit über Schweden hinaus größtes Aufsehen erregt.

Ein schwedischer Schriftsteller kämpft für eine Wohltäter. — Lebt Wallenberg überhaupt noch?

Nur ein einziger Name unter den vielen hundert Persönlichkeiten, die anlässlich des 70. Geburtstages des schwedischen Königs Gustav VI. Adolf kürzlich ausgezeichnet wurden, erschien in den Schlagzeilen der Tagespresse. Aus der langen Liste griff auch der Nachrichtendienst im schwedischen Radio nur einen, denselben Namen heraus: Raoul Wallenberg, einen schwedischen Gesandtschaftssekretär aus einer Bankierfamilie, dem der König «in Anerkennung seiner Verdienste um die Rettung zehntausender Todeskandidaten in Budapest 1944/45» als besondere Auszeichnung eine Goldmedaille verliehen hatte. Der also Geehrte war aber nicht persönlich anwesend — er ist vielmehr seit bald acht Jahren hinter dem Eisernen Vorhang verschollen. Im Jahre 1944 war nämlich Wallenberg in offiziellem schwedischem Auftrag als Diplomat nach Budapest gesandt worden, um die von Himmlers Agenten mit Deportierung und Vergasung bedrohten Juden zu retten. Wallenberg hat seine humanitäre Arbeit erfolgreich aufgenommen und Tausende vor dem sichern Tod bewahrt — bis die siegreiche Rote Armee Ungarn überflutete. Am 13. Januar 1945 wurde er von den Russen in Schutzhaft genommen, und seither weiß man über das tragische Schicksal Wallenbergs nichts Bestimmtes mehr.

Das schwedische Außenamt erklärte nun zur kürzlichen Ehrung Wallenbergs, daß es sich nicht um eine posthume Auszeichnung handle, die Regierung also von der Ansicht ausgehe, daß der Verschollene noch lebe. Mehr könne man nicht sagen. Nachdem Rußland alle schwedischen Anfragen über den Verbleib Wallenbergs bisher mit nichtssagen- den oder ausweichenden Antworten quittiert hatte, sind nun auf die demonstrative Geste des schwedischen Königs natürlich Diskussion und Gerüchte um den Fall Wallenberg erneut in Fluß geraten. Frau Maj von Dardel, Raoul Wallenbergs Mutter, und der angesehene Schriftsteller Rudolph Philipp, der ein dokumentarisches Buch über den verschwundenen Diplomaten veröffentlicht hat, führen seit 1946 den Kampf

für die Befreiung russischer Ge-
«Aktion Rac-
Diplomaten u
Falsche G
den Schriftst
bewogen, aus
zutreten. Er
E. M. Salz
wie gewöhn
damit verbin
Wahrheit ver
Unser Ko
er sich den
habe, trotzdem
gegen seine
müssen. Wie
berg, und w
hohe Ehrung
Auf diese
Antwort zu
sich seit Jah
setzt, weitgeh
sammelt und
gegeben. Er
alle Anfragen
folgenden Da
sen wir alle
vor allem d

Der Bericht Philipps

Am 18. März 1944 unternahmen die Nazi-Pfeilkreuzler in Budapest ihren ersten Putsch. Wahrscheinlich hoffte damals Reichsverweser von Horthy noch, durch Konzessionen an die Nazis mit Rassenverfolgungen sich und sein feudales Regime retten zu können. So deportierten eine Handvoll «erfahrener» Spezialisten in Judenfragen im Verlaufe von drei Monaten fast 600 000 Juden aus Ungarn und der von Ungarn besetzten Karpaten-Ukraine. Nur in Budapest

hatte keine Zeit zu verlieren. Er fühlte sich nicht als königlicher Diplomat, sondern als Beauftragter seines freien Landes, als Bote der freien Welt diesseits und jenseits des Großen Wassers, um Verzweifelnden mit allen Mitteln wenigstens das nackte Leben zu retten. So begannen 180 Tage des Kampfes eines gewöhnlichen schwedischen jungen Mannes für Hundert-

tausende dem Vergasungstod Geweihte. einen der gefährlichsten Aufträge entnommen, den Schweden im letzten Krieg Mitbürger anvertraute.

Warum ich für Wallenberg kämpfe

Nun will ich zwischenhinein die Fragen antworten, warum gerade ich die Aufga-

15

Doetsch, Grether & Cie. AG, Basel

Kölnisch Wasser

2. 1952.

t Wallenberg!

redischer Schriftsteller kämpft für einen verschollenen Landsmann und
r. — Lebt Wallenberg überhaupt noch? — Wyschinski weiß von nichts!

ziger Name unter den vielen hundert Persönlichkeiten, es 70. Geburtstages des schwedischen Königs Gustav sich ausgezeichnet wurden, erschien in den Schlagzeilen. Aus der langen Liste griff auch der Nachrichtendienst Radio nur einen, denselben Namen heraus: Raoul, einen schwedischen Gesandtschaftssekretär aus einer dem der König in Anerkennung seiner Verdienste zehntausender Todeskandidaten in Budapest 1944/45 Auszeichnung eine Goldmedaille verliehen hatte. Der aber nicht persönlich anwesend — er ist vielmehr seit hinter dem Eisernen Vorhang verschollen. Im Jahre Wallenberg in offiziellem schwedischem Auftrag als Budapest gesandt worden, um die von Himmlers Agenten und Vergasung bedrohten Juden zu retten. Wallenberg istäre Arbeit erfolgreich aufgenommen und Tausende vor od bewahrt — bis die siegreiche Rote Armee Ungarn 13. Januar 1945 wurde er von den Russen in Schutz, und seither weiß man über das tragische Schicksal chis Bestimmtes mehr. Falsche Außenamt erklärte nun zur kürzlichen Ehrung es sich nicht um eine posthume Auszeichnung gerung also von der Ansicht ausgeht, daß der Verschollene könne man nicht sagen. Nachdem Rußland alle schwedi- über den Verbleib Wallenbergs bisher mit nichtssagen- eichenden Antworten quittiert hatte, sind nun auf die Geste des schwedischen Königs natürlich Diskussion und en Fall Wallenberg erneut in Fluß geraten. Frau Maj von Wallenbergs Mutter, und der angesehene Schriftsteller bilipp, der ein dokumentarisches Buch über den ver- diplomaten veröffentlicht hat, führen seit 1946 den Kampf

für die Befreiung Wallenbergs, der sich wahrscheinlich immer noch in russischer Gefangenschaft befindet. In Schweden hat sich überdies eine «Aktion Raoul Wallenberg» gebildet, die sich die Freilassung des Diplomaten und die Abklärung dieses mysteriösen Falles zum Ziel setzte.

Falsche Gerüchte, die durch die Weltpresse gingen, haben nunmehr den Schriftsteller und Vorkämpfer für Wallenberg, Rudolph Philipp, bewogen, aus seiner seit einem Jahr gewahrten Zurückhaltung herauszutreten. Er hat einem skandinavischen Mitarbeiter der «Sie und Er», E. M. Salzer, das nachstehende aufsehenerregende Interview gewährt, und zwar mit der ausdrücklichen Feststellung, daß er damit verhindern wolle, «daß sonst eine Mischung von Dichtung und Wahrheit verbreitet werden könne».

Unser Korrespondent stellte Philipp auch die Frage, warum gerade er sich den Kampf zur Befreiung Wallenbergs zur Aufgabe gemacht habe, trotzdem er — Philipp — als Sozialdemokrat dadurch öfters sogar gegen seine eigenen Leute in Regierung und Partei habe auftreten müssen. Wie ist der jetzige Stand der Untersuchung des Falles Wallenberg, und wieso kam es, daß der Verschollene erst kürzlich eine so hohe Ehrung erfuhr?

Auf diese und ähnliche Fragen versucht Philipp nachstehend eine Antwort zu geben. Philipp — so versichert unser Mitarbeiter — hatte sich seit Jahren in selbstloser Weise für Wallenbergs Befreiung eingesetzt, weitgehende Nachforschungen betrieben, Augenzeugenberichte gesammelt und einen Teil dieser Dokumente in seinem Buche wiedergegeben. Er genießt das volle Vertrauen der Familie Wallenbergs, die alle Anfragen an ihn weist. Die Verantwortung für die nachfolgenden Darlegungen — weil für uns völlig unkontrollierbar — müssen wir allerdings ausdrücklich unserem Gewährsmann und vor allem dem Schriftsteller Philipp selbst überlassen.

Die Redaktion.

Der Bericht Philipps

zu verlieren. Er fühlte sich eher Diplomat, sondern als Befreier des Landes, als Bote der Freie und jenseits des Großen Zweifelnden mit allen Mitteln lachte Leben zu retten. So be- e des Kampfes eines gewöhnli- en jungen Mannes für Hundert-

tausende dem Vergasungstod Geweihte. Er hatte einen der gefährlichsten Aufträge entgegengenommen, den Schweden im letzten Krieg einem Mitbürger anvertraute.

Warum ich für Wallenberg kämpfe

Nun will ich zwischenhinein die Frage beantworten, warum gerade ich die Aufgabe über-

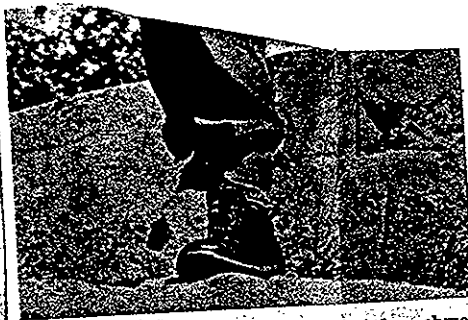
nahm, für Raouls Freiheit zu kämpfen, als er — von Juden und Nichtjuden vergessen — von unserem Lande sogenannten staatsmännischen Rücksichten geopfert werden sollte. Ich tat es, weil Raouls Familie und liberale und konservative Publizisten mich für diese Aufgabe als geeignet erachteten, und weil ich Rücksichten auf Partei und ökonomische Nachteile als feige Flucht vor einer seltenen Chance ansah — der Chance nämlich, trotz schwachen Kräften mit einer übermenschlichen Leistung ins Schicksal einzugreifen versuchen. Daß ich als alter Sozialist hierbei oft Parteifreunden bittere Worte sagen mußte, hat mich — das sei zur Ehre der echten Demokraten Schwedens festgestellt — bei den Eingeweihten niemals diskreditiert. Und da kann ich auch zugleich die Frage beantworten, was Raouls Dekoration für mich bedeutet: sie gab mir vor allem ein starkes Indiz für die menschliche Integrität jener, die dieses Land regieren; ein Zeichen dafür, daß man eine achtjährige Unterlassungssünde gutmachen will und nicht ruhen wird, einem vergessenen treuen Sohne des Landes Gerechtigkeit widerfahren zu lassen.

Diese echt demokratische Haltung, die nichts mit der Parteizugehörigkeit, aber viel mit der historisch und soziologisch erklärbaren Grundeinstellung des Volkes hier im Norden zu tun hat, will ich den Schweizer Lesern durch Aufzeichnung einiger Etappen des Kampfes für Raouls Befreiung näher bringen.

Schachspiel um Wallenberg

Am 16. Januar 1945 teilte der russische Vize-Außenminister, Dekanossow, dem schwedischen Gesandten Söderblom mit, daß die Sowier-

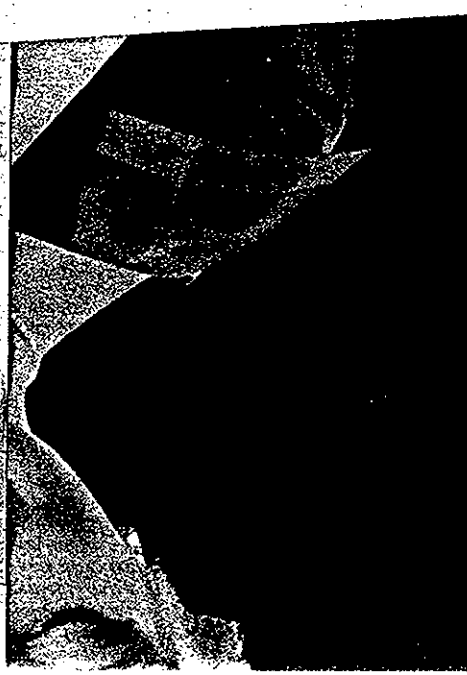

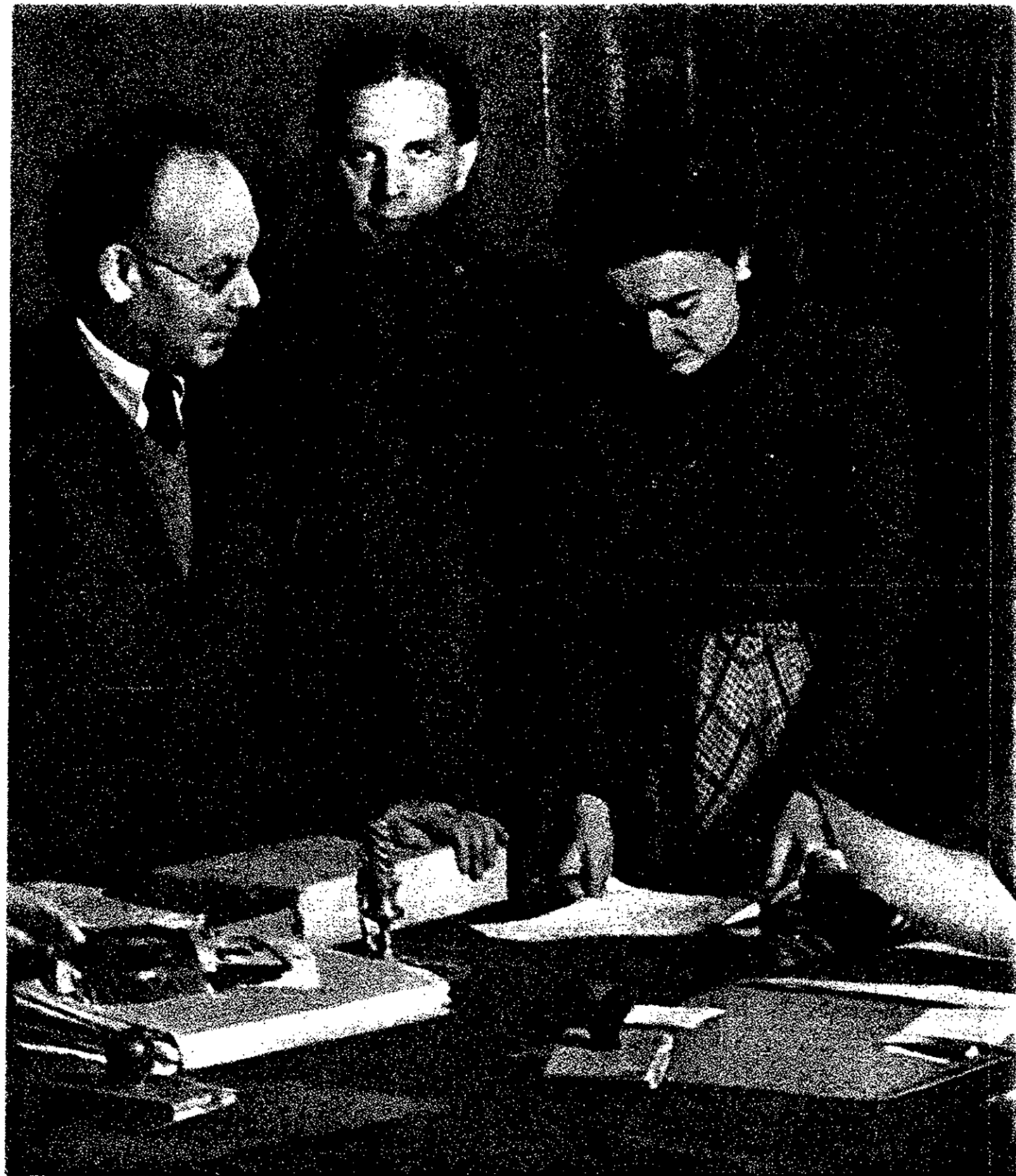

Raoul Wallenberg als Instruktor bei der schwedischen Heimwehr in den Jahren 1943/44 während des Krieges. Im Jahre 1944 erhielt er dann vom schwedischen Außenamt den gefährlichen Auftrag, in Sondermission zur Rettung Hunderttausender gefährdeter Menschenleben nach Budapest zu reisen. Es liegen genügend Beweise vor — Dankschreiben des Ungarischen Roten Kreuzes, Augenzeugenberichte, ein Monument für Wallenberg — daß Raoul seine Aufgabe heroisch und unter eigener Lebensgefahr durchgeführt hat.

Raouls die Mitteilung, daß sich ihr Sohn in voller Gesundheit unter russischem Schutz befinde. Zu dieser Zeit hatten alle Kampfhandlungen in Budapest seit Wochen völlig aufgehört. Ende März 1945 rief die Gesandtin Kollontay, die gelähmt war und sich deshalb in einem Sanatorium in der Nähe Stockholms aufhielt, die Gattin des schwedischen Außenministers Günther zu sich. Frau Kollontay konnte nicht — wie es diplomatische Sitte ist — den Minister in seinem Ministerium aufsuchen; so übergab sie an Frau Günther eine soeben aus Moskau eingetroffene Mitteilung zur Weiterleitung an den Minister: Raoul Wallenberg befindet sich auf russischem Boden und sei gesund; er werde umso eher zurückkommen, je weniger Lärm man in der schwedischen Presse mache.

Diese Nachricht hielt der Außenminister geheim. Weder der Ministerpräsident noch Ex-

Eine Aufnahme aus Budapest am 1. Dezember 1944: Raoul Wallenberg sitzt rechts außen am Tisch und hält hier auf einer Zweigstelle der Se-
arbeitern ab, um immer wieder neue Rettungsaktionen in die Wege zu leiten. Die Verhaftung durch die Russen machte seinem Wirken ein

zellenz Oesten Undén noch irgendein Beamter des Außenamtes wußten etwas von dieser offiziellen Mitteilung der Sowjetunion, bis ich im Februar 1951 die Beweise hierfür publizierte. Herr Undén, der im Herbst 1945 Außenminister wurde, erklärte in der Zeitungspolemik, die im Anschluß an meine Publikation entstand, daß sich im Archiv des Ministeriums nicht die geringste Notiz betr. diese Mitteilung der Frau Kollontay befinde. Ich selbst bekam das genaue Beweismaterial für diese offizielle russische Quittung betr. Raouls Gefangenschaft erst im Jahre 1949..., dank der klugen Arbeit der Halbschwester Raouls, *Frau Nina Lagergren*, die den schriftlichen Beweis anlässlich ihres Aufenthaltes in Rom beschaffte. Damals befand sich Günther in Rom als schwedischer Gesandter.

Ein «volksdemokratischer» Gesandter
als «große Eminenz»

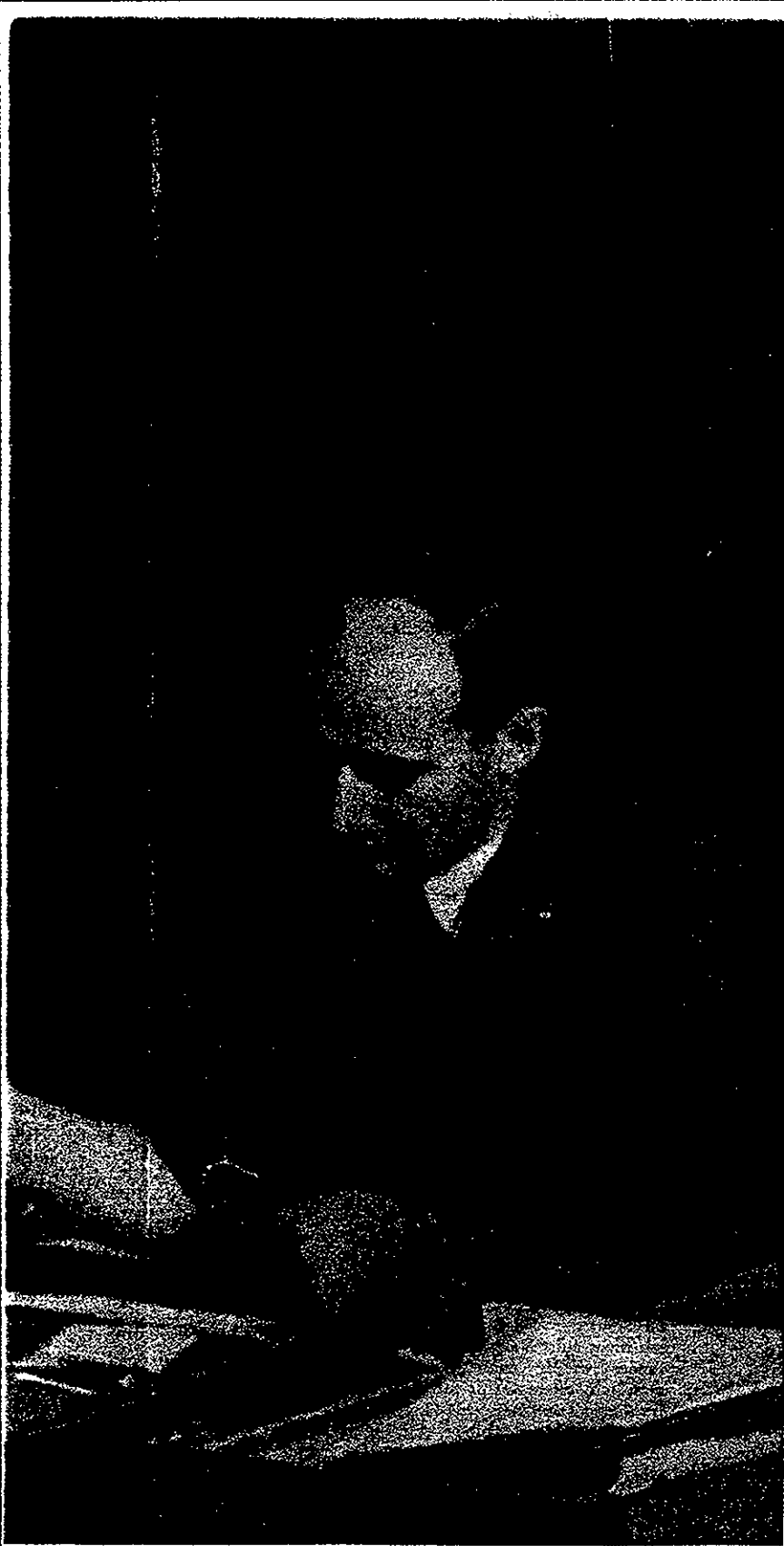
Stockholm wurde er zur Spinne in jenem Netz von Lug und Trug, das um Raouls «Verschwinden» gesponnen wurde. Er erklärte in einem Interview, das er am 28. Juni 1946 der sozialdemokratischen Schwedenzeitung «Aftontidningen» gab, man habe auf der Straße Budapest-Debrecen die Kleider Wallenbergs und der russischen Eskorte, die ihn angeblich auf einer Autoreise zum russischen Hauptquartier begleitete, aufgefunden. Ich hatte nachher eine Unterredung mit dem ungarischen Minister Böhm. Er versuchte, sich mit allgemeinen Redensarten um eine genaue Beantwortung der Frage zu drücken: Welche Beweise hatte er für seine Behauptungen, daß Raoul bei einer Autofahrt am 17. Januar 1945 auf dem Weg von Pest nach Debrecen von Nazis ermordet worden sei? Schließlich explodierte Böhm, der nach 26 als armer Flüchtling verbrachten Jahren nun in

1912, knapp 23 Jahre alt, an einer auf S gezogenen Krankheit gestorben. Raoul war sechs Jahre alt, als seine Mutter sich mit I von Dardel verheiratete, der Raouls Freier Berater wurde. Die Dardels stammten aus Schweiz — dort schreiben sie sich de I. Vor mehr als 100 Jahren kam der Stamm des schwedischen Zweiges, dessen Mutter S din war, auf Wunsch des Königs hierher

Raoul lebt!

Raouls Mutter legte mir alle Dokumente und Aufzeichnungen vor. Sie hatte jedes Gespräch mit Beamten des Außenamtes mit Herr und Frau von Dardel baten mich, zu helfen, ihren Sohn zu retten. Und ich sprach dies.

Im Juli 1946 publizierte ich den ersten Artikel im Kampf um Raoul. Ich warf der

Der Zweigstelle der Schwedischen Gesandtschaft Besprechungen mit seinen Mitarbeitern. Sein Wirken ein jähes Ende.

...re alt, an einer auf See zugestorben. Raoul war kaum eine Mutter sich mit Fredrik...ete, der Raouls Freund und Dardels stammen aus der...reiben sie sich de Dardel...ahren kam der Stammvater...teiges, dessen Mutter Schwe...h des Königs hierher.)

Raoul lebt!

...egte mir alle Dokumente...vor. Sie hatte jedes Ge...des Außenamtes notiert...Dardel baten mich, ihnen...zu retten. Und ich ver...

...blizierte ich den ersten Ar...Raoul. Ich warf dem Un...

...der worden sein konnte, und daß er sich seit 13. Januar 1945 bestimmt in russischer Gefangenschaft befinde. Unter anderem berichtete ich: Am 15. September 1946 erklärte ein russischer Diplomat in Gegenwart des russischen Militärattachés bei einem Empfang auf der Stockholmer Sowjetbotschaft einer Dame: «Raoul Wallenberg lebt, und es geht ihm gut. Er ist nicht direkt gefangen, aber man mußte ihn in Schutzhaft nehmen, da er nach der Befreiung Dummheiten machte... Hätte man in Schweden Ruhe in dieser Sache, so werde er eines Tages in Stockholm auftauchen...»

Die schwedische Regierung zögert

Die «Dummheiten», deretwegen Raoul verhaftet wurde, bestanden darin, daß er seine Schützlinge auch gegen die Uebergriffe der «Befreier» zu schützen suchte. Am 22. Novem-

Eine Aufnahme aus Budapest am 1. Dezember 1944: Raoul Wallenberg sitzt rechts außen am Tisch und hält hier auf einer Zweigstelle der Schwedischen Gesandtschaft Besprechungen mit seinen Mitarbeitern ab, um immer wieder neue Rettungsaktionen in die Wege zu leiten. Die Verhaftung durch die Russen machte seinem Wirken ein jähes Ende.

zellen Ostern *Undén* noch irgendein Beamter des Außenamtes wußten etwas von dieser offiziellen Mitteilung der Sowjetunion, bis ich im Februar 1951 die Beweise hierfür publizierte. Herr *Undén*, der im Herbst 1945 Außenminister wurde, erklärte in der Zeitungs polemik, die im Anschluß an meine Publikation entstand, daß sich im Archiv des Ministeriums nicht die geringste Notiz betr. diese Mitteilung der Frau Kollontay befinde. Ich selbst bekam das genaue Beweismaterial für diese offizielle russische Mitteilung betr. Raouls Gefangenschaft erst im Jahre 1949..., dank der klugen Arbeit der Halbschwester Raouls, *Frau Nina Lagergren*, die den schriftlichen Beweis anläßlich ihres Aufenthaltes in Rom beschaffte. Damals befand sich Günther in Rom als schwedischer Gesandter.

Ein «volksdemokratischer» Gesandter als «graue Eminenz»

Eine eigenartige Rolle hat der bereits genannte *Wibhelm Böhm* gespielt. Einige Monate nach Schluß des Zweiten Weltkrieges reiste Böhm nach Budapest. Böhm war 1919 in Bela Kuns kommunistischer Regierung ungarischer Kriegsminister gewesen. Vor dem Zusammenbruch dieser Diktatur aber floh er nach Österreich und später nach Schweden, wo er sich als Repräsentant der ungarischen Sozialdemokratie zur Persona grata bei der schwedischen Sozialdemokratie machte. Nun wollte Böhm ungarischer Gesandter in Stockholm werden, und das gelang ihm auch. Als ungarischer Minister in

Stockholm wurde er zur Spinne in jenem Netz von Lug und Trug, das um Raouls «Verschwinden» gesponnen wurde. Er erklärte in einem Interview, das er am 28. Juni 1946 der sozialdemokratischen Schwedenszeitung «Aftonbladet» gab, man habe auf der Straße Budapest—Debrecen die Kleider Wallenbergs und der russischen Eskorte, die ihn angeblich auf einer Autoreise zum russischen Hauptquartier begleitete, aufgefunden. Ich hatte nachher eine Unterredung mit dem ungarischen Minister Böhm. Er versuchte, sich mit allgemeinen Redensarten um eine genaue Beantwortung der Frage zu drücken: Welche Beweise hatte er für seine Behauptungen, daß Raoul bei einer Autofahrt am 17. Januar 1945 auf dem Weg von Pest nach Debrecen von Nazis ermordet worden sei? Schließlich explodierte Böhm, der nach 26 als armer Flüchtling verbrachten Jahren nun in einer Gesandtschaft saß, und er schrie mich an: Ich verbiete dir, so zu einem Gesandten zu reden! Was geht dich diese Sache überhaupt an? Verbrenn dir nicht die Finger. Raoul war ein braver Kerl, aber auch er mischte sich nach Budapests Befreiung in Dinge, die ihn nichts angingen. Er ist tot, muß tot sein!

Zwischen 19 Uhr und Mitternacht des gleichen Tages war ich bei Raouls Mutter. Anwesend war der Oberdirektor der Staatlichen Krankenhäuser, *Fredrik von Dardel*, Raouls Stiefvater, Erzieher und nun Vormund während der Zeit seiner Abwesenheit. (Raouls Vater — Leutnant der königlichen Flotte — war im Mai

1912, knapp 23 Jahre alt, an einer auf See zu-gezo-genen Krankheit gestorben. Raoul war kaum sechs Jahre alt, als seine Mutter sich mit Fredrik von Dardel verheiratete, der Raouls Freund und Berater wurde. Die Dardels stammen aus der Schweiz — dort schreiben sie sich de Dardel. Vor mehr als 100 Jahren kam der Stammvater des schwedischen Zweiges, dessen Mutter Schwedin war, auf Wunsch des Königs hierher.)

Raoul lebt!

Raouls Mutter legte mir alle Dokumente und Aufzeichnungen vor. Sie hatte jedes Gespräch mit Beamten des Außenamtes notiert. Herr und Frau von Dardel baten mich, ihnen zu helfen, ihren Sohn zu retten. Und ich versprach dies.

Im Juli 1946 publizierte ich den ersten Artikel im Kampf um Raoul. Ich warf dem Ungar-Minister Böhm mit klaren Worten Unwahrheit vor. Ich wies nach, daß die Straße von Pest nach Debrecen seit Oktober 1944 fest in russischer Hand und völlig frei von feindlichen Kräften war. Daß seit Wochen vor dem 17. Januar 1945 kein deutsches Flugzeug über diesem Gebiet sich gezeigt hatte, daß daher alle Behauptungen, «Raoul und seine russische Eskorte seien von Feinden ermordet worden», freie Erfindungen seien.

Im November 1946 erschien mein Buch «Raoul Wallenberg — Diplomat, Kämpfer, Samariter». Ich publizierte genügend Beweise dafür, daß Raoul unmöglich von Nazis ermor-

det worden sein konnte, und daß er sich seit 13. Januar 1945 bestimmt in russischer Gefangenschaft befinde. Unter anderem berichtete ich: Am 15. September 1946 erklärte ein russischer Diplomat in Gegenwart des russischen Militärattachés bei einem Empfang auf der Stockholmer Sowjetbotschaft einer Dame: «Raoul Wallenberg lebt, und es geht ihm gut. Er ist nicht direkt gefangen, aber man mußte ihn in Schutzhaft nehmen, da er nach der Befreiung Dummheiten machte... Halte man in Schweden die Ruhe in dieser Sache, so werde er eines Tages in Stockholm auftauchen...»

Die schwedische Regierung zögert

Die «Dummheiten», dererwegen Raoul verhaftet wurde, bestanden darin, daß er seine Schützlinge auch gegen die Uebergriffe der «Befreier» zu schützen suchte. Am 22. November 1946 hielt ich auf Einladung des Ministerpräsidenten, *Tage Erlander*, ein Referat im Ministerrat. Einer der Anwesenden betonte, daß das ein ganz besonderes Ereignis sei: denn außer dem norwegischen Ministerpräsidenten Gerhardsen sei niemals einem Außenminister diese Ehreung widerfahren. Resultat meines Vortrages war, daß der zur Zeit als Außenminister amtierende Ministerpräsident dem Justizminister den Auftrag gab, eine Note mit Forderung auf Freigabe Raouls zu formulieren, die beförderlichst nach Moskau abgesandt werden sollte. Diese Note ist aber nie abgegangen... Statt dessen erklärten der Mini-

(Fortsetzung auf Seite 35)

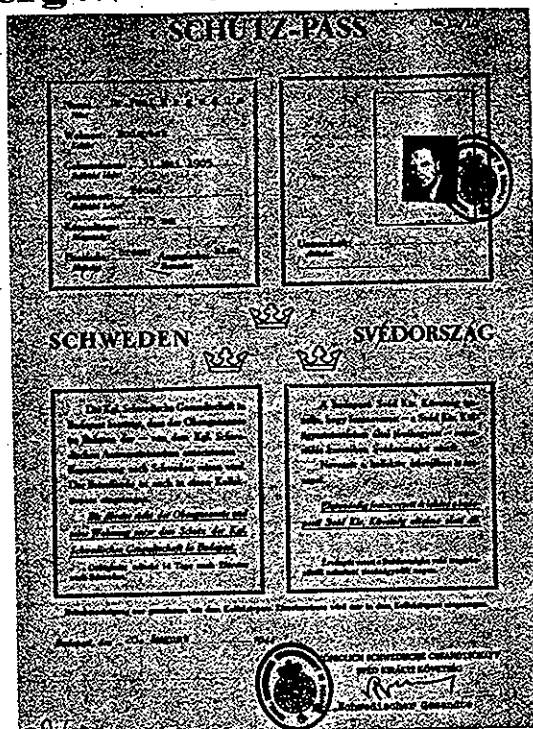
Befreit Wallenberg! (Fortsetzung von Seite 17)

sterpräsident und der Außenminister wiederholt im Reichstag, es gäbe keinen Beweis dafür, daß Wallenberg von den Russen verhaftet worden sei. Niemals wurde die Freigabe und Heimsendung Wallenbergs gefordert, sondern in allen Démarchen nur die bescheidene Forderung auf Nachforschungen gestellt. Doch der Kampf ging weiter. Im Jahre 1947 bekam ich eine neue Mitarbeiterin, Frau *Birgitta de Vylder-Bellander*. Sie nahm mir die Außenarbeit ab, schuf Kontakte mit der öffentlichen Meinung, und bald war sie Vorsitzende der «Raoul-Wallenberg-Aktion», in der sich über eine Million schwedischer Frauen und Männer zusammengeschlossen haben. Bis zum August 1947 hatten die Russen alle Démarchen Schwedens betreffend Wallenberg unbeantwortet gelassen. Erst als unsere Aktion ein öffentliches Schreiben an Stalin richtete, kam eine — wenn auch negative — Antwort.

Wyschinski weiß von nichts...

Am 18. August 1947 erklärte *Wyschinski*, Wallenberg sei den Russen unbekannt, und es sei auch unmöglich gewesen, den russischen Offizier zu finden, dessen Rapport den Vizeaußenminister *Dekanossov* zu seiner Note vom 16. Januar 1945 veranlaßt habe (laut welcher Note die Russen Raoul Wallenberg in Schutzhaft genommen hatten). Jener Offizier war der Kommandant von Pest, der Sowjetgeneral *Tschernischew*, dessen Tagesbefehl die Tatsache der Schutznahme Wallenbergs enthielt und der in Publikationen der ungarischen Kommunisten zitiert wurde.

Auf einer Pressekonferenz wurde auf Antrag des Vertreters der größten Tageszeitung beschlossen: ein Komitee prominenter Personen verschiedener Parteien soll mein und des Außenamtes Material prüfen und feststellen, ob meine Behauptungen oder die des Außen-

Zehntausende solcher Schutzpässe stellte Wallenberg in Budapest aus, um bedrohte Menschen zu retten. Ohne Raoul wären diese jeder völkerrechtlichen Grundlage entbehrenden «Pässe» wertloses Papier gewesen.

amtes richtig seien. Der Generalsekretär des Außenamtes, Baron Beck-Friis, gab uns die Erlaubnis, auch Material, das vom Ministerium für geheim erklärt worden sei, diesem Komitee vorzulegen.

Im Oktober 1947 veröffentlichte das Komitee sein Gutachten: «Es ist bewiesen, daß Raoul Wallenberg vom Januar 1945 bis vor ganz kurzer Zeit sich in Gefängnissen außerhalb und innerhalb der USSR befand». — Vorsitzender des Komitees war *Anders Örne*, Generalpostmeister, ehemaliger Minister, Sozialdemokrat, einer der Gründer des schwedischen Genossenschaftswesens und noch heute

von der Regierung mit dem Vortagen königlichen Komitees betraut.

Der Kampf um die Wahrheit g

Aber die Regierung glaubte nicht, den gefangenen Legationsfreien zu können. — Im Jahre 1948 ich Beweismaterial aus dem Geheim publizieren. In steigendem Maße die Presse und die Bevölkerung h. Kampf. Am 15. Dezember 1948 lichte ich das Zeugnis eines aus rfangenschaft heimgekehrten itali

von der Regierung mit dem Vorsitz in wichtigen königlichen Komitees betraut.

Der Kampf um die Wahrheit geht weiter

Aber die Regierung glaubte noch immer nicht, den gefangenen Legationssekretär befreien zu können. — Im Jahre 1951 begann ich Beweismaterial aus dem Geheimarchiv zu publizieren. In steigendem Maße stellten sich die Presse und die Bevölkerung hinter unseren Kampf. Am 15. Dezember 1951 veröffentlichte ich das Zeugnis eines aus russischer Gefangenschaft heimgekehrten italienischen Di-

plomaten, der jahrelang im gleichen Moskauer Gefängnis wie Raoul gesessen hatte.

Seither schwieg ich. — Aber jeder vernünftige Mensch muß doch begreifen, daß das nicht Resignation bedeutet. Und wer das nicht begriffen hat, der muß doch aus der Ehrung, die dem Helden der Humanität an des Königs Geburtstag zuteil wurde, schließen, daß Raoul Wallenberg nicht mehr vergessen werden kann, und daß der Kampf für seine Befreiung heute nicht mehr die Sache einer kleinen Schar ist, sondern des ganzen schwedischen Volkes mit seinem König und seiner Regierung an der Spitze.

lte Wallenberg
hen zu retten.
htlichen Grund-
papier gewesen.

eralsekretär des
s, gab uns die
om Ministerium
ei, diesem Ko-

ndlichte das Ko-
t bewiesen, daß
ar 1945 bis vor
ängnissen außer-
fund». — Vor-
nders Örne, Ge-
Minister, Sozial-
er des schwedi-
und noch heute

Agg. ad av. Konsulär i Turin
nekällan felaktigheter.

PRO-MEMORIA

Lämnad av konsulär i Turin till
Sve. Rådets Bergeström 14 dec. 1945

ad 18/12 52

Rumiano Mario Agostino di Alessandro e di Belletto Maria, nato a Torino il 4/6/1923, qui residente in via Luigi Ornato 10, risulta di regolare condotta in genere, senza precedenti in questi atti.-

Risiede in Torino dalla nascita e gode buona reputazione in pubblico.-

Non si occupa di politica.-

E' impiegato con funzioni di assistente presso la Soc. Cooperativa Lavoratori Associati, con sede in via Cosmo 5, e versa in discrete condizioni economiche.- Militare di leva, dopo 18 settembre 1943 rispose al bando di chiamata alle armi della r.s.i ma, al momento di presentarsi al proprio reparto, disertò rifugiandosi a Giaglione presso i familiari, colà sfollati.- Nel gennaio 1944 durante un viaggio in ferrovia da Susa a Torino, fu catturato da soldati tedeschi ed adibito a lavori di scarico e carico su vagoni ferroviari.- Fu, quindi, deportato in Germania, a Mamburgo, e successivamente trasferito a Budapest, dove conobbe certo Dr. Wamos, ebreo, addetto ai servizi del lavoro, ed una ragazza, a nome Bacagny Irma, abitante in Major Utza 32, i quali erano in contatto col diplomatico svedese Wallenberg, che faceva ottenere salvacondotti per la Svezia.-

Le relazioni del Rumiano con le predette persone durarono fino al settembre 1944, epoca in cui fu distrutto da sabotatori il ponte Isola S. Margherita di Budapest.-

Fatto prigioniero dai russi a Komoron nell'Epifania del 1945, il Rumiano seguì per una ventina di giorni l'esercito russo, venendo poi internato a Atvan, dove si trovava pure il Dr. Wamos, dal quale seppe che il diplomatico svedese Wallenberg era stato arrestato dai russi.-

Addetto al servizio porta-feriti, quegli ebbe modo di rivedere in Romania, nell'ottobre 1945, in una stazione di smistamento prigionieri, il funzionario svedese, il quale fu fatto proseguire per la Russia.-

Il Rumiano rimpatriò nel dicembre 1945.-

Engfeldt/DS

röd lapp m. 1053.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 18 december 1952

Strängt förtroligt.

2 bil.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

Med anledning av Sundfeldts handbrev den 8 dennes till
Anger angående Reutersnotisen från Stockholm om Raoul Wallen-
berg får jag för Din strängt förtroliga kännedom översända
avskrift jämte bilaga av Dahlmans handbrev den 18 november
till Belfrage.

Jarring

Ambassadören H ä g g l ö f,

p.t. Stockholm.

exp. 18/12-52
K.

inb. 20/12. 1952. 39 27
Haag den 18 december 1952.

10/11 Juvierman.

Broder,

I anslutning till vår skrivelse 596 den 5 inne-
varande december angående bl.a. holländska fångar i
Sovjetunionen ber jag få meddela, att gårdagens "De
Telegraaf" innehåller en intervju med en från Ryssland
hemvänd holländsk fånge, som uppgett att åtminstone
fyrtioen holländska män och en holländsk kvinna fort-
farande finnas i Ryssland, dömda till tvångsarbete
under tider varierande mellan 5 och 25 år. Varför jag
anser mig böra skriva särskilt om denna sak är, att
den kvinnliga fången namngives som en viss Regina
Meisberg, som tidigare varit holländsk journalist och
under kriget skulle ha arbetat vid svenska konsulatet
i Berlin. Enligt den från Ryssland hemvände fången
skulle hon av ryssarna ha erbjudits repatriering via
Moskva men efter att ha transporterats från det ena
fånglägret till det andra ha dömts till 25 års tvångs-
arbete våren 1950.

Envoyén Dahlman
Stockholm

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

ang. sjöborgsutredningen

STOCKHOLM			29/12	1952
N:o 30 ✓		BUD Chiffer.	BIL.	
INK. D. N:o				
AVD.	GR.	MAL.		
P	L	Eu ^I		

Svensk Köln

4 För särskilt ändamål är vi intresserade erfara vilken uppgift en Dr. Karl Kindermann adress Wollfach (Schwarzwald) Friedrichstrasse 46 har. Han betecknas som Bevollmäktigter Vertreter des Internationalen Comitées der "Genfer Zonen" bei den Behörden der Deutschen Bundesrepublik. Tacksamma om Eder förfrågan hos tyska vederbörjande ej hos Kindermann kan göras rutinmässigt såsom t.ex. i samband med viseringsansökan. Telegrafera.

Cabinet

29/12 kl. 14.30 u.w.

Juli 29/12 52
223/5758

HEIM

RA-

P 2 Cu I

Samtal med doktor Eugen Glietenberg, boende Christian
Hesstrasse 69 i Leverkusen, anställd vid Leverkusen-Bayer-
werk.

Doktor Glietenberg kom den 1/3 1943 till zon 1 i Krasnogorsk och stannade där denna gång till i juni 1943, då han överfördes till Butyrkafängelset. Efter att ha hållits fången där några dagar skickades han till ett krigsfångeläger i Jelabuga. Den 13/3 1944 återfördes han till zon 1 i Krasnogorsk och stannade där till i september 1944. Under månaderna september-december 1944 hölls han fången i Butyrkafängelset, kom därefter några dagar tillbaka till zon 1 samt överfördes den 29 december 1944 till arbetslägret i zon 2, där han kvarestannade den 12/4 1946. Efter detta datum passerade han flertalet andra krigsfångeläger och kom den 5/4 1947 på nytt tillbaka till Krasnogorsk, denna gång till zon 1, och här stannade han till i juni 1947, varefter han på nytt sändes vidare till nya läger. Ovanstående tidsuppgifter lämnade doktor Glietenberg efter att ha kontrollerat anteckningar i en anteckningsbok, och han förklarade, att tidigare tidsuppgifter, antecknade av en man från Suchdienst, äro felaktiga.

Det var riktigt att mannen från Suchdienst visat upp ett fotografi över en person i militäruniform, och doktor Glietenberg hade funnit vissa likheter mellan detta fotografi och en man, som doktor Glietenberg sett i Krasnogorsklägret, säkerligen vid någon tidpunkt efter det att doktor Glietenberg samtalat med de båda svenskarna af Sandeberg (av mannen från Suchdienst kallad Santberg) och den svenske sjömannen, vilkens namn Glietenberg igenkände såsom varande Erlandsson, när jag nämnde namnet. Om doktor Glietenberg över huvud taget sett Wallenberg, måste detta alltså ha skett i zon 2, där doktor Glietenberg sammanträffade med af Sandeberg och Erlandsson. Han har aldrig sagt till mannen från Suchdienst, att han erfarit, att Wallenberg skulle ha befunnit sig i karantänsbaracken, utan denna av mannen från Suchdienst antecknade uppgift måste ha berott på ett missförstånd. Ett antal fotografier, bland vilka tre olika tag-

ningar av Wallenberg förekommo, framlades för doktor Glietenberg, men han kunde icke taga ut vare sig ungdomsporträttet (passfotot) eller det senast tagna fotot av Wallenberg. Med hänsyn till senare erfarenhet av tillförlitligheten eller rättare sagt otillförlitligheten av mannens från Suchdienst anteckningar är det tydligt, att man icke kan sätta någon tilltro till dessa, och då doktor Glietenberg icke har någon bestämdare minnesbild, torde det vara tvivelaktigt om man kan fästa något större avseende vid doktor Glietenbergs utsaga. (Jämför dock Arthur Schwarts' utsaga. I båda fallen rör det sig om en iakttagelse i zon 2).

Under samtalen med af Sandeberg och Erlandsson hade doktor Glietenberg icke hört omtalas att någon svensk man utöver af Sandeberg och Erlandsson skulle ha befunnit sig i ryskt fångläger eller fängelse.

Doktor Glietenberg kände till att några polska adelsfamiljer voro internerade i Krasnogorsk-lägre och han sammanträffade troligen 1946 på lasarettet i lägre med en furst Radziwil. Han känner icke till huruvida någon av de polska adelsfamiljerna kommit ut till Väst-Europa.

Bland personer som eventuellt skulle kunna lämna upplysningar om huruvida Wallenberg befann sig i Krasnogorsk-lägre nämnde doktor Glietenberg en person vid namn Kirschgeorg från Siegen i West-falen. Denne var "starchi" i en av barackerna i zon 1. En styvson till Himmler, von der Ahe, befann sig också i lägre. Okänt om han återvänt.

Under vistelsen i Krasnogorsk lärde doktor Glietenberg känna en person vid namn Hille, som var något slags lägerchef. Han bor under adress 42 Schulstrasse, Hattingen an der Ruhr. Denne man hade blivit tillfångatagen vid Kurland. (Jämför af Sandebergs uppgift om cellspionen Hille, som skulle ha haft någonting med Kurlandsändaren att göra. Man frågar sig om uppgifterna om Bautzen kan vara felaktiga och om denne Hille från Hattingen kan vara den åsyftade Hille. Jag tänker därvid närmast på af Sandebergs relativt svaga minne. Då Hattingen inte ligger alltför långt avlägset från Köln kunde måhända attaché Hammarskjöld vid lämpligt tillfälle söka kontakt med Hille.

En överste, friherre von Bütingen var i zon 1 i Kras-

Don 10, Sandeberg
↓
af P.
-
månadstid
kan
kontakta
s.s.

nogorsk-lägrät från våren 1945-1947. Han hade blivit tillfångatagen i Kurland.

En doktor Karteller var sjukhusläkare innan doktor Hass tillträdde denna befattning. Doktor Karteller bor i Marburg.

En överste Schröter var likaledes i Krasnogorsk-lägrät. Han bor Robert Kochstrasse 17 i Würzburg hos en familj Halse.

Anton Niess från Röhrbach bei Welschen Ennest bei Sieger, var länge i Krasnogorsk-lägrät.

En person vid namn Hunoldt boende under adress Mannheim 215/9 var länge i Krasnogorsk-lägrät.

Vidare fanns det en "Obermusikmeister" Kaufmann, vilken också länge var i Krasnogorsk-lägrät. Jämför Assi Hahns bok "Ich spreche die Wahrheit", där Kaufmann omnämnes. Okänt om han återvänt.

Läkaren, doktor Kaufmann, borde enligt doktor Glietenbergs utsaga känna väl till vilka personer, som befunnit sig i karantänsbaracken, när Kaufmann på ett eller annat sätt beredde sig tillträdde till denna barack, där han hade något kärleksmöte med en eller flera av de internerade damerna. Måhända är det svårt att få honom att prata just med hänsyn till dessa historier. Även beträffande doktor Kaufmann hänvisar jag till Hahns bok, av vilken framgår att Kaufmann var verksam i Antifa-rörelsen.

Jensen (se Willi Jensen) var ordonnans i läger n:r 27 och borde ha haft goda möjligheter att skaffa sig uppgifter om olika personer.

Möjligt är att en major von Cannstein från Giessem, Kreis Hameln, vilken också varit i lägrät, kan lämna upplysningar. Han kände af Sandeberg.

En ungersk general Dejeux (enligt Hahns bok stavat Dejő) befann sig också i lägrät.

Doktor Glietenberg tillfrågades om han under sin vistelse i Krasnogorsk-lägrät hört att en tysk vid namn Wallenberg skulle ha befunnit sig i lägrät, detta med hänsyn till pater Josef Schreiners uttalanden. Doktor Glietenberg förklarade omedelbart, att pater Josef troligtvis förväxlat namnet Wallenberg med namnet på en person, som bodde i samma

Dec 20 ??

Oh!

barack som Pater Josef. Där fanns nämligen en tysk som hette Wallendar eller Wallendahl.

Stockholm den 11 december 1952.

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "Otto Quisenberry". The signature is written in dark ink and is positioned below the date line.

127 *eller Lundberg 5/1*
redaktionen

Sub. 29/12 röd lapp.
223-6134

P2 Enr I 29 12 52

5.3

Samtal den 27 december 1952 med fröken Birgitta Martens, boende Heleneborgsgatan 11, Stockholm, tel. 42 24 57.

by
Tillsammans med sin moder, som var född svenska, hade hon vid sammanbrottet 1945 vistats i Berlin och då där erhållit något slags svenskt skyddspass, så att hon och modern skulle kunna komma över till Sverige. I likhet med bl.a. redaktören af Sandeberg hade hon förts via Moskva med avsikt att därifrån komma till Stockholm. Hon och modern hade tillika med den övriga s.k. svenskgruppen blivit internerade i zon 1 i Krasnogorsk-lägre och närmare bestämt där i karantänsbaracken. Baracken som innehöll troligtvis tio rum, fördelade med fem på vardera sidan med en mittgång, var försedd med dörrar på de båda kortväggarna, och den ena dörren hade förbindelse med lägerledningens kontor, under det att den andra var avsedd som förbindelse med den övriga delen av zon 1, ehuru dylik förbindelse icke kunde uppnås på grund av att karantänsbaracken var omgiven med ett högt trästaket.

Då fröken Martens anlände till karantänsbaracken, befann sig den i tidigare berättelse omnämnde Wolfgang Meiners där som barackäldeste (starchi), men enligt vad fröken Martens trodde sig minnas, hade Meiners haft denna befattning endast mycket kort tid. (Den s.k. svenskgruppen anlände till Krasnogorsklägre den 21 juni 1945).

5/12 Redaktionen
och
och
och
Den tidigare likaledes omnämnde jugoslaven Ivan Dianovic blev barackäldeste först efter det att fröken Martens lämnat karantänsbaracken (hon frigavs i november 1945) men han hade tjänstgjort som tolk inom baracken, under den tid som fröken Martens vistades där. Han hade icke varit krigsfånge i ordets egentliga betydelse utan troligen vistats frivilligt i Ryssland, varefter han blivit internerad. Dianovic, som var jude torde ha varit 1945 omkring 34-35 år gammal. Fröken Martens vet att han lämnat Ryssland, och han vistas nu i Palestina. Detta vet fröken Martens genom att en väninna till henne brevväxlat med Dianovic, och fröken Martens tror att hon genom väninnan skall kunna få reda på adressen till Dianovic.

↓
Fröken Martens har den 29/12 1952 meddelat, att hon nu erhållit adressen till Dianovic, vilken i själva verket heter Ivan Deanovich. Han bor under adress 12 Massada, Str., Haifa, Israel.

Med hänsyn till att Deanovich vid olika tillfällen tjänstgjort som tolk i karantänsbaracken skulle det kunna vara möjligt, att han skall kunna yttra sig om, huruvida Wallenberg verkligen befunnit sig i Krasnogorsk-lägrät. Sedan nu adressen är känd borde ett samtal komma till stånd mellan Deanovich och någon man från beskickningen i Israel. Troligt är att Deanovich talade ryska.

Den i Edgar Klaus' berättelse omnämnda Marie-Louise Hoth befann sig enligt uppgifter från fröken Martens i karantänsbaracken redan då fröken Martens kom dit, och fröken Hoth hade uppgivit att hon även tidigare bott i baracken. Imotsats till övriga interner hade fröken Hoth rättighet att lämna baracken och vistas inom zon 1:s område. Då de olika rummen i baracken icke voro låsta måste fröken Hoth ha haft tillfälle att taga reda på vilka övriga interner, som befunne sig där, varför hon säkerligen skall kunna lämna uppgift om, huruvida Wallenberg befunne sig i denna barack. Det högsta antalet interner som befann sig i karantänsbaracken var 150.

Som chef för banian (badinrättningen inom zon 1) tjänstgjorde ingenjören Albert Kulzer, boende under adress Velden, a/Wils, Bayern. Denne man bör enligt fröken Martens ha haft stora möjligheter att skaffa sig uppgifter om de internerade i karantänsbaracken.

Doktor Kaufmann (omnämnd i flera tidigare berättelser) tjänstgjorde som assistent åt en rysk kvinnlig läkare och på grund av denna sin tjänstgöring hade han tillträde till karantänsbaracken.

På särskild fråga förklarade fröken Martens, att hon aldrig hört namnet Wallenberg nämnas i lägrät under den tid hon befann sig där.

Stockholm den 29 december 1952.

*Gu. 30/12
Hoth - P.
immarskjöld.
9/12, Janning -
Kunlin*

Otto Quisling

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 30 december 1952. 19

Personligt och strängt förtroligt.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^I

Broder,

Såsom Du måhända erinrar Dig från Danielssons och Ditt besök hos tyske medborgaren Edgar Klaus i Forchheim omnämnde han en tyska, troligen född år 1911, vilkens namn han trodde vara Hoth, som skulle ha haft tillträde till karantänsbaracken i Krasnogorsk-lägrät. Vid ett senare samtal med Regieringsrat Magnus Stadler erinrade denne sig även tyskan, vilkens förnamn säkerligen vore Marie Louise.

Vi ha nu från annat håll erfarit, att Hoth troligen varit i eller kunnat få tillträde till karantänsbaracken redan före den 21 juni 1945 (då som bekant den s.k. svenskgruppen med bl. a. redaktör Edvard af Sandeberg kom dit). Hon kan sålunda tänkas sitta inne med uppgifter av värde i vårt fall.

Jag får be Dig vara vänlig genom de kanaler Du använder i dessa fall söka uppsåra Hoth och om möjligt få ett samtal tillstånd med henne på sedvanligt sätt, d.v.s. utan att ställa ledfrågor.

Engfeldt

Beskickningssekreterare Peder Hammarskjöld,

B e r n .

exp. 31/12-52
B.

På Danielssons begäran
E.E.

29/12 52
Danielsson
Kauten

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETStockholm den 5 januari 1953. 19
STOCKHOLM
Personligt och strängt förtroligt.

N:o 3

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

L

Lau^T

u. HEMLIG

5/1

Komm. Danielsson,
f.k.

Engfeldt

exp. 8/1/53
i.e.

Broder,

Den efter krigsslutet under ett år till Ryssland bortförde svenske journalisten Edvard af Sandeberg inberättade på sin tid till utrikesdepartementet, att han av medfångar i Ryssland hörde omtalas, att även en annan svensk, nämligen Raoul Wallenberg, befunde sig i rysk fångenskap.

Med ledning av uppgifter, som Sandeberg lämnat, ha vi bedrivit mycket ingående efterforskningar. Av vissa skäl är vår uppmärksamhet, i vad avser tiden närmast efter krigsslutet, starkt riktad mot krigsfängelägre Krasnogorsk, några mil utan för Moskva, där Sandeberg under en tid höll i förvar. Lägre var indelat i tre zoner; intresset knyter sig främst till en i zon 1, förmodligen på våren 1945 från de övriga barackerna avspärrad byggnad, kallad karantänsbaracken, i vilken prominenta fångar åtminstone under någon tid synas ha förvarats. Sandeberg omnämner, att en jugoslav vid namn Ivan Dianovic vid Sandebergs ankomst till Krasnogorsk den 21 juni 1945 var vice befälhavare för baracken. Under Sandebergs vistelse där till den 16 augusti 1945 - blev Dianovic befälhavare. Sandeberg blev god vän med mannen, som troligen var titoist.

Våra försök att spåra denne jugoslavs adress synas ha krönts med framgång. Enligt vad som uppgivits för oss, skall han i själva verket heta Ivan Deanovich och bo under adress 12, Nassada Str., Haifa. Enligt den källa, genom vilken vi fått adressen, hade Deanovich tjänstgjort som tolk i karantänsbaracken fram till ungefär november 1945 och först därefter blivit "Barackenältester". Han skall icke ha varit krigsfånge i ordets egentliga bemärkelse, utan troligen vistats frivil-

Chargé d'Affaires G. H e d e n g r e n,
T e l A v i v .

exp. 5/1-53
75

ligt i Ryssland, varefter han blivit internerad.

Jag får nu be Dig taga kontakt med Deanovich, för att utröna om han vet någonting om "en annan svensk" i rysk fångenskap än Sandeberg och sjömannen Erlandsson. Dessa anlände den 21 juni 1945 till karantänsbaracken, tillsammans med ett 10-tal andra personer från Berlin, och synas samtliga ha gått under benämningen "svenskgruppen". Det är viktigt, att Du noga tänker igenom, hur samtalet med Deanovich bör läggas upp, då han möjligen sitter inne med betydelsefulla upplysningar rörande tiden före den 21 juni. Bäst är väl att åberopa våra samtal med Sandeberg i samband med efterforskningar av "en annan svensk". Wallenbergs namn bör Du icke nämna, med mindre Du efter ett ingående samtal anser det önskvärt för att eventuellt klargöra begreppen. Över huvud taget är det viktigaste - förutom att vinna mannens förtroende - att icke ställa några ledande frågor; har han nämligen saker av vikt att komma med, är det betydelsefullt att vara förvissad om, att upplysningarna lämnats utan påverkan. Bra vore under alla omständigheter att få en uttömmande redogörelse av Deanovich om förhållandena i och kring baracken, såsom när den avspärrades, vilka slags fångar, som hölls där före midsommaren 1945 och vart fångarna brukade föras efter vistelsen i karantänsbaracken; kan någon annan anträffbar person än han tänkas ha upplysningar att lämna om någon "annan svensk" etc. etc.

Jag är tacksam, om Ditt svar insändes till mig personligen i tre exemplar.

(Arne Lundberg)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

ex. 2 till

» 3 »

» 4 » Jarring

Från Bonn

Avsant den 8 /1 19 53 kl. 13.00

Inkom den 8 /1 19 53 kl. 13.00

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 10: B		1
Avd. P	Gr. 2	Mål. Lu ^I

Ljörberg utsedningen

AN A.G.

~~Chiffertelegram~~
Ankulerat. Telefonsamtal
i stället - re di. 2 från
Bonn 5.8

1. Edert chiffer 30.

Auswertiges Amt upplyser, att Kindermann i Tyskland uppträder som representant för Association Internationale pour la Protection des Populations Civiles pendant la Guerre, en icke-officiell, privatfinansierad organisation, grundad i Paris 1931, sedermera flyttad till Genève. Kindermann är icke erkänd av förbundsrepublikens myndigheter som dylik representant och betecknas som "icke just persona grata" hos nämnda myndigheter. Skola vi ^{söka} skaffa ytterligare uppgifter om Kindermann?

Göransson

P.M.

Med anledning av ett önskemål, som framförts av 1:e legationssekreterare Stig Engfeldt, beträffande under- tecknads mening om vilka ytterligare personer, omnämnda i promemorior, som under tiden 16/12 - 29/12 1952 överlämnats av undertecknad till Utrikesdepartementet, som borde höras i wallenbergssaken, har jag äran anföra följande:

1. Ungerske medborgaren, f.d. ministern i Wien, Laszlo Bártok, vilken nu skall vara boende i Brasilien. Han är omnämnd i promemoria över samtal med italienske medborgaren Zoltan de Rivo.
2. Tyska medborgaren Marie-Louise (?) Hoth, torde vara född omkring 1911. Finnes omnämnd i promemoria över samtal med tyske medborgaren Edgar Klaus.
3. En schweizisk medborgare, vilken skulle ha haft en betydande ställning inom det schweiziska Röda Korset. Omnämnd i promemoria över samtal med Pfarrer Josef Schreiner. (Innan ytterligare åtgärd företages torde man kunna avvakta besked angående resultatet av samtalet med fröken Hoth, vilken måhända är i stånd att ge sådana upplysningar, att klarhet vinnes, huruvida Wallenberg verkligen befann sig i karantänsbaracken i Krasnogorsk-lägrät, där även den schweiziske Röda Kors-mannen skulle ha varit internerad).
4. F.d. jugoslaviske medborgaren Ivan Deanovich, boende under adress 12 Nassada Str., Haifa, Israel, omnämnd under namnet Ivan Dianovic i promemoria över samtal med Regierungsrat Magnus Stadtler samt under namnet Deanovich i promemoria över samtal med fröken Birgitta Martens.
5. Tyske medborgare, med. dr. Hass, vilken skall tjänst- göra på ett sjukhus i staden Fürth i närheten av Nürn- berg. Han är omnämnd i promemoria över samtal med Regierungsrat Magnus Stadtler, och likaledes i pro- memoria med samtal med leg.läkaren Richard Horstmann.
6. Tyske medborgaren, friherren Philipp von Wamboldt, omnämnd av förenämnde läkaren Richard Horstmann - se promemoria över samtal med Horstmann. Von Wam- boldt kan möjligtvis på grund av sin ställning som sjuk-

Anmält för poliskontroll

Ullr 9/1 Janing-
Thyberg.

Ullr. Engfeldt -
Kammaradjöf
30/12

Ullr. Lundberg -
Hedengren 5/1

Ullr. Kammaradjöf
jämfr ingen-
jör Josef Gil-
lesens prome-
moria.

Ullr 9/1 Janing-
Kammar.

Ullr.

vårdare i Krasnogorsk-lägrät ha haft större rörelsefrihet än övriga interner och kan därför möjligtvis ha träffat Wallenberg.

7. Tyske medborgaren Hille, boende under adress 42 Schulstrasse, Hattingen an der Ruhr. Omnämd i promemoria över samtal med tyske doktorn Eugen Glietenberg - sidan 2 -. Även om denne Hille icke är identisk med den av af Sandeberg omnämnde, skulle det dock vara intressant att höra Hille, då ju denne i likhet med den av af Sandeberg omnämnde skulle ha befunnit sig i Kyrland, varför han måhända känner sin namne och kan lämna en del uppgifter om den av oss eftersökte Hille.

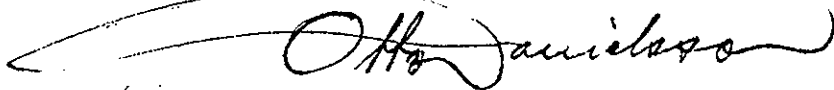
8. Tyske medborgaren Albert Kulzer, boende under adress Velden, a/Vils, Bayern. Omnämd i promemoria över samtal med fröken Birgitta Martens. Såväl fröken Martens som andra tyska krigsfångar ha uttryckt sin mening om att chefen för "banian", belägen i zon 1 i Krasnogorsk-lägrät, borde ha haft goda möjligheter att skaffa sig uppgifter om de internerade i Krasnogorsk-lägrät. Vid tiden för Wallenbergs eventuella vistelse i lägrät var Kulzer chef för "banian".

Beträffande von Wamboldts och doktor Hass adresser hänvisas till skrivelse av den 11 december 1952 från legationssekreterare T. Hammarskjöld.

+ + + + +

Övriga personer, som omnämns i de tidigare åberopade promemoriorna, anser jag icke böra höras för närvarande. Vid samtalen med de olika sagesmännen nedtecknade jag dock namnen för den händelse att något om namnen skulle bli aktuellt i något annat sammanhang.

Stockholm den 7 januari 1953.

*Hammarskjöld
tillagd av mig
S.H.*

*Yll. Janing-
- Kuntia 9/1.*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

Från Bonn

ex. 2 till

» 3 » tagits av sek. Engfeldt.

» 4 »

Avsant den 9 / 1 1953 kl. 1220

Inkom den 9 / 1 1953 kl. 1230

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 10. B		2
Avd. P	Gr. 2	Mål. E I

Yarling red.

And.

2. Brådskanie för Kabinetssekreteraren.

Primo. Författaren Rudolf Philipp har idag per telefon från München meddelat, att han enligt Kabinetssekreterarens uppdrag tagit kontakt med Kindermann, vårt chiffer 1. Då jag för Philipp antydde tyska vederbörandes negativa inställning mot denne, uttryckte Philipp önskan att redan idag bli underrättad, om Kabinetssekreteraren anser, att han bör bryta kontakten eller försiktigt fortsätta den. Han fortsätter, till dess kontraorder kommer.

Secundo. Kunna vi delge Philipp alla upplysningar, vi må erhålla om Kindermann?

Göransson

På insatser av Kabinets-

Ringf. Göransson o. red. (i förhållande vidlag)

1. Under hinder Ph. försiktigt fortsätta. Han kan själv bestämma närmare

o. kan i övrigt insatser, betr. dets. uppträdande.

2. Secundo bevarat med ja. Ingen anledning förka för mycket. Troligtvis belen kan provas senare.

S.S.

9/1

Coll.: *[Signature]*

R

RADIOTJÄNST

KUNGSGATAN 8

STOCKHOLM

TEL. 223040

POSTGIROKONTO 1302

STOCKHOLM den 8 januari 1953.

Kungl. Utrikesdepartementet

Stockholm

INK. UTRIKES DEP:T		
D. No 230 125		
9 JAN 1953		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	EuT

*Je m'adresse
à l'ambassade
16/1 53*

ad/2a.

Härmed be vi få översända inneliggande
skrivelse rörande Raoul Wallenberg jämte
kopia av vårt svar till brevskrivaren, doktor
Engelson i Genève.

Stockholm som ovan.

Bo Willners
Bo Willners

Brev bör adresseras till Radiotjänst, icke till någon av dess funktionärer personligen.

DOCTEUR M. ENGELSON

MÉDECIN-CHIRURGIEN

Boulevard James-Fazy 10

GENÈVE

Téléphone 2 99 44

De 13 h. à 15 h. et de 18 h. à 19 h.

Le 22 déc. 1952.

Messieurs,

Un groupe d'amis suisses, ainsi
que des membres de deux grandes associa-
tions internationales, désirent prendre
part activement à l'action entreprise
en faveur de Raoul Wallenberg.

Nous serions heureux que vous
veuillez bien, à cet effet, vous mettre
en contact avec nous.

Veillez agréer Messieurs
l'assurance de mes sentiments
distingués.

J. Alliez

P2 Ev I

BoW/HU

xx, le 8 janvier 1953.

M. Docteur M. Engelson
Boulevard James-Fazy 10
Genève

Cher Monsieur,

Nous avons reçu votre lettre du 22 décembre concernant "l'action Raoul Wallenberg" et nous nous empressons de vous informer que le ministre des affaires étrangères a cette question en main. Par conséquent nous avons pris la liberté de remettre votre demande à son département.

Veuillez agréer, Monsieur, l'assurance de nos sentiments les meilleurs.

AB RADIOTJÄNST

Bo Willners

Suède

pg En¹
3893

Genève 2 Gare Cornavin
R 503

"Action Raoul Wallenberg"

c/o Radio
Information Service

Dr ENGELSON
10, Bd James Fazy
GENÈVE

Stockholm
Suède

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm 19 januari 1953.19

Personligt och strängt förtroligt.

N:o //

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Lun^I

10/9

a

HEMLIG.

Danielsson, f.k.
u.Engfeldt.10/1-53
wp

Broder,

En av våra källor i Raoul Wallenberg-ärendet, en förutvarande anställd i ungerska utrikesministeriet, har uppgivit, att f.d. ungerske ministern i Wien, Iaszlo Bártok, som skall ha "hoppat av" i juni 1947 och nu bo i Brasilien, på sin tid insänt en hemligstämplad rapport till Budapest med en uppgift om att Wallenberg blivit igenkänd av en österrikare i något fångläger. Tidpunkten för rapportens avfattande torde ha varit i slutet av 1946 eller i början av 1947.

Vad rapporten kan ha innehållit mera i detalj känna vi icke till, men det skulle vara av intresse att få veta, vilken källa Bártok haft för rapporten. Kanske skulle han vara benägen att yppa något härom nu, givetvis under förutsättning att man talar om för honom, hur vi själva fått uppslaget att taga kontakt med honom och för vilket syfte?

För Din personliga information vill jag erinra om att en österrikisk baron von Masburg omkring den här relevanta tiden lämnat uppgifter om att han under sin fångenskap hos ryssarna på slottet Cékis utanför Bratislava sett en man, som skulle ha varit "svensk konsul". Uppgifter härrörande från Masburg publicerades i pressen och det är icke uteslutet att Bártoks rapport handlat just om Masburg. Det Masburgska spåret har noggrant undersökts av oss. Det är föga sannolikt, att Bártoks rapport, om den berört samma ämne, kan ge något nytt. Saken är emellertid trots detta av intresse med hänsyn till den av ungerska vederbörande hösten 1948 arrangerade processen mot pilkorsarna, vid vilken man grundlöst sökte leda i bevis, att Wallenberg skulle ha mördats av pilkorsare. Det

Envoyén T h y b e r g,
Rio de Janeiro.

Exp. 9/11
S.E.

kan under sådana omständigheter vara värdefullt för oss att veta, att en rapport föreligger i ungerska utrikesministeriet om att Wallenberg iakttagits i ett fängslager långt efter den tidpunkt, då han skulle ha mördats.

Därest Du bedömer det möjligt, vore jag sålunda tacksam, om Du ville taga kontakt med Bártok.

(Gunnar Jarring)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETStockholm den 9 januari 1953.¹⁹
STOCKHOLM
Personligt och strängt förtroligt.

N:o 12		BIL
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

HEMLIG

9/1

a
Danielsson,
f.k.

u. Engfeldt

exp. 10/1-53
js.

Broder,

En av våra källor i Raoul Wallenberg-ärendet från Krasnogorsk-lägre har uttryckt som sin mening, att chefen för badinrättningen inom zon 1, tyske medborgaren Albert Kulzer, boende under adress Velden a/Vils, Bayern, bör ha haft goda möjligheter att skaffa sig uppgifter om de internerade. Kulzer var chef för "banian" under våren 1945. Det synes angeläget att komma i kontakt med Kulzer och jag får be Dig vid tillfälle uppdraga åt förslagsvis Peder Hammarskjöld att besöka honom.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra om von Wamboldt - Hammarskjölds handbrev 11/12 till Engfeldt. Såsom Danielsson torde ha framfört till Hammarskjöld, är vi tack-samma om kontakt jämväl upptages med Wamboldt liksom med den i samma brev omnämnde Dr. Heinz Hass.

(Gunnar Jarring)

Envoyén K u m l i n ,
B o n n .exp. 10/1-53
js.

LÉGATION DE SUÈDE

röd lapp

nr. 962
Pa. 2. 2. 10/1-53

Warszawa den 30 december 1952.

s/s "Iwan"

R 90.

Strängt Förbott.

Warszawa den 30 december 1952.
Överlämnas till Utrikesrådet, Envoyén
Gunnar J a r r i n g, Utrikesdepar-
tementet, för kännedom.

(Eric von Post)

Broder,

Danska Social-Demokraten för den 23 november 1952 inne-
höll en längre intervju med en dansk matros Hans Carl Erichsen,
som just anlänt hem efter att i 2½ år ha suttit i polska
fängelser. I denna intervju heter det bl.a.:

"Jeg var først i et stort fængsel i Stettin, derpå i
en arbejdslejr og sendtes endelig i et stenværk, hvor
jeg sammen med en mængde andre udlændinge arbejdede
under forhold, der kan lige tilles med Hitlers koncentra-
tionslejre. Der var i dette stenværk både danske og
nordmænd, svenskere, englændere og franskmænd, og jeg
ved, at der rundt om i andre polske fangelejr sidder
mange skandinaver, der er fængslet uforskyldt."

Enligt vad danske chargé d'affaires sagt mig har han fått
intrycket att Erichsens uttalanden i flera hänseenden varit
overdriftiga. Han hade emellertid den 1 december skrivit till
danska utrikesministeriet och föreslagit att en undersökning
gjordes om Erichsens uttalanden i denna punkt.

Till svenske pastorn i Stettin, Lång, lär Erichsen ha
talat om att en svensk vid namn Johan skulle ha varit i ett av
de läger han vistats i.

Med 258 U 15.12.1952 delgavs mig en rapport från statspo-
lisen angående det sedan den 18 februari 1948 försvunna svenska
lastfartyget s/s "Iwan", som sagda dag avseglat från Ustka
(Stolpmünde) och sedermera ej avhörts. En av de personer, som
enligt rapporten hörts, har uttalat den förmodan, att manska-
pet från "Iwan" lever i fängelse någonstans i Ryssland eller
Polen. Jag har inte kunnat undgå att sammanställa Erichsens
uttalanden med denna polisrapport och undrar om det ej vore
skäl att inhämta de upplysningar som tilläventyrs kunna erhållas
av Erichsen. Även om Erichsens uttalanden kanske äro åtskilligt
fantasibetonade, kan det ju tinkas, att någon sanningsgrund fö-
religger och intet spår efter de försvunna bör lämnas ounde-
rskt.

Utrikesrådet S. Petrén,
Utrikesdepartementet.

(Eric von Post)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Köln

Avsant den 12 / 1 1953 kl. 1840

Inkom den 12 / 1 1953 kl. 2005

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 10: B		3
Avd. P	Gr. 2	Mål. E I

X meddelad pr tfu 2030
BM

in. bym. Köln
12.1.53 kl. 23⁵⁰

pg

— 3. —

cy

Vårt chiffer 2. Brådskanie för Engfeldt.

Primo. Philipp meddelar per telefon från Frankfurt, att saken går bra. Han arbetar försiktigt vidare och hoppas vara åter i Stockholm den 16, sänder därför ej utförligare rapport nu.

Secundo. Philipp begär, att vi hos tyska myndigheter för hans räkning kontrollera, om viss person, som till Philipp uttalat sig positivt om Kindermann, och som uppger sig ha nyckelpost i västtysk underrättelsetjänst, innehar angiven post. Vi förmoda, att hinder icke möter men vore tacksamma erhålla någon indikation, i vilken utsträckning vi fortsättningsvis kunna bistå Philipp. Telegrafera.

Kumlin

13 JAN 1952
11 12 1
10 2
9 3
8 4
7 6 5

Originaltelegram

13/1 Tel. Tek.

sent 1952

INCL. UTT	
D. Ed	
12	
AVT	

d

cabinet sthlm

svensk - bonn

ew qwxq 32 12/1 52

P2

cabinet sthlm

ok

5 3 braadskande foer engfeldt fraan goeransson vaart telefonsamtal
7.4 nioende vederboerande oenskar laana 500 dm av beskickningen .
tacksam besked angaaende huruvida vi kunna tillmoetesgaa
kumlin

svensk - bonn

27 w

cabinet sthlm

zzzzzzz i

4. 12/1,
Rom den 7 januari 1952.3

Förtroligt.

2 bil.

19 P

pu

Broder,

9. 11.

Som jag nämnde för Dig vid vårt sammanträffande, har konsuln i Turin hos därvarande Universitet försökt få uppgifter angående dr Vamos. Konsuln meddelar nu, att han från Universitetets sida icke kunnat få några upplysningar, då någon person med detta namn ej finnes i Universitetets annaler.

Konsulen söker nu med Rumianos hjälp på andra vägar erhålla personaluppgifter angående Vamos.

Jag närsluter två tidningsutklipp ("Tempo" den 6 december 1952). Danielsson önskar få del av den utklippta artikeln.

Med hjärtliga hälsningar
Din tvingarne
Olof Tegenstråhle

Vem övertager detta ärende efter Dig?

Förste Sekreteraren S. Engfeldt,
Utrikesdepartementet.

benigno - 1 - 1

TRISTE DESTINO DI UN FILANTROPO

Un diplomatico svedese è "prigioniero," in Russia

Raul Wallenberg, Primo Segretario di Svezia a Budapest, nei tristi giorni del '43 dopo aver aiutato gli antifitedeschi fu fatto scomparire

Vienna, 5 dicembre. Quando, nel 1943, gli italiani che si trovavano a Budapest si divisero in due opposte fazioni, neofascisti e cosiddetti badogliani, e ciò in seguito alla liberazione di Mussolini dal Gran Sasso, la Reale legazione di Svezia assunse la tutela degli interessi del Governo legittimo, quello di Vittorio Emanuele III. Molti connazionali che erano riusciti a rimanere nella capitale ungherese senza sottostare alle imposizioni della rappresentanza diplomatica di Salò, trovarono nei funzionari della Legazione di Svezia aiuto e protezione.

A quell'epoca — si era ormai al momento decisivo della guerra — il nome del Primo Segretario della Legazione svedese, Raul Wallenberg, divenne noto a tutti coloro, e furono molti, italiani in prima linea, che ebbero bisogno di appoggio, di ottenere qualche garanzia per la propria sicurezza personale.

Il Wallenberg, spesso di propria iniziativa, aveva salvato dalla Gestapo molte persone che, altrimenti, avrebbero fatto una brutta fine. Mentre le truppe sovietiche erano quasi alle porte di Budapest e le misure di controllo erano state rese ancora più aspre dai tedeschi e dalla polizia magiara, sempre su iniziativa del diplomatico svedese coloro che avevano da temere sgradite sorprese specie se stranieri, furono muniti di dichiarazioni scritte in lingua russa in cui si attestava che colui che ne era in possesso non era stato un elemento nemico degli Alleati, non aveva agito mai nell'interesse dei tedeschi e tanto meno era stato un collaborazionista.

Agli italiani che, avendo dovuto optare o per il Governo di Salò o per quello di Badoglio, avevano scelto quello legittimo (che gli ungheresi prima dell'arresto di Horthy avevano riconosciuto per tale, limitandosi a riconoscere solo de facto quello fascista) i funzionari della Legazione di Svezia rilasciarono speciali attestati in cui era detto che l'interessato non avendo voluto riconoscere per suo Governo quello della Repubblica sociale si trovava sotto la protezione della Svezia che curava gli interessi in Ungheria del Regno d'Italia.

Ma l'attività del Wallenberg non si riduceva soltanto a questo; anche moltissimi ebrei, sfuggiti alle retate, avevano ottenuto alla Legazione di Svezia documenti spesso falsi, aiuti ed anche interventi diretti nei casi in cui i plotoni di esecuzione erano già pronti a funzionare. Alcuni di questi perseguitati politici, quando ancora c'era il modo, e il tempo per tentarlo, avevano potuto rag-

tanto accogliendo sconosciuti, e peggio, in divisa tedesca. E non ne ebbero, ma riuscirono sempre a superare gli ostacoli, i sospetti e persino gli ordini di qualche gerarca minore che, in extremis, avrebbe voluto fare piazza pulita anche di quei diplomatici neutrali che si adoperavano in tutti i modi contro il Terzo Reich in guerra.

Dopo quel finimondo che fu l'assedio di Budapest e l'arrivo dei primi reparti sovietici, salvo qualche caso assai sgradevole da imputarsi soprattutto al caos del momento, i documenti rilasciati dalla Legazione di Svezia servirono; e se non ad altro a richiamare l'attenzione del Comando russo sul fatto che molti stranieri andavano considerati quali elementi non nemici. E fu con vera costernazione che si apprese, non appena liberata Pest, mentre dall'altra parte del Danubio, a Buda si combatteva ancora, essere stato Wallenberg arrestato dalla Gestapo (ciò sarebbe avvenuto il 17 gennaio del 1945) e la notizia la divulgarono i sovietici.

Un certo tempo dopo, la sua scomparsa, radio Mosca trasmise che Wallenberg era stato ucciso dai militi delle SS. Il Governo di Stoccolma, però, non credette a questa versione. Ricerche condotte tra ex prigionieri in Russia, sembra abbiano permesso al Governo svedese di stabilire che Raul Wallenberg era stato, invece, arrestato dalla polizia sovietica a Budapest e condotto in Russia. Un ex diplomatico italiano ed altre persone che furono nelle carceri russe raccontarono di avere avuto per vicino di cella il Wallenberg. Il Governo svedese ha fin qui compiuto ripetuti passi per avere notizie del diplomatico, ma senza alcun risultato non

avendo Mosca mai risposto in proposito.

Lo scorso mese Re Gustavo ha insignito Wallenberg della massima onorificenza per meriti umanitari, onorificenza che non viene mai concessa alla memoria, bensì soltanto a persone in vita. Ciò dimostra che a Stoccolma si ritiene per certo che il Wallenberg è vivo e che si spera, come sperano molti che dal coraggioso diplomatico sono stati beneficiati, o salvati, di vederlo ritornare in Patria.

PAOLO BUSINARI

prese specie se stranieri, furono muniti di dichiarazioni scritte in lingua russa in cui si attestava che colui che ne era in possesso non era stato un elemento nemico degli Alleati, non aveva agito mai nell'interesse dei tedeschi e tanto meno era stato un collaborazionista.

Agli italiani che, avendo dovuto optare o per il Governo di Salò o per quello di Badoglio, avevano scelto quello legittimo (che gli ungheresi prima dell'arresto di Horthy avevano riconosciuto per tale, limitandosi a riconoscere solo *de facto* quello fascista) i funzionari della Legazione di Svezia rilasciarono speciali attestati in cui era detto che l'interessato non avendo voluto riconoscere per suo Governo quello della Repubblica sociale si trovava sotto la protezione della Svezia che curava gli interessi in Ungheria del Regno d'Italia.

Ma l'attività del Wallenberg non si riduceva soltanto a questo; anche moltissimi ebrei, sfuggiti alle retate, avevano ottenuto alla Legazione di Svezia documenti spesso falsi, aiuti ed anche interventi diretti nei casi in cui i plotoni di esecuzione erano già pronti a funzionare. Alcuni di questi perseguitati politici, quando ancora c'era il modo e il tempo per tentarlo, avevano potuto raggiungere muniti di falsi passaporti qualche Paese neutrale.

Chi scrive, riuscito ad uscire dall'internamento e fare ritorno a Budapest con un falso certificato medico, e ciò quasi alla vigilia dell'assedio, ebbe modo di seguire il lavoro coraggioso, anche se non sempre ortodosso dal punto di vista legale, degli Svedesi e soprattutto di Wallenberg. Una mattina, mentre infuriava un bombardamento aereo, a Buda nella villa dove era situata la rappresentanza diplomatica svedese mi imbattei in anticamera con due giovanissimi soldati in uniforme delle SS germaniche. Erano due italiani reclutati, uno nel Veneto e l'altro in Lombardia, che chiedevano di potere ottenere qualche documento di identità volendo disertare. Non so se i due ragazzi, alla fine, poterono ottenere quanto chiedevano; certamente i funzionari svedesi correvano un bel rischio sol-

Wallenberg era stato, invece, arrestato dalla polizia sovietica a Budapest e condotto in Russia. Un ex diplomatico italiano ed altre persone che furono nelle carceri russe raccontarono di avere avuto per vicino di cella il Wallenberg. Il Governo svedese ha fin qui compiuto ripetuti passi per avere notizie del diplomatico, ma senza alcun risultato non

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Sjöborgsutredningen.

STOCKHOLM 12 jan		19 58
N:o 1	chiffer BUD	BIL.
INK. D. N:o enl. tfmsamtal. md sekr. Engfeldt		
AVD.	GR.	MÅL.

SVENSK KÖLN

Edert chiffer 3. Av Philipp begärd
förfrågan hos vissa myndigheter bör t.v. anstå. Erforderlig
kontroll kan verkställas senare och eventuellt på annan väg.
Ni bör i övrigt ge Philipp stöd som synes skäligt. Telegra-
fera om tveksamhet härvidlag uppstår.

Cabinet.

kl. 2350
BM

röd lapp

13
P 2 an I

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 7 januari 1953.

Personligt och Strängt förtroligt.

R 18.

1 bil. (i 3 ex.)

HEMLIG.

Anger/DS

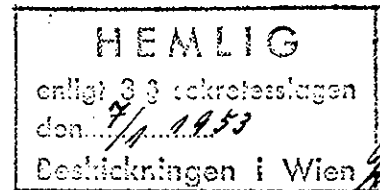
a + b

22/1

Danielsson, f.k.

u. Anger

exp. 22/1 R.

122.

Herr Utrikesråd,

ly

./.

Härmed får jag insända en strängt förtrolig promemoria över samtal med f.d. ungerske medborgaren, dr. Aladar Feigl, vilken på eget initiativ uppsökte beskickningen den 5 innevarande månad för att lämna upplysningar i Bendelärendet. Feigl gjorde på mig intryck av att vara vederhäftig och utgör han säkerligen en tillförlitlig informationskälla, därest departementet skulle vilja erhålla ytterligare upplysningar, som Feigl kan tänkas sitta inne med. Jag har uppmanat Feigl, att han skall meddela mig på lämpligt sätt, därest han skulle kunna erinra sig ytterligare detaljer, som kunna tänkas vara av värde i detta ärende.

Med utmärkt högaktning.

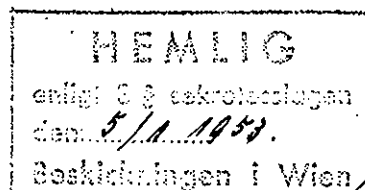
Hon Utrikesrådets tillfröjande,

Gunnar Larsson

Utrikesrådet G. J a r r i n g,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Strängt förtroligt.

P.M.

Den 5 innevarande månad uppsöktes beskickningen av f.d. ungerske medborgaren, numera statslöse dr. Aladar F e i g l, född den 26 april 1898 i Gyöngyös (Ungern) och för närvarande bosatt i Wien under adress Reichsratstrasse 15/9. F., som är jude, uppgav, att han uppsökte beskickningen på grund av en notis i någon Wientidning för några veckor sedan angående den svenska démarchen i Moskva i Wallenbergsaffären (se hbf Belfrage-Dahlman 13.11.1952). Tillfrågad varför han först i dag uppsökt beskickningen, svarade F., att allt vad han ämnade berätta i denna sak hade han redan på sin tid meddelat en herr Wilmos Forgacs, vilken hade förbindelser med Wallenbergs familj och vilken, såsom han trodde sig hava anledning att antaga, skulle underrätta familjen Wallenberg om hans iakttagelser i ärendet. Då han emellertid observerat det omnämnda pressmeddelandet var han övertygad om att så icke skett och att han därför för beskickningen numera ville berätta vad han visste i fallet.

F. uppgav sig ha varit chef för det svenska lasarettet i Budapest under adress Tatra Uza 12. Den 16 januari 1945 kl. 06.00 hade stadsdelen Pest besatts av ryssarna. Klockan 10.00 samma dag såg han Wallenberg på gatan tala med två högre ryska officerare, vilka åtföljdes av en eskort NKVD-män med gröna mössor. När han fått syn på Wallenberg gick han fram till denne och uppmanade honom att komma till lasarettet. W., som verkade något irriterad, svarade, att det för närvarande icke kunde gå för sig, men att han skulle försöka komma till lasarettet nästkommande dag. I F:s sällskap befann sig en Paul Nevy, ungersk medborgare, och troligen fortfarande bosatt i Budapest. När Nevy därpå gjorde ett försök

att följa Wallenberg, bortkördes han av ryssarna.

Den 17 januari 1945 hade F. skickat ut två personer för att skaffa livsmedel och medikament för lasarettet. Dessa två personer voro advokaten Ladislaus Nemes och ingenjören Erwin Gomperz. Båda två möjligen fortfarande bosatta i Budapest. Ifrågavarande personer återvände efter några timmar och berättade, att de hade ansökt om hjälp hos polisstationen på Bela Uza i Budapest, där man svarat, att man tyvärr icke kunde hjälpa, då poliskontoret numera stod under ett ryskt kommando på Rottenbilleruzo 4 C, dit man kunde hänvända sig. Vederbörande uppsökte nämnda kommandoställe, där man tillmötesgick deras begäran om livsmedel och medikament. Man frågade, om det verkligen var en svensk, som innehade ledningen av ifrågavarande lasarett. Då vederbörande trodde, att det möjligen kunde vara till fördel, om så vore fallet och kanske lättare att erhålla den begärda hjälpen, svarade de jakande. Ryssarna trodde därför att Feigl var svensk medborgare. Man lät genom Nemes och Gomperz uppmana F. att genast personligen infinna sig på nämnda kommandoställe. Då F. emellertid på grund av frostsador i benet icke kunde gå, återsände han både Nemes och Gomperz för att säga ryssarna detta. Efter någon stund kom en rysk jeep, som hämtade F. Nemes och Gomperz skickades bort och F. underkastades ett förhör, som varade i fyra timmar. Det framhölls för honom, att han skulle berätta allt han visste, då han befunno sig på ett ställe, där man sysslade med kontraspionage. Vederbörande ryssar förklarade, att de hade belägg för att svenskarna hade spionerat för tysk räkning och att det vore bäst för F. om han ville bekänna. F. förklarade då, att han överhuvudtaget icke var svensk medborgare och att han utom Wallenberg icke kände någon annan svensk i Budapest. Ryssarna sade härpå, att de redan hade Wallenberg och att det därför skulle vara fördelaktigast för F. själv, om han ville ställa sina tjänster såsom agent till förfogande, då härigenom hela den svenska frågan möjligen kunde uppklaras. F. upprepade än en gång, att han inte kände någon annan än Wallenberg och att han därför ej heller vore i tillfälle att kunna göra något för ryssarna. Om Wallenberg berättade F. för ryssarna, att W. alltid och endast sett sin uppgift i att tillvarataga judarnas intressen i Ungern och man behövde ej heller tro, att W. haft någon annan verksamhet. Man nämnde för F. ytterligare två namn på svenska medborgare, som F. dessvärre nu

icke kunde erinra sig. Han vet bara så mycket, att det hade varit fråga om två svenskar, som enligt ryssarna redan flytt till Prag. Efter förhöret fick F. lämna kommandostället och återvända hem. Då just den 17 januari 1945 häktats hundratals personer, som sedan transporterades till Ryssland, bad F. ryska vederbörande om en passersedel så att han obehindrat kunde komma hem. Ett sådant papper ställdes också ut och F. minns, att detsamma var undertecknat av en major Hachlow. Med detta papper i handen hade han sedan kunnat taga sig hem utan svårigheter.

Här må tilläggas, att F. var av den uppfattningen, att ryssarna väl kände till de i Budapest ackrediterade svenska diplomaternas personliga förhållanden. Sålunda hade man för F. uppgivit, att envoyén Danielsson icke torde ha någon större faiblesse för engelsmännen, efter det att Danielsson i Kairo haft en personlig kontrovers på familjeplanet med en därstädes ackrediterad engelsk diplomat.

Samma dag hade en hos svenskarna anställd chaufför vid namn Aldass berättat för Feigl, att han vid Budapests Stadtpark i en bil och åtföljd av ^{cirka fem} ryssar sett Wallenberg tillsammans med den sistnämndes private chaufför Langfelder. Aldass hade haft möjlighet att tillfråga Langfelder vart de skulle taga vägen och erhållit som svar, att de skulle resa till Debrecen. Sedan dess har F. icke hört något mera varken om Wallenberg eller om Langfelder.

Efter ungefär ett år hade F. sett en artikel i en ungersk tidskrift med ett fotografi, föreställande en pilkorsare, som enligt tidningen dömts till döden på grund av att han uppgavs ha mördat Wallenberg. F., som kände redaktören för tidskriften ifråga, Bela Szabo (vilken tidskrift det varit fråga om kunde F. icke mera erinra sig) ringde till denne och sade, att saken icke kunde stämma, då han självkände till fallet Wallenberg och att denne av allt att döma torde befinna sig i ryssarnas händer. Szabo svarade, att han endast kunde giva honom det goda rådet att icke inblanda sig i denna affär, då han erhållit ifrågavarande uppgifter från officiellt håll.

F. uppgav avslutningsvis, att W. alltid haft ett litet kassaskrin med sig, vilket innehållit pengar och värdesaker.

Kassaskrinet hade Wallenberg emellertid icke mera med sig,
när F. såg W. tillsammans med ryssarna.

Om sig själv uppgav F., att han den 9 april 1950
med ungerskt pass legalt lämnat Ungern tillsammans med sin
fru samt att han sedan dess uppehållit sig dels i Wien dels
ock i Frankfurt am Main. Såsom referens nämnde F. en pianist
Edit Wohl, numera gift Ernst, vilken enligt uppgift lär vara
bosatt i Sverige.. Hon lär kunna bekräfta, att det var F., som
hade sett Wallenberg sista gången den 16 januari 1945.

Härovan omnämnde Aldass lär numera vara överste-
löjtnant vid polisen i Budapest.

Wien den 5 januari 1953.

L

Bern den 9 januari 1953.

Förtroligt. 2 bil.

16/1 Hammarström, Bern.

A7.

Broder,

I slutet av november mottog jag i avskrift bifogade brev från vår konsul i Genève, Pasche, angående en kortfattad förfrågan från en viss dr. Engelson på platsen, som ville närmare orientera sig i affären Wallenberg.

I anledning därav replikerade jag med begäran om konfidentiella upplysningar angående syftet med E:s démarche samt om han gjort sig känd såsom föreläsare. Vid min återkomst hit efter julen fann jag ävenledes bifogade svar från Pasche den 5.12.52.

Jag skulle nu vilja höra vad man i Stockholm anser om Engelsons plan på en föreläsning. Om denna skulle gillas - vad finns för dokumentation på tyska, franska eller engelska att sätta i händerna på vederbörande ?

Min tillgivne
J. Hammarström

AVSKRIFT
CONSULAT ROYAL DE SUEDE
GENEVE

Monsieur le Ministre Torsten Hammarström
Légation de Suède
Marienstrasse 30
Berne

Monsieur le Ministre,

Veillez trouver ci-joint l'original de la lettre que m'adresse le Docteur Engelson qui désire une documentation sur Monsieur Raoul Wallenberg.

Je ne possède pas de renseignement sur l'affaire Wallenberg, mais vu la nature des démarches qui ont déjà été entreprises sur le plan de politique internationale, je préfère vous soumettre la demande qui m'est adressée.

Je précise que le Docteur Engelson n'est pas à Genève, un grand médecin de première classe; je ne lui connais pas d'appartenances politique déterminées. Si vous le désirez, j'essayerai d'obtenir des renseignements plus complets à ce sujet.

Je vous serais bien obligé, Monsieur le Ministre, de me donner des instructions pour la réponse à donner à Monsieur Engelson, et je vous prie d'agréer l'assurance de mes sentiments distingués.

Albert Pasche
Consul de Suède

Stämpel

Genève, le 28 novembre 1952.

Copy
Bil. 2. t. Hbr Hammarström-Jarring
den 9.1.53.

Monsieur le Ministre T. HAMMARSTROM
Légation de Suède
Marienstrasse 30
B E R N E

Aff. Engelson.

Monsieur le Ministre,

Par votre lettre du 1er. décembre
vous me demandiez de prendre des renseignements complé-
mentaires sur la question qui nous a été posée par
Monsieur le Docteur Engelson.

Voici ce que je peux vous dire
aujourd'hui.

Ce n'est pas en sa qualité de médecin
que le Docteur Engelson s'intéresse à Monsieur R. Wallenberg.

Ce docteur fait partie d'un groupement
à but humanitaire, c'est ainsi que j'ai appris qu'il
était membre de la section de Genève, de la

"Fraternité Mondiale".

Comme vous le savez probablement déjà,
ce groupement est à base essentiellement religieuse, et
réunit des hommes de toutes religions. Il s'agit d'une
émanation américaine, et en Suisse on compte une section à
Zurich et à Genève. Chaque section est présidée par trois
présidents, un protestant, un catholique et un israélite.
Le président israélite en charge est l'avocat Jean
Brunschvig à Genève, et le président protestant, mon ami
Maître Gampert, notaire, membre comme moi du Rotary Club
de Genève.

Le Docteur Engelson considérant que le
traitement qui a dû être infligé à Raoul Wallenberg a été
provoqué par son action de protection des populations
israélites, a estimé qu'il appartenait aux groupements
israélites, soit d'honorer sa mémoire si l'on peut obtenir
la preuve de sa mort, soit de rendre hommage à l'action
humanitaire qu'il avait entreprise à l'époque.

* Le Dr. Engelson a proposé à Maître Jean
Brunschvig, qui est également un membre très influent de la
loge Bne-Brith juive de Genève, d'attirer l'attention des
milieux israélites mondiaux sur le cas de Raoul Wallenberg.

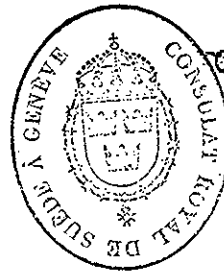
Maître Brunschvig, selon ce qu'il m'a personnellement déclaré, approuve l'idée du Dr. Engelson, et a demandé à ce dernier de se documenter sur toute l'affaire Wallenberg.

Ces Messieurs pensent être bien placés, soit comme membres actifs de la loge Bne-Brith, dont la centrale est à Washington, centrale qui serait également alertée, soit par le truchement de la section de Genève de la Fraternité Mondiale dont le centre social se trouve également à Washington, pour attirer l'attention de tous les membres de ces Institutions, et éventuellement "faire quelque chose en faveur de Wallenberg" (sic).

Voici Monsieur le Ministre les renseignements que j'ai pu obtenir. Comme vous le voyez, il ne s'agit pas précisément d'une manœuvre politique, mais d'une recherche de documentation complète qui permettrait aux instigateurs de ce mouvement de rendre hommage à la noble action désintéressée du grand patriote suédois.

La question ^{est} de savoir jusqu'où pourrait aller ce mouvement d'opinion, et s'il ne viendrait pas peut-être à l'encontre de la position qu'a adoptée dans cette affaire le Gouvernement suédois. Par contre, ce mouvement pourrait ~~peut-être renforcer précisément les démarches entreprises,~~ ~~mais est-ce bien le moment lorsqu'on en juge par la~~ campagne antisémite déclenchée de l'autre côté du rideau de fer, à l'occasion du procès de Prague. Mais ceci ne sont que des réflexions personnelles.

Espérant que ce que je vous dis ci-dessus pourra vous être utile, je vous prie de croire, Monsieur le Ministre, à l'assurance de mes sentiments distingués.

Albert PASCHE

Consul de Suède

- * P.S. A titre documentaire, je précise que les loges Bne-Brith sont des groupements culturels et de bienfaisance, genre Rotary Club, mais non professionnels, qui se recrutent uniquement dans les milieux israélites et dont l'accès est extrêmement fermé.

GENEVE, le 5 Décembre 1952

Bonn, p.t. Köln den 10 januari 1953.

1 bil.
(i 2 ex.)

Broder,

Jag vore mycket tacksam, om Du ville hjälpa mig med att tillse att bifogade reseräkning avseende min långa bilresa nyligen förses med en påteckning om politiska avdelningens godkännande, så att reseräkningen kan passera utan angivet reseändamål.

Tack för hjälpen
Din tillgivne
Rolf Mannarjohel

Kundin kunde inte avvara någon tjänstbil
så jag fick ta till min Vanguard.

Herr Förste Sekreteraren Engfeldt,
Stockholm.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

STOCKHOLM ²³ 6 /		1903
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

S. E. 12/1
S. E. 12/1
avt. av K. H. - sekret.

Svensk Köln

5 Edert 3 Ingen erinran utlåna femhundra
Cabinet

exp. 13/1 - 53
73.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 16 januari 1953. Personligt och strängt förtroligt.		
N:o 24		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eut

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 9 januari 1953 rörande doktor Engelsons förfrågan i fallet Wallenberg ber jag få meddela, att vi här icke ha något material tillgängligt, som skulle lämna sig att överlämna till Engelson. Vi torde i dagens läge ej heller ha något intresse av att uppmuntra Engelson i hans planer på en föreläsning i ämnet.

Därest hans önskemål att personligen orientera sig i ärendet skulle kvarstå, kan Du emellertid alltid antyda för honom/att det finns en intervju i tidskriften "Sie und er" den 18 december 1952 med författaren R. Philipp, som förutom dennes mera personliga synpunkter även innehåller en del fakta i målet.

(Gunnar Jarring)

Envoyén Hammarström,
Bern.

exp. 16/1 - 53
J.

röd lapp

Sub. 17/1 107 P2 Gen I

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 14 januari 1953.
Personligt och strängt förtroligt.

HEMLIG.

Anger/DS Danielsson, f.k.
19/1

u. Anger. 19/1
exp. 19/1

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 30 december 1952 angående tyskan Marie-Louise Hoth måste jag tyvärr meddela, att denna inte finns registrerad vare sig hos Nachforschungszentrale für Wehrmachtsvermisste i München eller hos Suchdienst des Deutschen Roten Kreuzes i Hamburg-Altona. Jag undrar därför, om inte bland Danielssons papper kan finnas någon anteckning om att våra interlokutörer under november/december-resan skulle ha uttalat sig om hennes vistelseort. Om så inte är fallet återstår nog inget annat än att fråga Stadtler och/eller någon av de övriga, som sade sig känna till Hoth.

Jag vill för ordningens skull tillägga, att den enda kvinna vid namn Hoth, som var registrerad hos Suchdienst (som handhar registreringen av försvunna civilpersoner) var en viss Emilie Hoth, som lär ha avlidit i Ryssland, och vars man, Emil Hoth, bor Hamburg 11, Zollamt Ernst-August-Schleuse.

Beträffande Hille har jag konstaterat, att den i Hattingen/Ruhr, Schulstrasse 42, boende personen med detta namn heter Helmuth Hille, är född den 28 september 1915 därstädes och taktäckare till yrket. Han har varit registrerad i Hattingen i hela sitt liv, vilket ju inte hindrar att han kan ha varit i fångenskap. Anser Du att kontakten bör tagas?

Förste Sekreteraren Engfeldt,
Utrikesdepartementet.

Din tillgäme
Rikshandläggaren

*Den riktiga handl i
Kindermann - ärendet
handlar på 19 k-dor.*

Rudolph Philipp besökte mig den 17/1 för att rapportera rörande sin tyska resa.

Av de personer han under resan sammanträffade med är fyra av speciellt intresse.

1. Kindermann. Denne är enligt Philipp en pålitlig anti-kommunist. Han är emellertid naiv och knappast användbar annat än som kontaktman till de ryska avhopparna i Väst-tyskland.
2. Heinz. Denne är enligt Philipp chef för den tyska militära underrättelsetjänsten. Ernst Paul och Arvid Fredborg känner båda Heinz och går i god för honom. Heinz visade Philipp sitt "Dienstausweis des Bundeskanzleramtes nr A 23". Han har tjänstebil. Han håller till i något som föreställer bokförlag, där dock enligt Philipp inga böcker finnas. Heinz gick i god för Kindermann som pålitlig vis-à-vis rysarna. Heinz tillhörde under kriget Canarias folk och var 20 juli-man.
- 3) Klimov. Avhoppad rysk general, som förtjänade mycket pengar på en bok om förhållandena bakom järnridån. Denne antydde sig ha kontakter bakom järnridån, men lovade icke att företaga sig något, han ville först studera saken närmare. Philipp anser att han vill fråga amerikanska underrättelsetjänsten, för vilken han sannolikt arbetar, huruvida han får ge sig in i Wallenbergs-historien.
4. Ahmed Bigi, pseudonym "Amba". Turk, som varit i rysk militärtjänst och hoppat av i Finland 1942. Bigi är svårt skadad under kriget. Bigi föreslog att han skulle få en flygbiljett till Wien och 50 Mark - Philipp anser 100 Mark - för att i Wien kontakta Bigis f.d. adjutant, som uppges vara generalmajor i MVD eller MGB. Generalmajoren, vars namn Philipp har, är 38 år gammal. Han har hustru och barn och ämnar med sin familj fly till västzonen. Bigi är övertygad om, att generalmajoren skall göra sitt bästa för att få veta något om Raoul Wallenberg och han tror också, att

generalmajoren har erforderliga kontakter i Moskva.

Efter Philipps hemresa har Bigi skrivit ett brev till Philipp, i vilket han säger, att han just har erfärut att en ryss vid namn Nicolai Michailovitz Kotljar, född 1910, för närvarande skulle befinna sig i tjänst i Östsektorn i Berlin. Denne Kotljar var 1944-1945 "Justizreferent" hos Malinowsky. Är detta riktigt, vet Kotljar med största sannolikhet åtskilligt om Wallenbergs öde. Bigi tror, att Kotljar befinner sig tillfälligt i Öst-Berlin. Bigi vill nu resa till Berlin för att försöka få kontakt med Kotljar, som han tror skall gå med på ett sammanträffande, eftersom Bigi förut träffat Kotljar efter kriget.

Bigi uppger sig ha flytt genom ett fallskärmschopp och blivit tillfångatagen av finnarna den 15 juni 1942 i Kotka. Frigiven den 20/12 1942 från Pohjajärvi officersläger, där det funnits en major Peder och en kapten Mustonen. Bigi skall vid detta tillfälle ha fått hjälp av "turkiske ministern" Zekai Apaidyn, som han dock uppger skall ha varit minister i Stockholm. Någon turk med det namnet har icke funnits vid legationen i Stockholm sedan 1920. Finska beskickningen känner icke till någon turkisk diplomat i Helsingfors med detta namn. Möjligen bör frågan göras i Helsingfors rörande ministern och Bigis fångenskap.

Philipp överlämnade en nedteckning av allt vad han visste rörande de nämnda fyra huvudpersonerna.

Stockholm den 19 januari 1953.

(Arne Lundberg)

Avskrift.

ERICH WOLLENBERG

Bad Godesberg, 14. Januar 1953.

Bad Godesberg

Bürgerstr. 14 Tel. 5501

Herrn
Rudolph Philipp
S t o c k h o l m
Grevturegatan 8 B

Lieber Freund,

wie ich Dich kenne, wirst Du schon sehr gegen mich getobt haben, weil ich nicht postwendend die Auskunft über Dr. Karl Kindermann gab. Aber: das war nicht einfach zu beschaffen, ich wollte sicher gehen, und Kindermann gehört zu den "verstecktesten" Personen in dieser etwas komischen Bundesrepublik. Ich glaube kaum, dass irgendein anderer Dir über seine Person hätte Auskunft geben können.

Die "Genfer Zonen" haben weder etwas mit Genf, noch mit dem Roten Kreuz, noch mit Zonen zu tun. Es ist einfach eine Tarnbezeichnung, die Gott weiss, wie zustande kam. Kindermann ist Mitarbeiter des geheimnisvollen Amtes für Verfassungsschutz, das direkt dem Dr. Lehr (Innenminister), oder auch direkt Adenauer, untersteht, und das durch Geheimfonds finanziert wird (bundesrepublikanische und westalliierte, wohl USA). Die Tatsache, dass dort ein Dr. Karl Kindermann tätig ist, hätte Dir auch ein anderer als ich mitteilen können. Nun fragst Du mich aber, wer dieser Dr. K. ist. Wenn Du von vornherein mir geschrieben hättest, in welcher Angelegenheit er sich an Dich gewandt hat, hättest Du mir viel Arbeit und Dir ungeduldiges Warten erspart. Kindermann war einer von den drei jungen Studenten, die 1924 mit Intourist nach Moskau kamen, dort als "Spione, Agenten, Terroristen usw usw" verhaftet wurden, mit denen man einen Schauprozess machte, wobei zwei der Studenten alles gestanden, Kindermann einfach fassungslos war. Alle drei wurden zu Tode verurteilt und dann theoretisch mit dem damals vom Reichsgericht zu Tode verurteilten russischen General "Gorew", alias "Skobolewski", alias "Helmut", recte: Rose (dieses Recte weiss nur ich!) ausgetauscht. Ich sagte "theoretisch", weil die beiden anderen reumütigen Sünder ein Gesuch machten, nach ihrer Begnadigung, in der SU zu bleiben, was auch geschah. Natürlich war alles ein abgekartetes Spiel, zwischen GPU und den beiden anderen Studenten, gespielt, um Austauschobjekte für Rose zu haben, Vereinbarung zwischen Reichswehr und Rote Armee. Ich kenne einige Hintergründe wesentlich besser, al

Kindermann sie auch heute noch kennt.

Durch dieses seltsam-schreckliche Ereignis wurde Kindermann, bis dahin Entusiast der Sowjetunion und Salonbolschewik, ganz aus der Bahn geschleudert, nach Nervenzusammenbruch usw. Er wurde dann Mitarbeiter, recte Agent des Innenministeriums, wenn ich nicht irre, des preussischen, also bei Severing, oder eben im Reichsinnenministerium. Bei Naziübernahme wurde er - als Jude - mit übernommen, also wurde Antikominternspezialist bei der Gestapo, und nicht nur Antikominternspezialist, auch Judenspezialist. Er hatte z.B. aus den Juden, die Erlaubnis erhielten, jene auszusuchen, die geeignet waren, Agentendienste für das Dritte Reich im Ausland zu machen. Kindermann soll dann auch das Madagaskar-Projekt (Umsiedlung der deutschen Juden nach Madagaskar) angeregt haben. Nach Beendigung des Krieges wurde Kindermann von den Amis im Fernen Osten, in oder bei Japan, verhaftet, zunächst als Kriegsverbrecher, als jüdischer Naziagent. Dann wurde es auf einmal ganz still um ihn. Was geschehen ist, kann ich natürlich nicht wissen. Anzunehmen ist aber, dass Kindermann auch in der Zeit, als er für die Gestapo und das Nazijudenamt tätig war, sich für Juden eingesetzt hat, die jetzt für seine "Entnazifizierung" sorgen. Das ist in Wirklichkeit alles sehr undurchsichtig. So kenne ich aus Casablanca einen Polizeikommissar (Franzosen), der Jagd auf Gaullisten, Freimaurer, Sozialisten und Kommunisten gemacht hat, als treuer Vichyagent, aber zu gleicher Zeit einigen sehr reichen Juden für sehr hohe Schmiergelder, mit denen er angeblich andere Polizeileute schmieren musste, die aber zum grossen Teil in seine eigene Tasche flossen, also zu gleicher Zeit diesen Juden die Ausreise (illegal, mit "legalen" Papieren) nach Übersee, meist USA ermöglicht hat. Nach der Befreiung von Marokko setzten sich diese geretteten Juden, die teilweise in sehr einflussreichen Positionen sich in den USA befanden, für ihren "Retter" ein, der darauf - unter Protest seiner Opfer - nicht nur "entkollaboratisiert" sondern hoch befördert wurde und heute eine leitende Stellung in der Sûreté Nationale einnimmt. Ubrigens derselbe Kommisar, unter dessen persönlicher Leitung ich ganze Tage und Nächte gefoltert (Wasserzelle) und geschlagen wurde, und unter dessen Leitung manche Gaullisten so schwer angeschlagen wurden, dass man sie, um Umstände zu vermeiden, einfach von der 1. Etage (wo die nächtlichen Folterungen stattfanden) in die 3. Etage

trug und dort aus dem Fenster stürzte. Ärztlicher Befund: Selbstmord.

Ich kann natürlich den Fall Kindermann nicht prüfen, da ich aber ein ganz guter Menschenkenner bin, werde ich ihn mir mal persönlich ansehen, ich kann ihm ja aus der Moskauer Vorgeschichte manches erzählen. Ich hatte das schon vor Jahren vor, als der "jüdische Nazikriegsverbrecher" plötzlich verschwand und als ich dann hörte, dass er in seinem Fach (Bekämpfung des Kommunismus) weiter arbeitet, damals bei den Amis. Jetzt habe ich lange nicht mehr an ihn gedacht. Wenn Du noch nicht ihm geantwortet haben solltest und wenn Du mein "psychoanalytisches" Urteil abwarten willst, werde ich noch im Januar in das geheimnisvolle Amt in Köln mich begeben, um Kindermann mir anzuschauen. Natürlich würde ich nicht erwähnen, woher ich jetzt wieder von ihm gehört habe. Ich bitte Dich auch dringend, ohne meine besondere Genehmigung nichts über den Fall zu veröffentlichen und auch ihm nichts darüber zu schreiben.

Dies also zum Fall Kindermann.

Auf Deine anderen Fragen: ich habe leider sehr wenig "Kontakte", mit Ullstein überhaupt nicht. Bei RIAS habe ich einige Male gesprochen, jetzt, ist das etwas eingeschlafen, meine Arbeitskraft (habe seit Jahrzehnten keinen richtigen Erholungsurlaub gehabt) ist stark herabgemindert.

Honorar für Mühsamartikel habe ich damals erhalten.

Jetzt Schluss. Ich fahre morgen früh nach Koblenz und Frankfurt, komme in etwa 8 Tagen (spätestens) zurück, erwarte dann Deinen Bescheid, ob es sehr eilt, den K zu sezieren, oder nicht. Da ich aber sowieso noch in der letzten Woche des Januar in Köln sein muss, kann ich gleich zwei Fliegen auf einmal schlagen. Nur ist es natürlich möglich, dass K viel auf Reisen ist.

Herzliche Grüße

Undert. Erich Wollenberg

29/1 Westman, Paris

Rio de Janeiro den 16 januari 1953.

Personligt

R. G.

Broder,

ky

Åberopande Ditt handbrev den 9 innevarande månad ber jag få meddela, att Laszlo Bártok icke lär bo i Brasilien. Enligt vad en av mina ungerska bekanta i São Paulo telegrafiskt upplyst skulle hans adress kunna erhållas genom baronessan Lily Doblhoff, Hôtel Tremoille, Paris.

*En vänlig
K. B. Jarring*

Utrikesrådet Jarring,
Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

nr. 138
P 2 I

röd lapp.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 17 januari 1953.

Förtroligt.

1 bil.

(i 3 ex.)

Anger/DS

24/1

a + b
Danielsson,
f.kännedom.

HEMLIG

u. Anger *8/1 53*
dep.

aw / Q. G.

Broder,

När P. under sin sista Tysklandsresa tog kontakt med oss, omtalade han, att han av politiska avdelningen tillsagts att vid behov vända sig till kapten Åkerhielm på konsulatet i Frankfurt am Main, Fürstenbergerstrasse 143. Jag vill med anledning härav för ordningens skull meddela, att konsulatets adress numera är Bockenheimer Landstrasse 43 (inrapporterat av konsulatet till departementet den 24 maj 1952) samt att Åkerhielms korta vikariat därstädes upphörde för ett år sedan. Han är ju tjänsteman vid denna beskickning.

./.

Jag tillåter mig bifoga några exemplar av vår uppställning över Sveriges representation i Tyskland.

Din tillgivne
Tord Danielsson

Herr Förste Sekreteraren E n g f e l d t,
S t o c k h o l m.

Bil. handl. *Harmssen*
Kungäld 17.1.53.

Sveriges representation i Tyskland
(15 november 1952)

Kungl. Svenska Beskickningen

Huvudkansli med konsulats- och viseringsavdelning:

Köln-Marienburg, Ulmenallee 96

Tel.: 3 50 41, 3 50 42, 3 50 43

Telegramadress: Svensk Köln

Distrikt i konsulatsärenden: delstaten Nordrhein-Westfalen

Handelsavdelning:

Bonn, Gerhard von Arestrasse 1

Tel.: 3 89 51, 3 89 52, 3 89 53

Telegramadress: Svensk Bonn

Telex (Fernschreiber): 089 794 Svensk Bonn

Vicekonsulatet i Düsseldorf

(Vicekonsul Alexander Scharff)

Düsseldorf, Jägerhofstrasse 19/20

Tel.: 4 63 04

Telegramadress: Svensk Düsseldorf

Vicekonsulatet i Essen

(Vicekonsul Carl Ahrens)

Essen/Ruhr, Schinkelstrasse 22

Tel.: 2 65 41, 2 65 42

Telegramadress: Svensk Essen

Generalkonsulatet i Berlin

(Generalkonsul E. Bratt)

Berlin W 35, Rauchstrasse 25

Tel.: 24 95 61, 24 95 62, 24 95 63

Telegramadress: Svensk Berlin

Distrikt: Berlin

Konsulatet i Bremen

(Generalkonsul G.W. Harmssen)

Bremen, Rövekamp 12

Tel.: 2 51 60

Telegramadress: Svensk Bremen

Distrikt: delstaten Bremen

Konsulatet i Frankfurt am Main

(Generalkonsul Alvar Möller)

Frankfurt am Main, Bockenheimer Landstrasse 43

Tel.: 7 86 07, 7 86 21

Telegramadress: Svensk Frankfurtmain

Distrikt: delstaterna Hessen och Rheinland-Pfalz

Konsulatet i Hamburg

(Konsul Nils-Erik Ekblad)

Hamburg 11, Kleine Johannisstrasse 10

Tel.: 34 20 54, 34 20 55 samt för viseringar 34 20 56

Telegramadress: Svensk Hamburg

Distrikt: delstaterna Hamburg och Schleswig-Holstein
samt kuststräckan av delstaten Niedersachsen.

Vicekonsulatet i Cuxhaven

(Vicekonsul Günther Trulsen)

Cuxhaven, Bei der alten Liebe 11

Tel.: 2920

Telegramadress: Svensk Cuxhaven

Vicekonsulatet i Emden

(Vicekonsul Dr. Hendrik Apetz)

Emden, Kranstrasse 10, Postfach 205

Tel.: 2422

Telegramadress: Svensk Emden

Vicekonsulatet i Kiel

(Vicekonsul John Nilson)

Kiel, Holtenauerstrasse 121

Tel.: 4 20 65, 4 20 66

Telegramadress: Svensk Kiel

Konsulatet i Hannover

(Konsul L.G. Wilkening)

Hannover, Am Schiffgraben 25 A

Tel.: 5 22 62, 2 07 47

Telegramadress: Svensk Hannover

Distrikt: delstaten Niedersachsen utom kuststräckan.

Konsulatet i München

(Generalkonsul O. Schniewind)

München 2, Karolinenplatz 6

Tel.: 2 40 33, 2 40 54, 2 40 55, 2 40 56, 2 40 57

Telegramadress: Svensk München

Distrikt: delstaten Bayern

Konsulatet i Stuttgart

(Konsul J. Hagander)

Stuttgart, Haus Marquardt, Bolzstrasse 4

Tel.: 90 600

Telegramadress: Svensk Stuttgart

Distrikt: delstaten Baden-Württemberg

Av konsulaten äro de i Berlin och Hamburg lönade, de övriga olönade. Viseringar utfärdas, utom av beskickningen, i Berlin, Bremen, Frankfurt am Main och Hamburg.

21/1-53

Ksh. sekr. milit

P. d/aa

Raoul Wallenberg-ärendet.Handledning till min efterträdare.

1. Observera speciella sekretessen.
2. För att hitta: se alfabetiskt namnregister den 10 juni 1952, som kompletteras successivt (fru Stiernspetz har ett exemplar, ett ligger å originaldossierna). Registret hänvisar till arbetsdossierna och ej till de officiella dossierna.
3. För att lära in ärendet: läs för preliminärt inlärande:
 - a) arbetsdossiern nr 18 S ("Sammanställningar"),
 - b) skriftväxlingen med ryssarna i särskild brun pärm, där även "Utkast till note nr 3" jämte kommentar ligger,
 - c) arbetsdossiern nr 18 V ("Förhållandet till Wallenbergs familj").

Sedan detta gjorts, rekommenderas kronologisk läsning av alla originaldossierna (12 st. + 2 st. P 2 Eu-doss.). Därefter läsas arbetsdossierna (se nedan), en efter en. Detta anser jag oundgängligen nödvändigt för att kunna sätta sig in i ärendets olika aspekter och för dess vidare bedrivande.

• ————— •

1) Speciell sekretess är nödvändig av bl.a. följande skäl:

- a) Viktigt att kunna diskret bedriva känsliga undersökningar genom säkerhetspolisen och genom vissa beskickningar, särskilt de bakom järnridån.

b) Förhållandet till Wallenbergs familj och författaren Rudolph Philipp, som utsatt UD för mycken kritik. Det är speciellt risken för publicering av hemliga uppgifter, som har tvingat till försiktighet.

Hela ärendet är känt av den arbetsgrupp, som bildades i mars 1951, nämligen kabinettssekreteraren, polchefen, undertecknad och kriminalkommissarie Danielsson; Sistnämnde har dock ej läst noteväxlingen med ryssarna, men känner till den. Som skrivhjälp har sedan mars 1951 fungerat fröken Rosencrantz, friherrinnan Sack och fru Stiernspetz. Övriga tjänstemän (inklusive chefer) få del av ärendet endast i den omfattning det visar sig nödvändigt för arbetets fullföljande. Mest veta sekreterare Anger samt envoyéerna Allard, Kumlin och Belfrage. De båda statsråden hållas å jour genom kabinettssekreteraren. En föredragning ägde rum i regeringen den 7 februari 1952 och i utrikesnämnden den 9 oktober 1952.

Inga spår finnas på arkivet av skriftväxlingen med ryssarna (utom handbrev 19/11-52 Thorsing-Dahlman, som anlände i vanligt kuvert; originalet är dock nu bundet i "gula skåpet"). Skriftväxlingen finnes i en särskild brun pärm, på vars insida jag registrerat alla handlingar. "Röda lappar" finnas färdigskrivna, så att alla handlingar vid behov omgående kunna registreras på arkivet.

2) Arbetsdossierna.

Enda sättet att systematiskt följa ärendena och att hålla isär det stora materialet är genom arbetsdossierna. För den nykomna kanske det till en början synes svårt att hitta bland arbetsdossierna, särskilt i vad avser frågor av mera allmänt slag (på vilket uppslag skall man t.ex.

lägga skriftväxlingen med ryssarna, förhållandet till familjen Wallenberg?). Härvidlag gäller endast att följa anvisningarna under punkt 3 ovan och att redan från första början ögna igenom innehållsförteckningarna, särskilt i arbetsdossierna 18 och 19, så att man själv blir uppmärksamgjord på de få frågor, som icke kunna läggas enligt en logisk, alfabetisk ordning. och följaktligen även lagts på för tillfället lediga bokstäver. (Ett annat förfarande skulle ha kommit arbetsmaterialet att svälla ut ännu mer.)

✓ Arbetsdossierna äro ordnade så att - i stort sett - de första 17 st. lades upp i mars 1951 på det gamla materialiet. Därefter ha ett stort antal nya namn och spår dykt upp. Dessa ha infogats i de alfabetiskt upplagda båda arbetsdossierna 18 och 19 - med undantag för sådana nya namn, som härledas ur de första 17 dossierna eller ha samband med dem. I sådana fall har handlingen bundits på t.ex. arbetsdossiern nr 9 Paul Nordström och namnet återfinnes då dels i förteckningen på insidan av denna dossier, dels i det stora alfabetiska namnregistret av den 10 juni 1952, med hänvisning till doss nr 9. En detalj kan kanske nämnas: Omfattande undersökningar ha bedrivits genom utfrågning av återvändande tyska och österrikiska krigsfångar. Alla dessa ligga på arbetsdossier nr 19 T, såsom också framgår av sagda dossiers innehållsförteckning.

Kommissarie Danielsson får del av allt utom noteväxlingen med ryssarna. Ett exemplar av allt lägges på arbetsdossierna, varför man bör se till att såväl avgående som inkommande post finnes i 3 exemplar.

3) Förhållandet till familjen:

Författaren Rudolph Philipp har som bekant bearbetat familjens material. Han och familjen ha vid upprepade tillfällen vägrat utlämna sitt material till UD för närmare prövning (i praktiken torde emellertid vi numera undan för undan fått reda på det mesta av värde ur det materialet). Philipp känner ej till

a) vårt intensiva samarbete med Danielsson. Han vet endast om vissa begränsade delar av samarbetet (t.ex. italienska spåren);

b) UD:s samlade material. Han vet om att vi ha flera spår, som han icke närmare känner till och att något slags "register" med "uppslag" har upprättats. I stort sett kan man säga, att Philipp hållit utanför den intensiva verksamhet, som utövats från och med mars 1951, både i vad gäller fullföljandet av gamla spår och nya. Flera undantag finnas härifrån, såsom de italienska spåren (Mohr, Moscetti, Ronchi samt tysken Kindermann).

Alltsedan Excellensen den 11 februari 1952 överlämnat note nr 1 till ambassadör Rodionov har förhållandet mellan UD, familjen och Philipp blivit mer normalt. Kontakten skötes av kabinettssekreteraren personligen.

Stockholm den 21 januari 1953.

Stig Engfeldt.
(Stig Engfeldt)

röd lapp.

ms. 9
P 2 l. I

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Tel Aviv den 16 januari 1953.

Personligt och strängt förtroligt.

Anger/DS
24/1

a HEMSLIG.
Danielsson, f.k.
u. Anger.

28/53
exp 72

9A. 12.

Ärade Broder,

Genast efter emottagandet av Ditt handbrev den 5 dennes sökte jag komma i kontakt med omförmälde Ivan Deanovich. Det tog mig hela två dagar för att spåra honom. Han hade visserligen tidigare bott i nr. 12 Massada Street, Haifa, men redan för två år sedan lämnat denna lägenhet utan angivande av ny adress. Efter åtskilligt letande fick jag en ledtråd, som förde mig till en by uppe på berget Carmel benämnd Romema Mizrachil (Neve Shanan). Jag erfor att han där bebodde en villa med åsatt nummer 128 A. Han var emellertid icke heller tillstädes å denna plats. Emellertid fick jag veta av grannarna att han var byggnadsarbetare och för tillfället arbetade i en av "Ata Textile Company's" fabriker i närheten av Acre. I nämnda fabrik fann jag honom slutligen och vi hade ett längre samtal angående förhållandena i krigsfängeläget Krasnogorsk.

Deanovich gjorde ett på det hela taget sympatiskt intryck. Han syntes besitta en viss bildning och talade flytande tyska och franska. Jag inledde samtalet genom att tala om Edvard af Sandeberg och detta namn gjorde honom genast meddelsam. D. framhöll, att han

Herr Kabinettssekreteraren Arne Lundberg,
Utrikesdepartementet.

stått på god fot med Sandeberg. De träffades så gott som varje dag i Krasnogorsk och spelade bridge tillsammans på kvällarna.

Om sig själv berättade D. att han ursprungligen var bankman samt "Holzindustrieller" i Jugoslavien. År 1941 kämpade han mot italienarna på albanska fronten, men blev tillfångatagen och vistades bl.a. två år i ett ungerskt tvångsarbetsläger. På nyåret 1945 befriades han av rumänska trupper, som emellertid överlämnade honom till de sovjetryska ockupationsmyndigheterna. Under perioden januari - mars var han internerad i Kieff. Därefter fördes han i början av april samma år till Krasnogorsk och installerades i karantänsbaracken.

Vid denna tidpunkt fungerade Krasnogorsk som ett typiskt krigsfångeläger. där följaktligen det militära inslaget helt dominerade. Lägret var indelat i tre zoner. Zon I reserverades i allmänhet för mera prominenta fångar. Zon II fungerade som en "anti-fascistisk" skola och Zon III som arbetsläger. Karantänsbaracken bestod av 7 å 8 rum med plats för cirka 20 personer i varje.

Förenämnda barack tjänstgjorde som sanitär karantän, där de internerade i regeln vistades cirka tre veckor, varefter de antingen placerades i en annan del av lägret eller överflyttades till annat fångläger. Som "Baracken-Ältester" fungerade vid D:s ankomst en herr Wolfgang Meines. Denne var halvtysk, till yrket journalist, hade före kriget vistats i Sydamerika, kom därefter till Italien och Spanien samt slutligen till Tyskland där han omsider häktades som anti-fascist och inkorporerades

i en straffbataljon, vilken skickades till östfronten. Här deserterade han vid lämpligt tillfälle och flydde över till ryssarna, vilka så småningom placerade honom som barackchef i Krasnogorsk. Kort tid efter Deanovich's ankomst till Krasnogorsk blev D. utsedd till tolk i karantänsbaracken. Meines stannade i lägret till framåt slutet av sommaren eller hösten, då han överflyttades till annan ort.

Under april - maj månader 1945 vistades, enligt D., ingen svensk i karantänsbaracken och, såvitt han hade sig bekant, ej heller på annan plats inom lägret. Under denna period omnämnde D. icke namnen på några prominenta fångar. I varje fall ansåg min sagesman att inga personer under denna tid vistades i lägret, som kunde lämna upplysningar av intresse.

Under juni månad anlände ett fyrtiotal civila personer från Berlin, - däribland den grupp, vari Sandeberg och Erlandsson ingingo - samt inkvarterades i karantänsbaracken. Samtidigt vidtogs särskilda avspärrningsåtgärder, för att hindra kommunikation med övriga delar av fånglägret. Någon tredje svensk vistades enligt vad D. kunde erinra sig, ej under denna period i lägret. Bland de internerade förefunnos visserligen 2 å 3 kvinnor, vilka syntes hava goda förbindelser med Sverige samt talade svenska, men dessa voro sannolikt ej svenskor.

I Berlingruppen ingick åtskilliga nationaliteter såsom svenskar, spanjorer, mexikanare (bl.a. den mexikanske handelsattachén i Berlin) och de internerade

representerade alla möjliga samhällsklasser jämte yrken såsom diplomater, affärsmän, arbetare etc. Bland dessa märktes följande mera kända personer:

1. Dr. Paul Lehner, delegat för internationella röda korset jämte dennes sekreterare, vars fader uppgavs vara "Bundesrat" i Bern.
2. Herr Eberhard Ganz ^(Ganz) jämte broder, De voro av tysk - ungersk härkomst. Fadern var tysk professor (jude) men född i Sydamerika. Herr Eberhard G. bodde nu i denna världsdel. Han hade vistats i åtskilliga ryska fångläger och senare gjort en omfattande enquête i frågan. Min interlokutör skulle i sinom tid ge anvisning på en person, som kände till G.:s nuvarande adress.
3. Dåvarande biträdande chefen för "CIT" i Berlin, italienaren Pizzinato, vars fru är tyska och sedermera arbetat i "Iro". P. skulle numera vara chef för en "CIT"-byrå i södra Tyskland, troligen i München.
4. Fru Johan Schott-Melchior ^{cc(?)} numera förmodligen bosatt i Stockholm. Hon hade tidigare varit anställd vid den sektion av svenska Berlinbeskickningens B-avdelning, som handhade holländska skyddsmaktsärenden.
5. Alexander von Hoffmann, ungerska pilkorsregeringens sista sändebud i Berlin.

*adr: Calle 7,
City Bell,
F.L.S.
Argentina.*

*68. Lange Vorkant,
Mang.*

Vidare voro under sommarmånaderna 1945 fem ingenjörer från Budapest internerade i baracken. Dessa hade blivit överförda från ett annat "mera elegant" läger i närheten av Krasnogorsk avsett för särdeles prominenta fångar. Ingenjörerna uppgåvo, att de utgjorde en del av en större grupp bestående av sammanlagt 25 ungerska ingenjörer, vilka

tidigare inkvarterades i en komfortabel villa tillhörande sistnämnda läger. I sagda villa vistades vid tidpunkten ifråga även en ungersk kollega till Hoffmann, vilken även synes hava varit ackrediterad i Berlin. Hoffmann hade gjort gällande, att han och kollegan hade vitt skilda politiska uppfattningar. Namnet å detta "eleganta" fångläger kände min sagesman ej till. D. tillade i detta sammanhang att även en dansk vid namn Christiansen då vistats i lägret.

Deanovich lämnade lägret i januari 1946. Han repatrierades i maj samma år och anlände för cirka tre år sedan som judisk immigrant till Israel från Jugoslavien.

På min uttryckliga fråga om han visste något om "en annan svensk" i rysk fångenskap än Sandeberg och Erlandsson svarade D. utan tvekan nekande. Just innan vi skildes åt nämnde jag Raoul Wallenbergs namn. D. replikerade, att han under sin Rysslandsvistelse icke hört omtalas, att någon svensk med detta namn befann sig i rysk fångenskap. Han kände emellertid till fallet Wallenberg och hade haft sin uppmärksamhet riktad på detta problem, då ämnet vid flera tillfällen, bl.a. helt nyligen, berörts i den israeliska pressen. Bland de ovan omförmälda personerna ansågs D. Ganz besitta de mest ingående informationer angående ryska fångläger under år 1945.

I den mån de internerade i karantänsbaracken överfördes till andra delar av fånglägret, syntes D. i allmänhet vara underkunnig om var de hamnade. Han uppgav sålunda, att Sandeberg efter vistelsen i karantäns-

baracken överfördes till Zon III. Däremot hade han ingen vetskap om varthän de fångar i regeln fördes, vilka fingo definitivt lämna Krasnogorsk.

Under åren 1944 - 45 arbetade en stor "illegal" zionistisk hjälporganisation vid namn Ezra Vö Hagala i Ungern. Den utgjorde en del av en större organisation med förgreningar i olika, av tyskarna ockuperade länder. Hela verksamheten leddes från Istanbul, där den från Prag-processen bekante Avriel (numera generaldirektör i israeliska finansministeriet) ledde operationerna. Enligt vad jag från olika håll erfarit skulle den ungerska organisationen ha letts av en man vid namn Samuel Springman, numera diamanthandlare i Tel Aviv. Jag har diskret interPELLERAT nämnde Springman. Denne omförmälde att en av organisationens kontaktmän vid svenska Budapest beskickningens B-avdelning var en från Riga härstammande person vid namn Adler, som numera bodde i Schweiz. A. hade sedermera skrivit en bok om sina upplevelser i Ungern. A. hade haft direkt kontakt med en "svensk vän" vid vår beskicknings B-avdelning. Det fanns även andra kontaktmän inom organisationen och Springman torde kunna lämna respektive adresser, åtminstone i vad angår Adler. Springman uppger sig dessutom hava samarbetat med dels förre ungerske ministerpresidenten Kállay's "Spionenabwehr" - som existerade ännu under pilkorsregimen - dels ock med den klick inom "die Wehrmacht", som förberedd attentatet mot Hitler. Det är kanske ej alldeles uteslutet, att någon av dessa kontaktmän kunde hava varit tillstädes, då Wallenberg i januari 1945 bortfördes från Pest österut.

Sin tillgiven
G. Hedengren
(G. Hedengren)

Rom den 19 januari 1953.

3 bil. Strängt förtroligt.Anger/DS
24/1
HEMLIG.a + b
Danielsson,
f.k.
u. Anger.exp. 29/1-53
93.

24/1 Tamm, Budapest.

(Brevet vidare bef. till
Ungern via Tamm
24/1-53) 93.

N. 2.

P. 2.

Ärade Broder,

Konsuln i Turin, generalkonsul Brusa, har försökt erhålla upplysningar angående den "doktor Vamos", vilken den italienske sjukvårdaren Rumiano angav såsom uppgiftslämnade i Wallenbergsaken. Försöken ha tyvärr inte lämnat något resultat. Från Turin-universitetets sida har meddelats, att någon person med namnet Vamos icke kunnat spåras i universitetets register. Questuran i Turin har icke heller kunnat påträffa någon person med namnet Vamos i sina främlingsregister. Vidare har Rumiano på konsulns hemställan i efterforsknings syfte besökt ett antal av de studenthem, på vilka ungerska studenter plägade vara inackorderade före kriget, men även dessa efterspaningar ha varit resultatlösa.

Rumiano, som synes allvarligt och osjälviskt vilja hjälpa generalkonsul Brusa, har nu föreslagit, att han skulle tillskriva en ungersk dam Anna, som han på sin tid umgicks med i Ungern, som kände Vamos och som skulle ha varit bekant även med Wallenberg, för att få veta Vamos' rätta namn och adress. Till den ändan har han författat bifogade brev till Anna och generalkonsul Brusa föreslår, att detta måtte vidarebefordras till sin adressat genom svensk kurirs förmedling.

Jag ber närslutet få översända Rumianos brev (i dubbla exemplar och en översättning därav) för den åtgärd Du finner lämplig.

*Din vördsamt tillgivne**Carl Bergenstråhle*

rr Kabinettssekreteraren A.S. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

RUMIANO MARIO
Via L. Ornato 10
Torino
I t a l i a

Turin den 14.1.1953.

Kära Anna

Efter så många år skriver jag till Dig igen för att få höra nyheter från Dig. Redan då vid krigsslutet skrev jag flera brev till Dig, men de förblevo alla utan svar kanske därför att på den tiden förbindelserna ännu icke voro regelbundna, men när allt är normalt hoppas jag att detta brev har större tur.

Hur mår Du? Kommer Du ännu ihåg oss italienare? Kan Du ännu tala vårt språk? Har Du gift Dig ännu? Är Du lycklig? Vad har Du gjort sedan Du lämnade Komarom? Berätta mig allt.

Vad gäller oss italienare i Komarom började allvarliga svårigheter. Somliga flydde andra sköts av tyskarna och det var tur att ryssarna kom och medförde befrielse annars skulle ingen ha återvänt hem.

Kommer Du ihåg de där judarna i arbetstjänsten som arbetade med oss? Jag flydde tillsammans med dem och särskilt tack vare den där doktorn som talade italienska lyckades jag klara mig helskinnad hem. På tal om den där doktorn skulle jag vilja veta hans namn och adress för att kunna sätta mig i förbindelse med honom och kunna tacka honom.

För att få den exakta adressen bör Du vända Dig till Iboias väninna Magda; den där flickan som hade en judisk mamma som en gång arresterades av tyskarna och sedan släpptes, eller till den andra damen som bor i det hus där vi brukade äta. Detta är en sak som jag håller mycket på och jag kommer alltid att vara Dig tacksam om Du skaffar mig den.

Lilla Anna, skriv till mig snart, berätta mig allt om Dig själv, om Irma och om de andra flickorna i Budapest. Här i Turin äro vi flera som lämnat vårt hjärta i Ungern och vi skulle vara lyckliga att åtminstone få några nyheter.

I förhoppningen att Du inte glömt vännen från en gång förr i tiden sänder jag Dig många många hälsningar.

Rumiano Mario

*d.v.s. Vamos
en*

Rumiano Mario via L. Ornato IO - Torino - ITALIA

POLENCIAR ANNA
32 Major utza

B U D A P E S T

UNGHERIA

Rumiano Mario Via L. Ornato 10 - Torino - ITALIA

POLENCIAR ANNA
32 Major utza

B U D A P E S T

UNGHERIA

RUMIANO MARIO
Via L. Ornato 10
Torino
I T A L I A

Torino 14, I, 1953

Cara Anno

Dopo tanti anni torno a scriverti per sapere tue notizie. Già' allora, appena finita la guerra ti avevo scritto diverse lettere, ma tutte sono state senza risposta forse dovuto al fatto che a quei tempi le comunicazioni non erano ancora regolari, ma adesso che tutto è normale spero che questa mia abbia maggior fortuna.

Come stai ? Ti ricordi ancora di noi italiani? sei ancora capace a parlare la nostra lingua ? Sei già' sposata ? Sei felice ? Cosa hai fatto quando sei andata via da Komarom ? Fammi sapere tutto.

In quanto a noi italiani a Komarom sono cominciati i guai seri. Diversi sono scappati ,altri sono stati fucilati dai tedeschi e fortuna che sono arrivati i russi a portare la liberazione altrimenti a casa non tornava nessuno.

Ti ricordi di quegli ebrei del servizio del lavoro che lavoravano con noi ? Io sono scappato con loro e specialmente grazie a quel dottore che parlava italiano sono riuscito a portare la pelle a casa .A proposito di tale dottore mi piacerebbe sapere il nome e indirizzo per poter mettermi in comunicazione e poterlo ringraziare.

Per avere l'indirizzo preciso dovresti rivolgerti all'amica di Iboia, Magda, quella ragazza di madre ebrea che una volta è stata arrestata dai tedeschi e poi rilasciata, oppure a quella signora che abita in quella casa dove noi facevamo da mangiare .E' una cosa che ci tengo molto e se me lo farai avere ti sarò sempre riconoscente.

Piccola Anna, scrivimi presto, dimmi tutto di te ,di Irma e delle altre signorine di Budapest. Qui a Torino siamo in diversi che abbiamo lasciato il nostro cuore in Ungheria e saremmo felici di poter avere almeno qualche notizia .

Con la speranza che tu non abbia dimenticato l'amico di un tempo, ti mando tanti e tanti saluti

Rumiano Mario

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 22 januari 1953.19

STOCKHOLM		
N:o 7		1 bil.
Personligt och strängt förtroligt. ^{BIL.}		
INK. D. N:o		
AVD. 7	GR. 2	MÅL. Lun ^I

Broder,

./.

Bifogade brev till en adressat i München - med, såsom synes, en Dr. Beutin, Frankfurt a.m., som figurerad avsändare får jag be Dig vidarebefordra med vanliga tyska posten; då brevet innehåller en penningssumma, bör det emellertid rekommenderas. Beskickningen skall alltså icke stå som avsändare och brevet bör givetvis icke förses med beskickningens sigill.

För Din information vill jag tillägga, att brevet skrivits av författaren Philipp.

(Arne Lundberg)

Envoyén K u m l i n ,
Bonn.exp. 22/1-53
Ts.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

HEMLIG

röd lapp. m. 8 24/1
P 2 luv
Tel Aviv den 19 januari 1953.

Anger/DS a
Danielsson,
f.k.
u. Anger

Personligt.

179.

exp. 25/1 - 53
95.

Ärade Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 16 dennes ber jag
få meddela adresserna på följande däri omförmälda personer:

Eberhard Gans (Ganz), Calle 7, City Bell, F.C.S., Argentina
fru J. Scholl-Melchior, 68, Lange Voorhout, Haag.

ant. gjord
å H:s skr.
16/1 - 53.
95.

Min tillfrågade
G. Hedengren

Herr Kabinettssekreteraren Arne Lundberg
Utrikesdepartementet.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm 24 januari 1953		
Personligt och strängt förtroligt.		
1 bil. N:o 295		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. 2u I

Broder,

På kabinettssekreterarens uppdrag får jag be Dig ha godheten att med den allmänna posten vidarebefordra närslutna brev till den ungerska adressaten. Det bör givetvis icke på något sätt framgå att beskickningen är avsändare.

Anger

T.f. Chargé d'Affaires T a m m ,
Budapest.

Exp. 24/1-53
9/5.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm, 24. Januar 1953. 19

N:o 38

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MAL.

P

2

Eu^I

Lieber Freund,

Ich habe zufälligerweise ein Buch von einem Ahmed Amba mit dem Titel "Ein Mensch sieht Stalin" zu sehen bekommen. Der Inhalt ist sehr interessant, aber wie steht es mit der Zuverlässigkeit des Verfassers? Kennen Sie den Verfasser? Ist Amba sein wirklicher Name oder ist es ein Deckname? Amba soll unter allen Umständen Türke sein, vielleicht ist er ein Turkestaner.

Ich wäre Ihnen sehr dankbar falls Sie mir mit einigen Zeilen hierüber Auskunft geben könnten. Falls es Ihnen besser passt können Sie ruhig Ihren Antwortsbrief an die Schwedische Gesandtschaft in Ankara unter meinem Namen senden.

Jarring

Professor Dr. Ahmet Caferöglu,
Edebiyat Fakültesi,
Üniversite
Istanbul-Beyazıt.

depo. 24/-53
95.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADENParis den 19 januari 1953.
Strängt förtroligt.

HEMLIG

Anger/DS
28/1a.
Danielsson, f.k.
u. Anger. 30/1

sp. 23.

Broder,

För ett par dagar sedan besöktes jag av direktör Kay Meyer i AB Nordisk Manufaktur, Malmö. Han sade sig ha varit kompanjon med Raoul Wallenberg vid tidpunkten för dennes avresa till Budapest sommaren 1944 och hade med förestående intresse följt efterforskningarna efter Wallenberg till den del pressen därom haft något att förmåla. Han ville meddela följande. Hans hustru, som - på grund av följderna av en bilolycka - för närvarande låge på sjukhus i Paris, hade haft besök av en ungersk väninna, som därvid omtalat, att hennes syster sutte inne med upplysningar om Wallenberg. Jag förklarade mig givetvis med största intresse vilja höra, vad damen i fråga kunde ha att berätta.

Direktör Meyer återkom i dag till beskickningen medförande "system". De mottogos av Petri. Hon visade sig vara en ungersk judinna, numera bosatt i Paris och gift med en fransman, vilken på sin tid varit anställd vid franska beskickningen i Budapest. Eftersom hennes föräldrar och andra anhöriga finnas kvar i Ungern, ville hon inte uppge sitt namn. Vad hon hade att berätta var följande.

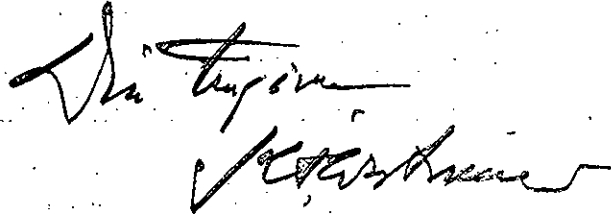
I mitten av januari 1945 - dock icke senare än den 15:de - hade hon besökt svenska beskickningen i Budapest för att få ett skyddspass. Allmän uppståndelse och förvirring hade då rått, och det hade inte varit möjligt att utfå det dokument hon önskade. Wallenberg hade varit försvunnen, och den allmänna meningen bland de skyddspassökande judarna liksom bland den del av beskickningens personal, som sysslade med utfärdande av skyddspass, hade varit, att Wallenberg dö-

Herr Kabinettssekreteraren LUNDBERG,
Utrikesdepartementet.

dats av pilkorsarna. Då Petri berättade, att Wallenberg så sent som den 17 januari varit i livet i den av ryssarna besatta sidan av staden, svarade hon, att detta var ett för henne hittills obekant förhållande.

Damen, som var mycket talför men samtidigt verkade vederhäftig, berättade åtskilliga skakande episoder ägnade att belysa laglösheten i Budapest vid ifrågavarande tidpunkt. Hon hade sig personligen bekant en rad fall, då personer, som fängslats av tyskarna och följaktligen hälsat ryssarnas intåg med jubel, av dessa antingen nedskjutits eller deporterats. Vad Wallenberg anginge vore han en så utomordentligt känd person, framför allt bland judarna, att hon ansåge det för uteslutet, att han skulle kunnat förbli vid liv någon längre tid utan att det skulle lyckats honom att skicka meddelande i en eller annan form till yttervärlden såsom ett så stort antal andra av ryssarna i Ungern omhändertagna personer lyckats göra.

Jag förmodar, att ovanstående icke ger något nytt men har icke velat underlåta att inberätta detsamma.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'K.I. Westman', with a stylized, cursive script.

(K.I. Westman)

REAL LEGACIÓN DE SUECIA

insänder en artikel ang.
Raul Wallenberg.

Pol.

Nr 39.

1 bil.

I 4.

INK UTRIKES DEP:T		
Dnr 14 139		
26 JAN. 1953		
AVB.	GR.	MÅL
P	2	I

de / 2. a

./.

Beskickningen får äran i urklipp härjämte överlämna en i den härstädes utkommande tyskspråkiga tidningen "Argentini-sches Tageblatt" för den 18 januari 1953 införd artikel angående Raul Wallenberg-affären.

I artikeln ifråga lämnas en, såvitt härifrån kan bedömas, initierad redogörelse för vad som hittills förevarit i nämnda affär. Artikeln synes härröra från Stockholm.

Buenos Aires den 20 januari 1953.

Till Utrikesdepartementet, Stockholm.

DER VERSCHOLLENE DIPLOMAT

Stockholm

An seinem 70. Geburtstag hat König Gustaf VI. Adolf dem schwedischen Gesandtschaftssekretär Raoul Wallenberg, einem Mitglied der Bankiersfamilie Wallenberg, die goldene Medaille mit der Inschrift "Iis quorum merore labores" verliehen. Der mit dieser hohen Auszeichnung Bedachte war jedoch nicht persönlich anwesend. Er hat ein tragisches Schicksal erlitten. Er ist seit fast acht Jahren verschollen und wahrscheinlich ein Opfer seiner hingebungsvollen Arbeit im Dienste der Humanität geworden.

Im Frühjahr 1944 wurde Raoul Wallenberg der schwedischen Gesandtschaft in Budapest zugeteilt um diese bei ihrer Hilfsaktion für die Juden zu unterstützen. Ohne Rücksicht auf sein eigenes Leben führte er seine Aufgabe durch. Er rettete Tausenden von Juden das Leben indem er ihnen den schwedischen Fremdenpass verschaffte. Durch sein geschicktes Auftreten gelang es ihm sogar Juden, die bereits von den Nationalsozialisten zum Tode verurteilt waren, in letzter Minute vor diesem Geschick zu bewahren. Wie sehr man den heldenmütigen Einsatz Wallenbergs in Ungarn schätzte, geht daraus hervor, dass man ihm zu Ehren eine Statue errichtete und eine Strasse nach seinem Namen benannte. Sein Wirken im Dienste der Menschlichkeit war von solcher Bedeutung, dass er vor einigen Jahren sogar als einer der Kandidaten für den Friedenspreis vorgeschlagen wurde.

Am 17. Januar 1945 fand die Tätigkeit Wallenbergs ein plötzliches Ende. Er wurde von einigen russischen Offizieren in einem Auto nach dem russischen Hauptquartier in Debresin gebracht. Seitdem hat kein schwedisches Auge Wallenberg mehr gesehen, und es fehlen sichere Nachrichten, was mit ihm geschehen ist. U. a. verlautete, dass die sowjetischen Offiziere und Wallenberg von fanatischen Pfeilkreuzlern ermordet worden seien. Andererseits wollen verschiedene Personen, die sich in russischer Gefangenschaft befanden, den verschwundenen Gesandtschaftssekretär in Konzentrationslagern oder in Gefängnissen hinter dem Eisernen Vorhang getroffen haben. Die frühere Sowjetgesandtin in Stockholm, Madame Kolontay, hat bei einer Gelegenheit klar zum Ausdruck gebracht, dass sich Wallenberg unter russischem Schutz in der Sowjetunion aufhalte. In einer späteren Note des Außenministers Wischynsky an das schwedische Außenministerium wurde die Richtigkeit der Behauptung der Kolontay allerdings bestimmt in Abrede gestellt. In dem Schriftstück hiess es: "Eine gründliche Untersuchung hat ergeben, dass es Raoul Wallenberg in der Sowjetunion nicht gibt und dass er uns unbekannt ist."

Trotz dieses kategorischen Dementis wollen die Gerüchte nicht verstummen, dass Wallenberg noch am Leben ist und sich in einem russischen Gefängnis befindet. Sie erhielten neue Nahrung durch die sensationellen Enthüllungen eines italienischen Diplomaten, der bei einer Gesandtschaft auf dem Balkan angestellt und ebenfalls von den Russen verhaftet wor-

dessen Zellennachbar in einem Gefängnis in Moskau war. Wie er dem schwedischen Außenministerium schriftlich mitteilt, sei er bereit, die Glaubwürdigkeit seiner Mitteilungen zu bezeugen.

Diese Erklärungen haben seinerzeit in der schwedischen Öffentlichkeit das grösste Aufsehen erweckt, um so mehr als das Außenministerium den Empfang des betreffenden Schreibens bestätigte. Allgemein wurde die Forderung laut, die schwedische Regierung solle nochmals versuchen, durch eine diplomatische Demarche das Geheimnis um Wallenberg aufzuklären. Auf Grund der Verleihung der Medaille "Iis quorum" an den verschollenen Diplomaten hat diese Forderung neuen Auftrieb erhalten. "Aftonbladet" meint, das schwedische Außenministerium sei im Besitze geheimer Informationen, wonach Wallenberg noch am Leben sei. Ministerpräsidenten Erlander hat sich jedoch geweigert, irgendwelche nähere Auskunft zu erteilen, und so bleibt vorläufig die Tragödie des schwedischen Gesandtschaftssekretärs in Dunkel gehüllt.

*Die ad Berbers
i Buenos Aires
skr 39 den 20.1.53*

P2 Cu

schwedischen Gesandtschaftssekretär Raoul Wallenberg, einem Mitglied der Bankiersfamilie Wallenberg, die goldene Medaille mit der Inschrift "Iis quorum meruere labores" verliehen. Der mit dieser hohen Auszeichnung Bedachte war jedoch nicht persönlich anwesend. Er hat ein tragisches Schicksal erlitten. Er ist seit fast acht Jahren verschollen und wahrscheinlich ein Opfer seiner hingebungsvollen Arbeit im Dienste der Humanität geworden.

Im Frühjahr 1944 wurde Raoul Wallenberg der schwedischen Gesandtschaft in Budapest zugeteilt um diese bei ihrer Hilfsaktion für die Juden zu unterstützen. Ohne Rücksicht auf sein eigenes Leben führte er seine Aufgabe durch. Er rettete Tausenden von Juden das Leben indem er ihnen den schwedischen Fremdenpass verschaffte. Durch sein geschicktes Auftreten gelang es ihm sogar Juden, die bereits von den Nationalsozialisten zum Tode verurteilt waren, in letzter Minute vor diesem Geschick zu bewahren. Wie sehr man den heldenmütigen Einsatz Wallenbergs in Ungarn schätzte, geht daraus hervor, dass man ihm zu Ehren eine Statue errichtete und eine Strasse nach seinem Namen benannte. Sein Wirken im Dienste der Menschlichkeit war von solcher Bedeutung, dass er vor einigen Jahren sogar als einer der Kandidaten für den Friedenspreis vorgeschlagen wurde.

Am 17. Januar 1945 fand die Tätigkeit Wallenbergs ein plötzliches Ende. Er wurde von einigen russischen Offizieren in einem Auto nach dem russischen Hauptquartier in Debresin gebracht. Seitdem hat kein schwedisches Auge Wallenberg mehr gesehen, und es fehlen sichere Nachrichten, was mit ihm geschehen ist. U. a. verlautete, dass die sowjetischen Offiziere und Wallenberg von fanatischen Pfeilkreuzlern ermordet worden seien. Andererseits wollen verschiedene Personen, die sich in russischer Gefangenschaft befanden, den verschwundenen Gesandtschaftssekretär in Konzentrationslagern oder in Gefängnissen hinter dem Eisernen Vorhang getroffen haben. Die frühere Sowjetgesandtin in Stockholm, Madame Kolontaj, hat bei einer Gelegenheit klar zum Ausdruck gebracht, dass sich Wallenberg unter russischem Schutz in der Sowjetunion aufhalte. In einer späteren Note des Aussenministers Wischynsky an das schwedische Aussenministerium wurde die Richtigkeit der Behauptung der Kolontaj allerdings bestimmt in Abrede gestellt. In dem Schriftstück hiess es: "Eine gründliche Untersuchung hat ergeben, dass es Raoul Wallenberg in der Sowjetunion nicht gibt und dass er uns unbekannt ist."

Trotz dieses kategorischen Dementis wollen die Gerüchte nicht verstummen, dass Wallenberg noch am Leben ist und sich in einem russischen Gefängnis befindet. Sie erhielten neue Nahrung durch die sensationellen Enthüllungen eines italienischen Diplomaten, der bei einer Gesandtschaft auf dem Balkan angestellt und ebenfalls von den Russen verhaftet worden war. Dieser Italiener hatte Verbindung mit Wallenberg vom 20. April 1945 bis Anfang 1948. Bis zu diesem Zeitpunkt habe sich Wallenberg bei guter Gesundheit befunden. Der Zeuge, dessen Name aus bestimmten Gründen geheimgehalten wird, will deshalb so gut über Wallenberg unterrichtet sein, weil er

er bereit, die Glaubwürdigkeit seiner Mitteilungen zu bezeugen.

Diese Erklärungen haben seinerzeit in der schwedischen Öffentlichkeit das grösste Aufsehen erweckt, um so mehr als das Aussenministerium den Empfang des betreffenden Schreibens bestätigte. Allgemein wurde die Forderung laut, die schwedische Regierung solle nochmals versuchen, durch eine diplomatische Demarche das Geheimnis um Wallenberg aufzuklären. Auf Grund der Verleihung der Medaille "Iis quorum" an den verschollenen Diplomaten hat diese Forderung neuen Auftrieb erhalten. "Aftonbladet" meint, das schwedische Aussenministerium sei im Besitze geheimer Informationen, wonach Wallenberg noch am Leben sei. Ministerpräsidenten Erlander hat sich jedoch geweigert, irgendwelche nähere Auskunft zu erteilen, und so bleibt vorläufig die Tragödie des schwedischen Gesandtschaftssekretärs in Dunkel gehüllt.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

tidningsartikel ang. Raoul
Wallenberg.

Tel Aviv den 22 januari 1953.

Nr. 10 1 bil. (i 4 ex.)

P 2

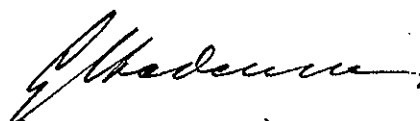
INK UTRIKES DEPT		
Dnr	55	10
27 JAN. 1953		
AVD.	IGR	MR
P	2	I

am / 24

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.

Härmed får jag vördsamt för kännedom insända översättning av en i den hebreiska tidningen "Ideot Ahronoth" den 4.1.1953 publicerad artikel rörande Raoul Wallenberg.

(G. Hedengren)

p2 En I

Sveriges motsvarighet till "Oren-fallet".

(Artikeln publicerad i "Ideot Ahronoth" den 4.1. 1953)

Fallet Oren är inte det första i världshistorien. Också Sverige har liknande fall. Den svenske Oren är en svensk diplomat. Hans namn är Raoul Wallenberg. Han hade hjälpt till att rädda judarna under nazitiden. Raoul Wallenberg sitter sedan 7 år i fängelse bakom järnridån.

Utrikesdepartementet i Stockholm kämpar sedan flera år tillbaka mot Moskva och försöker befria den av vederbörande svenska diplomater som befinner sig i fängslat förvar hos ryssarna sedan år 1945. Raoul Wallenberg är 40 år gammal och han var sekreterare vid svenska beskickningen i Budapest. Enligt ryska uppgifter tog den röda arméen hand om honom strax efter det nazisterna lämnade landet. Wallenberg, som talade utmärkt ungerska hjälpte många judar att lämna Ungern. Tusentals judar, socialister och andra ha fått från Wallenberg Röda Korsets identitetshandlingar, vilka tyskarna brukade godkänna, och tack vare dessa dokument kunde judarna passera gränsen.

Några dagar innan ryssarna ockuperade Ungern avsände W. sin sista rapport till Stockholm. Då han strax efter Ungerns ockupering försvann, instruerades svenska ambassaden i Moskva att efterhöra hans öde. Vice-utrikesministern Dekanosov meddelade att röda arméen påträffat W. i ett hus i Budapest och tagit hand om honom för att trygga hans säkerhet. En påföljande dag fick ambassaden en ytterligare information, enligt vilken Wallenberg lämnat Budapest i sällskap med 3 militärer för att besöka den ryska distriktsbefälhavaren. Senare inkom ett motstridande meddelande att Wallenberg blivit mördad av Gestapo.

Ingen ville tro på detta, och sedan dess har svenska regeringen överlämnat kanske 20 noter till sovjetiska myndigheterna. Alltid blev svaret detsamma: Vi beklaga att vi icke kunna hjälpa Er. Wallenberg blev mördad av Gestapo.

I slutet av år 1946 blev svenska ambassadören emottagen av Stalin själv och han berörde härvid fallet Wallenberg. Stalin lovade göra allt för att låta efterforska Wallenberg. Ett halvt år senare erhöll svenska ambassaden ett officiellt meddelande från utrikesminister Wyshinsky, utgående på att resultatet av den grundliga undersökningen fastställt att Wallenberg ej fanns inom Sovjetrysslands gränser samt att myndigheterna ej ha kännedom om hans uppehållsort. Alla försök att konstatera vilka de personer voro som medföljde vid hans avresa från Budapest hade misslyckats, slutade Wyshinsky sin not.

5 år ha förfluttit sedan dess utan att något nytt framkommit i fallet. Svenskarna, som icke nöjde sig med ryssarnas svar, började själva bedriva efterforskningar. De lyckades fastställa, att Wallenberg säkerligen häktats av ryssarna. Första underrättelsen härstammar från italienska diplomater, vilka kommit hem efter befrielse från fängslat förvar. Vederbörande hade representerat Mussolini i de baltiska ländernas huvudstäder och häktats av röda arméen. En av dem satt i cellen intill Wallenbergs. De kommunicerade ofta med varandra och italienaren bekräftade med säkerhet att häktade diplomatiska grannen var Wallenberg. Ånyo upprepade svenskarna sina krav med stor energi. Den gången hemlighölls deras ingripanden för att göra det möjligt för ryssarna att plötsligt finna Wallenberg. Men allt var utan resultat. Ryssarna påstodo fortfarande att de ingenting visste om Wallenberg. Under tiden erhöles nya informationer, bekräftande den italienska diplomatens utsago. Svenskarna beslöto sig nu att övergå till den öppna offensiven. Kung Gustav Adolf förlänade Wallenberg en hög orden som tack för hans insats i samband med räddandet av så många människoliv under nazitiden. Denna ordens/utmärkelse erhöles Wallenberg ej postumt. På så sätt betonade svenskarna sin kännedom om att Wallenberg fortfarande lever. Svenska ambassaden fortsatte att överlämna nya skarpa noter i fallet W. och underströk särskilt att häktandet av en diplomat strider mot alla internationella lagar och bruk. Nu väntar ambassaden åter på ryssarnas svar. Men om ryssarna fortfarande skulle påstå, att W. mördades av Gestapo, komma svenskarna att publicera sina informationer i ärendet för att världsopinionen skall kunna döma i fallet.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

röd lapp

Wien den 21 januari 1953.

Personligt och Strängt förtroligt.

R 18.

1 bil. (i 3 ex.)

HEMLIG.

Anger/DS
12/2

Danielsson,
f.k.

u. Anger.

12/2-53
9/3.

Broder,

Då det i den österrikiska pressen för någon tid sedan tillkännagavs, att ett trettiotal österrikiska krigsfångar skulle återvända från fångenskapen i Ryssland och dessa numera inträffat i Wien, har beskickningen hos inrikesministeriet anhängit om upplysningar, huruvida någon av dessa "Heimkehrer" vistats i de för Bendelärendet aktuella fängelserna. I dag lämnade vederbörande efter undersökning besked, att så icke var fallet.

I anslutning härtill insänder jag för det intresse det må hava avskrift av en från inrikesministeriet här rörande upplysning om Aladar Feigl (se handbrey från Lorentzon 7.1.1953), av vilken synes framgå, att Feigl är en i alla avseenden tillförlitlig person. Det bör måhända tillfogas, att Feigl genom beskickningens förfrågan hos inrikesministeriet och genom dettas undersökningar på intet sätt kan ha utsatts för några risker, då dessa undersökningar kunnat kombineras med de rutinundersökningar, som Feigl måst undergå, då han ansökt om österrikiskt medborgarskap.

Utrikesrådet G. J a r r i n g,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Am. Fingine
K. A. Beldfry

Betreff: F e i g l Alladar
Erhebung

Wien, den 19. Jänner 1953.

B e r i c h t:

F e i g l Alladar, ehem. Fabriksdirektor, 26. April 1898 in Gyöngyös/
Ungarn geb., staatenlos, evang. verh., ist seit 4.9.1952 in Wien I., Reichs-
rathstrasse 15/9 wohnhaft und aufrecht polizeilich gemeldet.

Eltern: Ludwig Hermann und Johanna, geb. Rosenfeld.

Gattin: Hedwig, geb. Herzog, Haushalt, 19.1.1913 Budapest geb., staatenlos
evang. Eltern: Robert und Rosa geb. Taussig, beim Gatten wohnhaft.

Vorwohnungen:

III., Ls. Hauptstrasse 7, Pension Stadtpark,

III., Hainburgerstrasse 20/21,

III., Ungargasse 71/6. Stiege/10,

VIII., Skodagasse 21/11, und

VIII., Skodagasse 15, Pension Baltic.

Dir. F e i g l und seine Gattin sind seit dem 8. April 1950 in Österreich.
Sie sind wegen Unzufriedenheit mit dem Regime in Ungarn nach Österreich emi-
griert.

F e i g l war in Budapest Gen.Dir. der ungar. ODOL-Werke und Gen.Dir.
der Chem. Fabrik für Alkaloide. Durch seine langjährige Tätigkeit in dieser
Branche verfügt Feigl über reichliche kommerzielle Erfahrung und besitzt
glänzende geschäftliche Verbindungen. Besonders auf dem Gebiete der Export-
wirtschaft, wo er einige Überseefirmen wie

Karpeles, Schenker u. Co., Windsor House, Victoria Street, London S.W.1,
Humphreys, Boxle u. Cie Ltd., Dina House, Dudell Street, Hongkong und
Impa, G.m.b.H., Gärtnergasse 5, Frankfurt a.M. aufzuweisen hat.

Feigl besass ursprünglich die ungarische Staatsbürgerschaft, ist auch
seinerzeit mit einem ungarischen Reisepass nach Österreich eingereist und hat

erst später, als seine Emigration nach Österreich in Ungarn bekannt wurde, die ungarische Staatsbürgerschaft aberkannt bekommen. Er hatte auch ursprünglich vor, nach England oder Australien auszuwandern, möchte aber jetzt in Österreich bleiben und die österreichische Staatsbürgerschaft erwerben. Ein diesbezügliches Ansuchen wurde von ihm bereits eingebracht. Zur Zeit ist er im Besitze einer vorläufigen Aufenthaltserlaubnis für sich und seine Gattin Hedwig, die bis 30.7. 1952 befristet war, jedoch bis zur Erlangung seiner österreichischen Staatsbürgerschaft verlängert wurde.

Alladar Feigl und seine Gattin leben wohl in Untermiete, doch weist die Einrichtung der Wohnung den gewissen Geschmach auf, der unverkennbar Intellektualität und Wohlstand verrät. Feigl geht keiner Beschäftigung nach. Er lebt von der Veräusserung seines Vermögens, dass sich aus Werten und Schmuck zusammensetzt: Durch den Verkauf von 2 Gemälden (Blumen-Stilleben, holländisch um 1700) erzielte er den Erlös von 7000.-S. Andere kostbare Gemälde und Kunstgegenstände des Feigl sind dem Sachverständigen und Kunsthistoriker Ferd. I. NAGLER, Wien I., Kärntnerstrasse 47, bekannt. Nagler vertritt auch den Standpunkt, dass man mit der Veräusserung des Vermögens von Feigl eine lange Zeit leben könnte.

Feigl und seine Gattin sind im Besitze eines Reiseausweises f. Staatenlose Zahl: 112.980-4Pa/51, auf welchen er für sich und seine Frau bereits 2 Visa für Westdeutschland erhalten hatte. Das letztere Visum, es handelt sich um ein mehrmaliges, wurde im Sommer 1952 ausgenützt.

Feigl möchte nach Erlangung der österreichischen Staatsbürgerschaft die Generalvertretung einiger Firmen aus seiner Branche übernehmen und dadurch seine weitverzweigten Verbindungen auf dem Gebiete des Exports ausnützen. Die erforderlichen Verträge würden dann zustandekommen.

Im Wohnhaus wird Feigl sowie seine Gattin als ruhige Menschen geschildert, die in keiner Weise nachteilig in Erscheinung getreten sind. Auch an den Vorwohnungen dieselbe Auskunft.

Weder in den ha.. Evidenzen, noch in denen des SB.WP.Str.Reg. und denen der Wohnkommissariate sind nachteilige Vormerkungen über Feigl oder seine Gattin ermittelt worden.

In staatsbürgerlicher Hinsicht wird der Genannte gut beleumundet. Gesamterhebungsergebnis nach zu schliessen, er ist politisch bisher nicht in Erscheinung getreten, ist anzunehmen, dass Feigl zur Republik Österreich eingestellt ist.

coll: *Ma*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETStockholm den 29 januari 1953.
Personligt och strängt förtroligt.

N:o 41		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Lm 1

HEMLIG.

Anger/DS
29/1Danielsson f.k.
u. Anger.exp. 29/1-53
93

Herr Ambassadör,

Enligt vad vi erfarit, skulle f.d. ungerske ministern i Wien, Laszlo Bártok, som enligt uppgift "hoppat av" i juni 1947, sitta inne med vissa upplysningar i Wallenberg-ärendet. Vi fick först upplysningen att Bártok skulle bo i Brasilien, men Thyberg har meddelat, att så icke är fallet. Enligt vad Thyberg erfarit, skulle en baronessa Lily Doblhoff, Hôtel Tremoille, Paris, känna till Bártoks uppehållsort. Vi vore därför tacksamma, om ambassaden benäget ville förfråga sig hos baronessan angående Bártoks adress.

Gunnar Jarring

Ambassadören Westman,
Paris.exp. 29/1-53
93

nr. 164
P 2 *Eu I*

röd lapp

inh. 3/2

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 19 januari 1953.

Förtroligt.

3/2 Tt.

Broder,

Som Du vet fick P. med utrikesdepartementets bemyndigande låna 500 DM ur beskickningskassan. Utbetalningen har tills vidare icke införts i beskickningens räkenskaper och därest Du anser önskvärt att så icke sker, kan beloppet överföras till mig personligen, varefter jag kommer att återföra det till kassan. Till de 500 marken kommer 4 DM, utgörande kostnader för beloppets telegrafiska överföring till Frankfurt am Main.

Jag vore tacksam för meddelande, hur vi böra förfara.

*Min tillgivne
Tord Ericsson*

Herr Förste Sekreteraren *E n g f e l d t*,
S t o c k h o l m.

"Repressen"
2.2.53.

au/pu

Turkens Stalinbok en trojansk häst

Per Israel-Gedins förmodan att den år 1951 på Rowohlt i Hamburg utkomna boken "Ein Mensch sieht Stalin" av "turken Achmed Amba" är bluff torde ha sin riktighet. Det kan tillfogas att boken på välinformerat håll även har betecknats som en sorts trojansk häst i syfte att dels skrämma, dels blidka rådvilla västtyskar med denna försåtligt mjukt tassande Stalinbiografi. I författarkretsar har det gått rykten om att boken är resultatet av en hemlig sammansvärjning mellan turken, förläggaren Ernst Rowohlt och författaren Ernst von Salomon, som har skrivit den lika briljant berättade som perfida anti-amerikanska bestsellern "Der Fragebogen". Den amerikanskredigerade tidskriften Der Monat i Västberlin publicerade förra året ett öppet brev till förläggaren Rowohlt, var i författaren Gerhart Pohl skarpt gick till rätta med Rowohlts förlagspolitik just på grund av Salomons och Ambas böcker:

"Jag har nu en direkt fråga till er, Ernst Rowohlt: Stämmer det att bägge böckerna i grund och botten har en och samma författare, nämligen Ernst von Salomon? Till mitt stilla arbetsrum har nyheten kommit att turken, som behärskar tyska språket endast ofullständigt, skrivit boken gemensamt med Ernst von Salomon, närmare bestämt i kampen på ön Sylt sommaren 1950. Båda böckerna har samma långsamt förgiftande tendens. Om jag vore kominformpropagandas Goebbels, så skulle jag ha beställt boken precis som den är. Den destruktiva politiska metoden är förbluffande: Amba förklarar att amerikanerna är nästan lika usla som stalinisterna, Salomon menar att de är värre än hitleristerna. Båda två gör vad de kan för att skada demokratin."

P.M.

Beskrivningen i Bonn torde bemyndigas att till legationrådet Göransson utbetala 504 DM för täckande av utlägg i samband med särskilt uppdrag.

Stockholm den 3 februari 1953.

Pa

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 3 februari 1953.19

~~Personligt och strängt förtroligt.~~

N:o 407		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu I

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 19 januari 1953 till Engfeldt, som nu avrest till sydligare nejder, ber jag få meddela, att vi överenskommit med personalavdelningen att beskickningen skall bemyndigas att till Dig utbetala 504 DM, utgörande Dina utlägg "i samband med särskilt uppdrag". För Din kännedom får jag meddela, att jag under några månader kommer att hålla i Engfeldts ärenden, tills dennes efterträdare anlänt. Eventuellt ytterligare meddelanden i Wallenberg-ärendet torde alltså tillsvidare bära insändas under min adress.

Anger.

Legationsrådet G ö r a n s s o n,
B o n n .

reg. 3/2-53
VS.

Tel Aviv den 28 januari 1953.

Personligt.

Anger/DS
4/2

HEMLIG.
Danielsson, f.k.
u. Anger

exp 4/2-53
73

A.g.

Ärade Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 16 dennes ber jag få meddela, att däri omförmälde Springman nu meddelat mig namn och adresser på tvenne personer, på sin tid tillhörande omförmälda zionistorganisation, vilka stodo i direkt kontakt med Raoul Wallenberg ända till tiden för hans bortförande från Pest österut. "Kontaktplats" skulle, enligt min sagesman, hava varit lokaler tillhöriga dåvarande holländska legationen i Budapest. Ifrågavarande namn och adresser äro följande:

1. Láslo Sándor
P.O.B. 19, Lydda (Israel)
2. Kórányi
Pension Pollitzer, Ramat Gan (Israel)

Springman har likaledes uppgivit att tidigare omförmälde Adler skulle hava lämnat Ungern redan någon tid före Sovjetarméns intåg i Budapest 1945. Han synes därför vara mindre intressant ur efterforsknings synpunkt.

Om Du anser att det lönar sig att jag söker förbindelse med herrar Sándor och Kórányi i syfte att

Herr Kabinettssekreterare Arne Lundberg,
Utrikesdepartementet.

erfara huruvida de besitta några informationer av intresse, skall jag snarast söka ordna ett samtal med vederbörande.

Sin tillgärning
Medborgaren

LÉGATION DE SUÈDE

röd lapp

m. 296

inl. 4/2

P2 lu^I

Rom den 31 januari 1953.

Strängt förtroligt.

Anger/DS
5/2

a HEMLIG.
Danielsson, f.k.
u. Anger

exp. 5/2-53
q3

Broder,

I anslutning till mina samtal i Stockholm med Danielsson och Dig angående en bok av Franco Trandafilo om de italienska diplomaternas upplevelser i rysk fångenskap m.m., kan jag nu meddela, att, efter vad beskickningen inhämtat, Trandafilo aldrig skrivit en bok i frågan men väl en artikelserie i veckotidningen "Il Tempo Illustrato" (Milano). Den första artikeln hade publicerats i november 1950. I artikelserien hade W. icke omnämnts.

Vi ha vidare erfarit, att en tidigare italiensk diplomat, minister Odenigo, inom en nära framtid kommer att publicera en bok om de av ryssarna tillfångatagna italienska diplomaternas upplevelser under fångenskapen.

Den i W-frågan omtalade dr de Mohr, som alltjämt tjänstgör vid utrikesministeriet här, har meddelat att några av honom författade artiklar avseende hans samröre med W. under fångenskapen snart komma att införas i Dagens Nyheter.

Med hjärtliga hälsningar

Din tuggine

Carl Bergenstråhle

Förste Sekreteraren H. Engfeldt,
Utrikesdepartementet.

*1 En tas känd om detta
ärendet efter kin Rivarosa?*

Anger/DS

röd lapp.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Stockholm den 14 februari 1953
SPÖCKHOLM
Personligt och strängt förtroligt.

N:o 12		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. En I

HEMLIG.

Anger/DS
4/2

Danielsson,
f.k.
u. Anger

exp. 4/2-53
73

Broder,

Jag ber att få erkänna mottagandet av Ditt brev den 28 januari 1953 i Wallenberg-ärendet. Som Du förstår, äro vi mindre intresserade av att erhålla ytterligare upplysningar om Wallenberg, hans verksamhet m.m. fram till tiden den 17 januari 1945, då han sista gången sågs i Budapest. Genom ganska tillförlitliga vittnesmål ha vi en relativt klar bild av vad som skedde intill dagen för hans försvinnande. Om därför de av Dig omnämnda personerna Láslo Sándor och Kórányi endast skulle kunna bidra med upplysningar från denna tidsperiod, så lönar det sig väl knappast att taga kontakt med dem. Om Du emellertid skulle misstänka - efter ytterligare samtal med Springman eller av andra skäl - att Sándor och Kórányi ha något av vikt att meddela även beträffande tiden efter Wallenbergs försvinnande, bör Du givetvis icke underlåta att taga kontakt med dem.

Lundberg

Chargé d'Affaires H e d e n g r e n,
T e l A v i v .

exp. 4/2-53
73.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Köd lapp

79
P 2 bu I

7/2

HEMLIG.

Paris den 5 februari 1953.

Strängt förtroligt.

Anger/DS
9/2

Danielsson,
f.k.
u. Anger.

exp. 9/2-53
9/2 Borgers kassa,
Montevideo.

A. I.

Herr Utrikesråd,

I anledning av Ditt handbrev den 29 januari ber jag få meddela, att den däri omnämnda baronessan Doblhoff för länge sedan lämnat Hôtel de la Tremoille utan att uppge sin nuvarande vistelseort. Från annat håll ha vi emellertid inhämtat, att förutvarande ungerske ministern i Wien Laszlo Bartok för närvarande befinner sig i Uruguay, där hans postadress skulle vara Casilla 2601, Zona 2 a; Montevideo.

Utrikesrådets sekreterare

K. I. Westman

(K. I. Westman)

Herr Utrikesrådet JARRING,
Utrikesdepartementet.

Jarring/DS

röd lapp

reg. P2 Ant

HEMLIG.

Anger/DS
7/2

Danielsson, för kännedom.
u. Anger.

exp. 7/2-53
93

7/2 - Övert. till Guss.
Bogge, som omöjligt
och till Teheran

P.M.

Vid samtal, som Jarring hade våren 1952 med Spaniens chargé d'affaires i Teheran, Beladiez, nämnde denne, att en del av de spanska krigsfångar, som kvarstannat i Ryssland, befann sig i fångläger i olika delar av ryska Turkestan. Någon eller några av dessa fångar torde flyktvägen ha tagit sig ut från Turkestan.

Det vore önskvärt, att Odhner toge kontakt med Beladiez för att utröna riktigheten av den senare uppgiften. Han bör därvid även om möjligt söka få fram uppgifter om namn och nuvarande uppehållsort för sådana spanjorer, som kommit ut från Sovjetunionen.

Stockholm den 7 februari 1953.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETStockholm den 9 februari 1953,
~~STOCKHOLM~~
Personligt och strängt förtroligt.

N:o 59		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. L	MÅL. En I

Herr Chargé d'Affaires,

En av våra källor i Raoul Wallenberg-ärendet, en förutvarande anställd i ungerska utrikesministeriet, har uppgivit, att f.d. ungerske ministern i Wien, Laszlo Bártok, som skall ha "hoppat av" i juni 1947 och nu bo i Uruguay (adress: Casilla 2601, Zona 2 a, Montevideo), på sin tid insänt en hemligstämplad rapport till Budapest med en uppgift om att Wallenberg blivit igenkänd av en österrikare i något fångläger. Tidpunkten för rapportens avfattande torde ha varit i slutet av 1946 eller i början av 1947.

Vad rapporten kan ha innehållit mera i detalj känna vi icke till, men det skulle vara av intresse att få veta, vilken källa Bártok haft för rapporten. Kanske skulle han vara benägen att yppa något härom nu, givetvis under förutsättning att man talar om för honom, hur vi själva fått uppslaget att taga kontakt med honom och för vilket syfte?

För Eder personliga information vill jag erinra om att en österrikisk baron von Masburg omkring den här relevanta tiden lämnat uppgifter om att han under sin fångenskap hos ryssarna på slottet Cēklis utanför Bratislava sett en man, som skulle ha varit "svensk konsul". Uppgifter härrörande från Masburg publicerades i pressen och det är icke uteslutet att Bártoks rapport handlat just om Masburg. Det Masburgska spåret har noggrant undersökts av oss. Det är föga sannolikt, att Bártoks rapport, om den berört samma ämne, kan ge något

Chargé d'Affaires BORGENSTIERNA,
Montevideo.

exp. 9/2-53
7/1.

nytt. Saken är emellertid trots detta av intresse med hänsyn till den av ungerska vederbörande hösten 1948 arrangerade processen mot pilkorsarna, vid vilken man grundlöst sökte leda i bevis, att Wallenberg skulle ha mördats av pilkorsare. Det kan under sådana omständigheter vara värdefullt för oss att veta, att en rapport föreligger i ungerska utrikesministeriet om att Wallenberg iakttagits i ett fångläger långt efter den tidpunkt, då han skulle ha mördats.

Därest Ni bedömer det möjligt, vore jag sålunda tacksam, om Ni ville taga kontakt med Bårtok.

(Gunnar Jarring)

Handlars Philipps - Lüdermann

26/2 - 53

13/2 - 53

10/2 - 53

a 197.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsärendet

*Kat. n. n. Lundberg
beordrat användning detta telegram
G.A.*

STOCKHOLM 11/2 1953		
N:o 42 ✓	BUD Chiffer	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

86

Svensk

Moskva

Edert 39. Om möjlighet gives önskvärt erinra om Zorins
löfte om undersökning av Wallenberg-ärendet

Cabinet

avsp. 11/2 1300 T.G.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 » *Statsrådet*

Chiffertelegram (BUD)

Från Moskva.

Avsant den 12 / 2 1953 kl. 1630

Inkom den 12 / 2 1953 kl. 2315

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 38:B		42
Avd. P	Gr. 2	Mål. <i>Int</i>

HP 1

A.2.
42.

3 Primo.

AA
(antagelse om början)
Vid besöket hos Vysjinski idag, mitt chiffer 39, rördes samtalet till en början dennes förestående resa till FN-församlingen varvid Vysjinski sade sig vilja fortsätta försöken att finna en lösning på konfliktfrågorna men menade sig ej kunna hysa större förhoppningar om positivt resultat. På min anmärkning ny amerikansk regering sedan hans senaste besök i New York svarade han att det verkade som om denna ginge längre än den tidigare efter alltjämt samma linjer. På hans fråga vad jag ansåge om situationen svarade jag endast att en liten nation som Sverige givetvis hade allt intresse av att samförstånd uppnåddes. Vysjinski replikerade att Sovjet ej gjorde skillnad mellan små och stora nationer utan betraktade dem ur jämlikhetens synvinkel ehuru givetvis deras "specifika vikt" olika. Man tillmätte ^{här} små länders allmänna mening stor betydelse.

Secundo. Under hänvisning att det angivna syftet av min begäran audiens blott varit att presentera en ny medarbetare frågade jag om utrikesministern tilläte mig beröra en särskild fråga som jag hemifrån efter audiensens fastställande anmodats upptaga med honom nämligen Wallenbergaffären. Jag erinrade om att dels excellensen vid det senaste FN-mötet talat härom med utrikesministern

dels ock här Zorin vid sitt samtal med mig för cirka ett år sedan ställt i utsikt förnyad prövning av ärendet och jag ville nu påminna härom. Utrikesministern, som med tydlig olust (kontrasterande mot hans älskvärda gemytlighet vid samtalets början) ingick på spörsmålet, sade att han väl påminde sig ärendet. Ehuru han sade sig icke närmare erinra sig vad Zorin sagt mig ville han framhålla sakens läge ur Sovjets synpunkt oförändrat. Han förstode ej varför svenska regeringen återupptog saken sedan från rysk sida klargjorts att inga ytterligare uppgifter här stode till buds utöver de under år 1947 utlämnade. Jag bragte därpå i erinran att svenska regeringen som hopsamlat material i denna sak i sin senaste note ifrågasatt rysk medverkan i nya efterforskningar på basis av ifrågavarande material. I anledning av den oförståelse Vysjinski uttalade ^{för} var fortsatta aktion framhöll jag att man å svensk sida önskade uppnå en positiv lösning d.v.s. få klarhet om Wallenberg och uppnå hans återvändande hem i syfte att avlägsna ett spörsmål som till följd av reaktionen i Sverige allvarligt belastade våra förbindelser med Sovjet. Utrikesministern genmälde att han ej kunde ställa i utsikt några ytterligare åtgärder då från rysk sida redovisning redan givits för resultatet vidtagna åtgärder som visat att Wallenberg ej funnes inom Sovjets gränser. Under sådana förhållanden kunde man här icke veta var han befunne sig. Han kunde ej se huru det material jag åsyftade kunde giva något bidrag till saken eftersom man i utlandet ej gärna kunde veta något om Wallenbergs påstådda närvaro i Sovjetunionen som sovjetyndigheterna ej själva visste om. Man kunde här icke arbeta på grundval av dylikt material. Utrikesministern sade vidare att sakens fortsatta dryftande ej kunde tjäna

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från forts. fr. Moskva
Avsant den 12 /2 19 53 kl. 1630
Inkom den 12 /2 19 53 kl. 2315
Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr		
Avd.	Gr.	Mål.

forts. 42.

förbättring av relationerna Sverige-Sovjet. Han visste att åtskilliga kretsar, och ej blott i Sverige, önskade störa de, som han vid ett tillfälle sade, redan spända förbindelserna mellan länderna och "fiska i grumligt vatten". Jag inskräpte till svar att motiven ^{för} våra fortsatta bemödanden ingalunda vore de han antytt; tvärtom ville vi söka åstadkomma förbättring av relationerna genom att bringa Wallenbergs sak till positiv lösning särskilt i betraktande av den allmänna opinionens starka upprördhet över Wallenbergs öde. Min interlokutör genmälde han ingalunda såge samband mellan denna sak och allmänna opinionen och ej förstode varför denna toge sig an frågan. Han upprepade att han ej var beredd att utlova vidare åtgärder. Jag hänvisade till att den spontana opinionen hemma var ett faktum och sade mig skola rapportera hem.

Tertio. Vysjinskis attitüde föreföll angående Wallenbergsaffären vara hårdare än Zorins. Den synes ligga i linje med Sovjets reaktion, överhuvudtaget på sistone exempelvis Korea, Östtyskland, Tjeckoslovakiet, Afganistan och Israel liksom på inre fronten. För övrigt frapperades vi av hans kategoriska påståendet att Wallenberg icke funnes här i landet liksom hans kännedom om sakens detaljer - exempelvis uttalande ^{om} 1947 års note om förhållandena i Budapest under belägringen etc.

- redan innan han konsulterat en mindre i
uppslagsform uppställd anteckningsbok.

Sohlman

Chiffertelegram (BUD)
Moskva
Från 12 / 2 19 53 kl. 1630
Avsant den 12 / 2 19 53 kl. 2315
Inkom den 4 / 2 19 53 kl. 2315
Utskrivet i 4 ex. Deffa är ex. nr 4

12 hnt 0
HP 1-2

42.

Primo.

Vid besöket hos Vysjinski idag, mitt chiffer 39, rörade samtalen till en början dennes förestående resa till FN-församlingen varvid Vysjinski sade sig vilja fortsätta försöken att finna en lösning på konfliktsäkra frågorna men menade sig ej kunna hysa större förhoppningar om positivt resultat. På min anmärkning ny amerikansk regering sedan hans senaste besök i New York svarade han att det verkade som om denna ginge längre än den tidigare efter alltjämt samma linjer. På hans fråga vad jag ansåge om situationen svarade jag endast att en liten nation som Sverige givetvis hade allt intresse av att samförstånd uppnåddes. Vysjinski replikerade att Sovjet ej gjorde skillnad mellan små och stora nationer utan betraktade dem ur jämlikhetens synvinkel ehuru givetvis deras "specifika vikt" olika. Man tillmätte ^{här} små länders allmänna mening stor betydelse.

Secundo.

Under hänvisning att det angivna syftet av min begäran audiens blott varit att presentera en ny medarbetare frågade jag om utrikesministern tillåte mig beröra en särskild fråga som jag hemifrån efter audiensens fastställande anmodats upptaga med honom nämligen Wallenbergaffären. Jag erinrade om att dels excellensen vid det senaste FN-mötet talat härom med utrikesministern

dels ock här Zorin vid sitt samtal med mig för cirka ett år sedan ställt i utsikt en förnyad prövning av ärendet och jag ville nu påminna härom. Utrikesministern, som med tydlig olust (kontrasterande mot hans älskvärda gemytlighet vid samtalets början) ingick på spörsmålet, sade att han väl påminde sig ärendet. Ehuru han sade sig icke närmare erinra sig vad Zorin sagt mig ville han framhålla sakens läge ur Sovjets synpunkt oförändrat. Han förstode ej varför svenska regeringen återupptog saken sedan från rysk sida klargjorts att inga ytterligare uppgifter här stode till buds utöver de under år 1947 utlämnade. Jag bragte därpå i erinran att svenska regeringen som hopsamlat material i denna sak i sin senaste note ifrågasatt rysk medverkan i nya efterforskningar på basis av ifrågavarande material. I anledning av den oförståelse Vysjinski uttalade ^{för} vår fortsatta aktion framhöll jag att man å svensk sida önskade uppnå en positiv lösning d.v.s. få klarhet om Wallenberg och uppnå hans återvändande hem i syfte att avlägsna ett spörsmål som till följd av reaktionen i Sverige allvarligt belastade våra förbindelser med Sovjet. Utrikesministern genmälde att han ej kunde ställa i utsikt några ytterligare åtgärder då från rysk sida redovisning redan givits för resultatet vidtagna åtgärder som visat att Wallenberg ej funnes inom Sovjets gränser. Under sådana förhållanden kunde man här icke veta var han befunne sig. Han kunde ej se huru det material jag åsyftade kunde giva något bidrag till saken eftersom man i utlandet ej gärna kunde veta något om Wallenbergs påstådda närvaro i Sovjetunionen som sovjetmyndigheterna ej själva visste om. Man kunde här icke arbeta på grundval av dylikt material. Utrikesministern sade vidare att sakens fortsatta dryftande ej kunde tjäna

Från forts. fr. Moskva
Avsant den 12 /2 1953 kl. 1630
Inkom den 12 /2 1953 kl. 2315
Utskrivet i 4 ex. Detta är ex. nr 4

forts. 42.

förbättring av relationerna Sverige-Sovjet. Han visste att åtskilliga kretsar och ej blott i Sverige, önskade störa de, som han vid ett tillfälle sade, redan spända förbindelserna mellan länderna och "fiska i grumligt vatten". Jag inskräppte till svar att motiven ^{för} våra fortsatta bemödanden ingalunda vore de han antytt, tvärtom ville vi söka åstadkomma förbättring av relationerna genom att bringa Wallenbergs sak till positiv lösning särskilt i betraktande av den allmänna opinionens starka upprördhet över Wallenbergs öde. Min interlokutör genmälde han ingalunda såge samband mellan denna sak och allmänna opinionen och ej förstode varför denna toge sig an frågan. Han upprepade att han ej var beredd att utlova vidare åtgärder. Jag hänvisade till att den spontana opinionen hemma var ett faktum och sade mig skola rapportera hem.

KOP
Tertio. Vysjinskis attitüde förefäll angående Wallenbergsaffären vara hårdare än Zorins. Den synes ligga i linje med Sovjets reaktion, överhuvudtaget på sistone exempelvis Korea, Östtyskland, Tjeckoslovakiet, Afganistan och Israel liksom på inre fronten. För övrigt frapperades vi av hans kategoriska påståendet att Wallenberg icke finnes här i landet liksom hans kännedom ^{om} sakens detaljer - exempelvis uttalande (1947 års note om förhållandena i Budapest under belägringen etc.

- redan innan han konsulterat en mindre i
uppslagsform uppställd anteckningsbok.

Sohlman

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

röd lapp

217
P 2 b u I Luk. 12/2

Teheran den 10 februari 1955.

HEMLIG

Strängt förtroligt.

Anger/DS
18/2

Danielsson
f.k.
u. Anger

exp. 18/2-53
93

R. 2.

Broder,

4

P. 4

Öberopande vårt samtal i Stockholm ber jag få meddela, att Odhner idag besökt härvarande spanske chargé d'affaires Beladiez, som därvid meddelat följande.

Av de omkring 400 spanska soldater, som under kriget på Leningradfronten rapporterades såsom saknade, hade omkring 300 tagits tillfånga och, enligt uppgifter som erhållits genom hemvända tyska och även italienska krigsfångar, tydligen förts till fångläger i sovjetryska Turkestan. Tydligen hade de av ryssarna rönt en tämligen god behandling, och bland annat hade man icke sökt indoktrinera dem med kommunistiska teser. Beladiez förmodade, att man eventuellt vid tillfälle emnade begagna dem såsom bytesobjekt, och att de icke komme att presentera något intresse för Spanien, om de gjordes till kommunister.

Hittills hade icke en enda av dessa fångar lyckats taga sig ut ur Sovjetunionen. Under de gångna åren hade trots den relativt goda behandlingen en del avlidit, och man räknade nu med, att omkring 200 funnes kvar. Dessa hade emellertid numera flyttats till ett läger norr om Moskva. Uppgifterna härom hade man nottagit från evangeliska kyrkosamfund, möjligen i samarbete med Röda Korset, men detta vore Beladiez icke säker på, däremot hade han frapperats av, att just de evangeliska samfunden lyckats erhålla några meddelanden

Strikesrådet Jarring,
Strikesdepartementet.

83

om saken. Då han i juli-augusti månader 1952 varit på besök i Madrid, hade han i enlighet med ovanstående erfårit det aktuella läget i denna fråga.

Han föreslog även, att vi i Madrid skulle göra vidare förfrågningar, då det ju kunde hända, att under mellantiden något ytterligare kommit fram. Till den ändan lämnade han rammet på en överstelöjtnant vid generalstaben, med vilken man kunde taga upp ärendet under hänvisning till Beladiez. Det rörde sig om Tet. Cor. Escandella, Alto Estado Mayor, Madrid. Beladiez ansåg, att man mycket väl kunde taga kontakt direkt utan att gå genom utrikesministeriet.

Under det att icke någon av de spanska krigsfångarna lyckats taga sig ut ur Sovjetunionen, kunde Beladiez relatera ett fall om en beryktad kommunistgeneral från spanska inbördeskriget, Valentin Gonzalez "El Campesino", vilken två gånger lyckats fly från Turkestan och anlänt just till Teheran. Denne hade varit en rabiat kommunist och hade efter inbördeskriget tagit sin tillflykt till Sovjetunionen tillsammans med ett flertal likasinnade spanjorer. Sedan han misslyckats med studier vid någon krigshögskola i Moskva, hade han blivit först anställd vid tunnelbanan i staden och sedan internerats. Han hade tillbringat flera år i olika läger och slutligen under en transport öster om Kaspiska Havet lyckats fly, tagit sig fram till Teheran, men varit oförsiktig nog att röja sin existens för de allierade, vilka då fortfarande höllo Iran besatt. Han hade då varit övertygad kommunist. Beladiez trodde, att engelsmännen låtit ryssarna veta om hans närvaro, varpå han gripits och återförts till Sovjetunionen. Han hade emellertid efter ytterligare en del år lyckats fly på nästan exakt samma sätt, anlänt till Teheran och sedan rest vidare - troligen befunne han sig nu i Mexico eller Sydamerika och vore nu motståndare till sovjetregimen. Från sina år i Sovjetunionen hade han skrivit en memoarbok, vars titel Beladiez ej kunde erinra sig, men som denne i många stycken funnit läsvärd, i synnerhet i vad gällde reaktionen på den ryska interna fronten under tyskarnas framryckning. Det hade av boken tydligt framgått, hur nära Sovjetunionen i ett visst skede varit kollaps, och Beladiez fann detta mycket intressant med hänsyn till att "detta läge eventuellt skulle kunna upprepas".

*Härliga hälsningar
Din tillgiven
R. Basse*

Prag den 11 februari 1953.

Förtroligt.

N. L.
Broder,

Jag har med stort intresse tagit del av italienaren De Mohrs artiklar i Dagens Nyheter om Wallenberg. Det kanske kan ha sitt intresse för Dig att veta, att jag personligen mycket väl känner en av de tyska diplomater, som enligt De Mohr suttit i en av cellerna bredvid hans egen. Jag åsyftar det tyska legationsrådet i Sofia, Mohrman. Min fru säger även, att hon vid något tillfälle under vår vistelse på Balkan sammanträffat med den tyske legationssekreteraren i Bukarest, Rödel, vilken uppgives ha suttit i samma cell som Wallenberg. Dessa båda tyska diplomater äro sålunda fullt autentiska.

And. Engström
Sven Allard
(Sven Allard)

Kabinettsekreteraren A. Lundberg,
Utrikesdepartementet.

röd lapp

443

P 2 lapp I

13/2

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 12 februari 1953.

Personligt och strängt förtroligt.

1 bil.

17.9.
./.

Broder,

Härmed ber jag få överlämna avskrift av en skrivelse till beskickningen från professor Bigi i München rörande Wallenbergsaken. Attaché Hammarskjöld kommer inom de närmaste dagarna att resa ned till München för att hämta de dokument, som omnämnas i Bigis brev.

Får jag i detta sammanhang med anledning av Ditt handbrev den 3 februari meddela, att det icke är jag själv, som lagt ut beloppet på 504 DM. Det har med utrikesdepartementets bemyndigande tagits ur beskickningskassan, dock utan att utbetalningen t.v. införts i räkenskaperna. Anses det önskvärt undvika detta, kan ju motvärdet i svenska kronor insättas på min checkräkning i Svenska Handelsbanken, varefter jag betalar in markbeloppet i kassan här.

Die tillegene
Tord Ericsson

13/2 14.45 Ges. Samtal till
Kunlin

Tel. Bonn 12/2
15.15 Sj.

Herr Förste Sekreteraren P. A n g e r ,
Utrikesdepartementet.

Avskrift.

Prof. Dr. A.M. Bigi

Auger *12.2.53*
z.Zt. München 23, den 8.2.1953.
Dillisstrasse 1/o
Telefon 3 49 04

Sr. Exzellenz

Königlichen Schwedischen Gesandten
Köln-Bayenthal
Ulmenallee 96.

E x z e l l e n z ,

Der sicher auch Ihnen bekannte Schriftsteller Rudolph Philipp hat vor einigen Wochen mich mit einer Mission betraut, die wohl auch Eure Exzellenz interessieren dürfte: es geht um das Schicksal des Schwedischen Staatsbürger Raoul Wallenberg. Herr R. Philipp hat mir dabei nahegelegt, Informationen von Bedeutung und Diskretion mit Eurer Exzellenz lebenswürdigem Erlaubnis per Kurier abzuschicken.

Davon muss ich nun Gebrauch machen. Erst seit gestern von meiner Mission zurück, habe ich bereits an Herrn Philipp einen Bericht per Eilboten gesandt. Doch einen Teil dessen sowie einige Belege darf ich weder der Deutschen, noch der Schwedischen Postbeförderung anvertrauen. Deshalb nehme ich mir die Freiheit, Eure Exzellenz um eine Mitteilung - womöglich umgehend - zu ersuchen, wie die Dokumente einem Kurier der Gesandtschaft zu überreichen wären. Es hängt davon wirklich sehr vieles ab.

Mit dem Ausdruck der vorzüglichen Hochachtung

Eurer Exzellenz

ergebener

Dr. A.M. Bigi

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Jarring/AA

röd lapp

STOCKHOLM 13 febr. 1953

N:o

36 ✓

en clair

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MAL.

En I

TELEX

Besk. Bonn.

Ytterst angeläget. Handbrev Göransson-
Anger 12 februari. Vidtag inga åtgärder
för avhämtande. Vi ha beställt iltelefon-
samtal till Eder.

Cabinet

KL. 1525 Adh.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Jarring/EA

Telegram

röd lapp

nr. 10

STOCKHOLM 13 febr. 1953		
N:o 6	Chiffer B A D	Bil.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Ecu I

Q.A.
Svensk Bonn

För Göransson. Telefonsamtal med Jarring åberopas.
Meddela Bigi som skäl för att Hammarskjöld icke reser
München att ni telegrafiskt begärt förklaring av Philipp
rörande försändelsens natur. Philipp förklarar kategoriskt
att han icke önskar legationens förmiddling. Om Bigi har
något att sända kan han använda posten. Legationen får icke
visa kännedom om kontakten Philipp-Bigi. Referera i brev
detaljerat samtalen med Bigi.

Cabinet

Exp. 13/2 kl. 18.30 ca

Sub. 187
/2

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 17 februari 1953.

Personligt och strängt
förtroligt.

1 bil.

A2

Broder,

Åberopande meddelande i särskild ordning rörande samtalen med professor Bigi ber jag få meddela följande.

Sedan jag med anledning av B:s brev bett Peder Hammarskjöld resa ned till München för att hämta hans försändelse, ringde denne den 12 februari på förmiddagen upp det i B:s brev angivna telefonnumret. B. själv svarade omedelbart. Hammarskjöld åberopade B:s brev och meddelade, att, eftersom han ändå hade ett ärende till München inom de närmaste dagarna, han räknade med att vara där söndag eftermiddag och skulle då ta kontakt med B. Den senare anhöll då, att Hammarskjöld efter ankomsten skulle ringa upp honom. Sedan Hammarskjöld repeterat ankomstdagen och B. sin anhängan att bli uppringd i München, var samtalet slut.

Efter Edert meddelande ringde Hammarskjöld den 14 februari på förmiddagen åter upp B. och meddelade, att han med ändring av sitt tidigare givna besked icke skulle fara till München och alltså icke kunde ta kontakt med B. Därefter framförde han innehållet i Edert meddelande, d.v.s. att vi begärt förklaring av Philipp rörande försändelsens natur, att Philipp kategoriskt förklarat sig icke önska legationens förmedling samt att B., om han hade något att sända, kunde använda posten.

Härpå svarade B. endast "von mir aus eilt es nicht" och frågade, om Philipp sagt något om huruvida och när han skulle komma till München. Denna fråga besvarade Hammarskjöld nekande varefter samtalet var slut.

B. var vid båda samtalen mycket kort i telefon och talade

Herr Utrikesrådet J a r r i n g,
S t o c k h o l m.

rätt bruten tyska.

Med dagens post har jag mottagit i avskrift närslutna skrivelse från Bigi.

./.

*Din tilläggs
V. Cronlin*

P.S. För den händelse saken mot förmodan skulle ha något intresse i detta sammanhang, vill jag nämna, att vår honoräre vicekonsul i München E. Neuvians just anmält, att han har för avsikt att i enskilda angelägenheter resa till Köln och därvid kommer att besöka beskickningen den 26 februari.

Avskrift.

Bil. handl. *U. Müller*
Janning 17.2.53

Prof. Dr. A.M. Bigi

z.Zt. München 23, den 15.2.1953.
Dillisstrasse 1/o
Telefon 3 49 04

Sr Exzellenz
Königlichen Schwedischen Gesandten
Köln-Bayenthal
Ulmenallee 96.

E x z e l l e n z,

Mit Befremdung vernahm ich den zweiten Anruf der Gesandtschaft, dass die Abholung des Schlussberichtes und der Belege im Falle Raoul Wallenberg auf Anraten des Herrn R. Philipp ausbleiben soll.

Es war seine eigene Idee, s o l c h e Dokumente n u r durch die Gesandtschaft zu übersenden. Dass es nun auf einmal anders sein soll, vermag ich um so weniger zu begreifen, dass gerade die letzten Ermittlungen auf einer besondern Vertraulichkeit ruhen. Wohl hätte ich die Dokumente auf die Aufforderung der Gesandtschaft einfach per Post schicken können. Doch ich kann nicht darüber hinwegkommen, dass bei der geringsten Indiskretion oder Fahrlässigkeit bei der Post etliche Menschenleben direkt gefährdet werden würden. Solche - eventuell-sichere - Opfer (s)einer Stimmung hätte Herr Philipp, so nahmhaft und ehrwürdig er auch ist, niemals verantworten können. Und die von Eurer Exzellenz vertretene Regierung hat allein mit ihrem Bürger Raoul Wallenberg Sorgen genug, dass sie sich durch unnötiges Risiko mit neuen Unglücksfällen belasten würde.

Es steht mir gewiss nicht zu, Eurer Exzellenz und des Herrn Philipp Motive zu beurteilen. Dennoch ist es mir unerfindlich, dass das Los Raoul Wallenberg zu einer privaten Affaire Herrn Philipps abgewertet werden kann. Da ich in diesem Falle g a r k e i n Risiko eingehen darf, lehne ich ab - so bedauernd auch - die Aufforderung, die Sache per Post zu erledigen.

Demnach überlasse ich Eurer Exzellenz, das Paket doch abholen zu lassen. Darauf werde ich warten, solange ich keine Möglichkeit gefunden habe, die Dokumente absolut sicher nach Stockholm oder nach New York (UN-Generalsekretariat) zu senden.

Mit aufrichtigen Empfehlungen

Eurer Exzellenz
ergebener
u. Dr. A.M. Bigi

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

röd lapp

277 Feb. 22/2
P2 Gen I
Teheran den 19 februari 1953.

Strängt förtroligt.

Broder,

4
Det kanske kan intressera Dig att höra, att Beladiez, då Odnner igår kväll träffade honom vid en middag, direkt frågade, om Odnner kände till anledningen till vårt intresse för de spörsmål som avhandlats i mitt handbrev till Dig den 10 februari 1953. Odnner förklarade sig sakna kännedom härom.

Din tillgäns
R. Bagge
(R. Bagge)

Utrikesrådet Gunnar Jarring,
Kungl. Utrikesdepartementet.